ΕΙΔΙΚΟ ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Σημειώσεις για εγκλήματα κατά της ζωής τιμής και σωματικής ακεραιότητας από το σύγγραμμα Καστανίδου

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΕΚΠΑ
Ειδικό Ποινικό Δίκαιο Λ-Ω
Χειμερινό Εξάμηνο 2022-2023

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΥΛΗΣ

I. Εγκλήματα βλάβης της ζωής του ανθρώπου
1. Το έννομο αγαθό της ανθρώπινης ζωής
2. Ανθρωποκτονία με δόλο
3. Ανθρωποκτονία κατ' απαίτηση
4. Συμμετοχή σε αυτοκτονία
1. Παιδοκτονία
2. Ανθρωποκτονία από αμέλεια

II. Εγκλήματα διακινδύνευσης της ζωής
1.Έκθεση
2.Παράλειψη προσφοράς βοήθειας

III. Προσβολές του εμβρύου
1.Διακοπή της κύησης
2.Σωματική βλάβη εμβρύου ή νεογνού

IV. Εγκλήματα κατά της σωματικής ακεραιότητας
1. Γενική προβληματική
2. Σωματική βλάβη
3. Επικίνδυνη σωματική βλάβη
4. Βαριά σωματική βλάβη
5. Θανατηφόρα σωματική βλάβη
6. Σωματική βλάβη από αμέλεια
7. Ποινική αξιολόγηση των ιατροχειρουργικών επεμβάσεων
8. Σωματική βλάβη αδύναμων ατόμων
9. Συμπλοκή
10. Κατάπειση γυναίκας σε ακρωτηριασμό γεννητικών οργάνων

V. Εγκλήματα κατά της τιμής
1. Η οντολογική και η αξιολογική πλευρά του εννόμου αγαθού της τιμής
2. Εξύβριση
3. Δυσφήμηση απλή
4. συκοφαντική
5. Προσβολή μνήμης νεκρού
6. Κοινά χαρακτηριστικά των προσβολών της τιμής - Ειδικά θέματα
7. Δικαιολογημένες προσβολές της τιμής

I. Εγκλήματα βλάβης της ζωής του ανθρώπου
1. Το έννομο αγαθό της ανθρώπινης ζωής

- έχει εξαρτημένο άδικο αφού η αυτοκτονία δεν περιέχει άδικο

Πηγάζει από την συμπεριφορά του Κεφάλαιο ΙΕ' στον ποινικό->

ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΒΟΛΕΣ ΤΟΥ ΕΜΒΡΥΟΥ

Από τον τίτλο καταλαβαίνουμε ότι **προστατεύονται 2 έννομα αγαθά**

- Το **έμβρυο**
- Η **ανθρώπινη ζωή**

Αυτά τα έννομα αγαθά ΔΕΝ είναι όροι της βιολογίας/ θρησκείας/ ηθικής αλλά έννοιες **ΔΙΚΑΙΚΕΣ.**

Το **έμβρυο** αποτελεί φυσικό- κοινωνικό μέγεθος **διαφορετικής κατηγορίας** από ό,τι είναι ο **άνθρωπος.** Από πού φαίνεται αυτό;->

- Διαφορετική συχνότητα των προσβολών του
- Αντιστρόφως ανάλογο ενδιαφέρον των μηχανισμών καταστολής για την τιμωρία των προσβολών τους
- Διαφορετική στάση του κοινωνικού συνόλου απέναντι στην προστασία τους
- **Διαφορετικές ποινικές κυρώσεις** για την προσβολή τους-> οι απειλούμενες ποινές για τις προσβολές του εμβρύου είναι πολύ μικρότερες από εκείνες που απειλούνται για την ανθρωποκτονία
  Οι **ποινικές κυρώσεις για τις προσβολές του εμβρύου ΜΕΙΩΝΟΝΤΑΙ** όταν έχουν την σύμφωνη γνώμη της εγκύου/ ΑΝΤΙΘΕΤΑ **δεν υφίσταται τέτοια μείωση όταν μιλάμε για ένα νεογέννητο παιδί** ακόμη και αν η προσβολή έγινε με την σύμφωνη γνώμη της μητέρας του
- Οι προσβολές του εμβρύου **δικαιολογούνται πολλές φορές από τις «ενδείξεις»** (ηθικές, κοινωνικές, ιατρικές).
- Για την ανθρωποκτονία τέτοιοι λόγοι άρσης του αδίκου δεν μπορούν να υπάρξουν
- Το έμβρυο είναι μέγεθος **ΠΟΙΟΤΙΚΑ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟ** από την ανθρώπινη ζωή

Η ποινική προστασία του εμβρύου **ΔΕΝ ΞΕΚΙΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΟΝΙΜΟΠΟΙΗΣΗ**.

- Ξεκινά από **την εμφύτευση**
- Δηλαδή **14 μέρες μετά την γονιμοποίηση**
- Για αυτό επιτρέπεται η χρήση του χαπιού της επόμενης μέρας
- Το απλώς **γονιμοποιημένο ωάριο θεωρείται «πράγμα»**-> μπορεί να διατίθεται από άτομα.

Είναι λάθος να προσπαθεί κάποιος να συνδέσει την προστασία του εμβρύου με αυτή που παρέχεται στον άνθρωπο. Οι διατάξεις για τις προσβολές της ανθρώπινης ζωής δεν μπορούν να ισχύσουν αναλογικά. Πρόκειται για μεγέθη ποιοτικά διαφορετικά

Για τους παραπάνω λόγους το κεφάλαιο ΙΕ' του Ποινικού Κώδικα χωρίζεται σε 3 μέρη

- *Εγκλήματα βλάβης της ζωής*
- *Προσβολές του εμβρύου*
- *Εγκλήματα διακινδύνευσης της ζωής.*

Πότε αρχίζει να υπάρχει ο άνθρωπος;

- Βασική έννοια του ποινικού δικαίου
- Η ελληνική επιστήμη εμφανίζεται και σε αυτό διχασμένη
- Υπάρχουν 2 απόψεις:

ΠΡΩΤΗ ΑΠΟΨΗ & ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΑΥΤΗ

- Επικρατούσα ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΘΕΣΗ
- Η ύπαρξη του ανθρώπου ξεκινά από την έναρξη των πόνων του τοκετού
- Όλες οι πράξεις ή παραλείψεις από την έναρξη τους συνιστούν ανθρωποκτονία ή σωματική βλάβη σε βάρος του ανθρώπου που γεννιέται
- Κρίσιμος χρόνος: χρόνος κατά τον οποίο τίθεται σε λειτουργία η διαδικασία για την γέννηση του παιδιού

Προβληματικές:

- Ανασφάλεια για ακριβή προσδιορισμό
- Η έναρξη της διαδικασίας του τοκετού είναι δύσκολο να διακριθεί από τα φαινόμενα που παρατηρούνται κατά τα τελευταία στάδια της εγκυμοσύνης (προπαρασκευαστικούς πόνους)
- Σε πολλές περιπτώσεις οι πόνοι αυτοί διαρκούν ακόμη και εβδομάδες ή έρχονται και φεύγουν
- Προσπάθεια επίλυσης: ο τοκετός ορίζεται ως η διαδικασία εκείνη που έχει πιθανότητες να οδηγήσει σε έξοδο από το μητρικό σώμα
- ΩΣΤΟΣΟ μία αποβολή στον πέμπτο ή στον έκτο έχει πολύ σοβαρές πιθανότητες να οδηγήσει στην γέννηση ζωντανού (και όχι βιώσιμου) ανθρώπου
- Επίσης, όταν η θανάτωση συμβαίνει στον όγδοο ή στον ένατο μήνα κατά την διάρκεια καισαρικής, η πράξη αυτή ΔΕΝ μπορεί να χαρακτηριστεί ως ανθρωποκτονία/ διακοπή της κύησης
- ΤΟΤΕ θα έπρεπε να γίνει δεκτό ότι ο χαρακτήρας της θα εξαρτώταν από τον δόλο του δράστη. ΟΜΩΣ ο χαρακτήρας μιας πράξης εξαρτάται από το ΠΡΟΣΒΑΛΛΟΜΕΝΟ μέσω αυτής ΑΓΑΘΟ και όχι από τον δόλο του δράστη

ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΠΟΨΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΡΑΤΕΣΤΕΡΗ

- Άποψη **του ΧΩΡΑΦΑ (**συντάκτης του ΠΚ)
- Ο άνθρωπος υπάρχει από την στιγμή που εμφανίζεται (έστω και κατά ένα μέρος) **ΖΩΝΤΑΝΟΣ στον εξωτερικό κόσμο**
- Πράξεις που τελούνται κατά τη διάρκεια του τοκετού και ΠΡΙΝ την εμφάνιση του παιδιού στον κόσμο αντιμετωπίζονται ως προσβολές του εμβρύου

- ΒΕΒΑΙΑ **ΑΝΘΡΩΠΟΚΤΟΝΙΑ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΤΕΛΕΣΘΕΙ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΤΟΚΕΤΟ**
- Ο άνθρωπος αρχίζει να υπάρχει από τη στιγμή που εμφανίζεται στον εξωτερικό κόσμο έστω και αν δεν είναι βιώσιμος

Στάδια του τοκετού

2. Πρώτο στάδιο-> μέχρι το **τέλος των συσπάσεων διαστολής**
3. Δεύτερο στάδιο-> από τις **συσπάσεις εξόδου** μέχρι στον κόσμο **την εμφάνιση του παιδιού**
4. Τρίτο στάδιο-> **αποχωρισμός παιδιού από την μητέρα**, απομάκρυνση πλακούντα, πρόσδεση ομφάλιου λώρου…

ΣΥΝΕΠΩΣ η μητέρα αν σκοτώσει το παιδί της μόλις εμφανισθεί στον εξωτερικό κόσμο ΠΡΙΝ την αποκοπεί του ομφάλιου λώρου έχουμε ειδική μορφή ΠΑΙΔΟΚΤΟΝΙΑΣ και όχι προσβολή εμβρύου.

Το στοιχείο της βιωσιμότητας-> **δεν ενδιαφέρει αν μπορεί να ζήσει πολύ ή λίγο** έξω από το μητρικό σώμα ή αν παρουσιάζει σοβαρά προβλήματα υγείας, αν δεν έχει καμία πιθανότητα να ζήσει, αν πάσχει από ανεγκεφαλία ή άλλες σοβαρές παθήσεις.

Τερατογέννεση: αν το παιδί που θα γεννηθεί (σε εξαιρετικές περιπτώσεις) ΔΕΝ έχει ανθρώπινη μορφή ΔΕΝ μπορεί να αντιμετωπιστεί ως ανθρώπινο όν και η προσβολή της ζωής του **ΔΕΝ μπορεί να νοηθεί ως ανθρωποκτονία**

ΈΝΝΟΙΑ ΘΑΝΑΤΟΥ ΣΤΟ ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Τι ήταν ο θάνατος παλιά-> όταν σταματούσε η κυκλοφορία του αίματος + αναπνοή

Τι προβλήματα υπήρχαν;

- Ο θάνατος **ΔΕΝ είναι στιγμιαίο συμβάν**
- Μια ολόκληρη διαδικασία **νέκρωσης του σώματος**
- Υπάρχει και ο **«εγκεφαλικός θάνατος».** ΒΕΒΑΙΑ με τεχνητά μέσα ο άνθρωπος μπορεί να διατηρηθεί στην ζωή

3 επιλογές

- Νεκρός από την στιγμή που ξεκινά η διαδικασία **νέκρωσης των οργάνων**
- Η νέκρωση ενός **σημαντικού οργάνου**
- Νεκρός όταν **σταματήσουν να λειτουργούν όλα τα όργανα**

ΔΙΑΛΕΓΟΥΜΕ ΤΟ 2ο και το κρίσιμο όργανο είναι **ο ΕΓΚΕΦΑΛΟΣ**-> η νέκρωση αυτού εμποδίζει τον άνθρωπο να λειτουργεί αυτοδύναμα (νέκρωση εγκεφαλικού στελέχους)

Απόλυτος χαρακτήρας της προστασίας της ζωής:

- Η ποινική προστασία είναι **«απόλυτη»**
- **ΔΕΝ υπάρχει ζωή χωρίς αξία**

- Προστατεύεται **«αιώνια» + «απεριόριστα»**
- ΟΧΙ ΚΑΙ ΤΟΣΟ ΑΠΟΛΥΤΗ ΤΕΛΙΚΑ
- Η ποινική προστασία που παρέχεται στην ζωή είναι **ΣΧΕΤΙΚΗ->** Η προσβολή είναι *επιτρεπτή σε πόλεμο, σε περιόδους ειρήνης (αν επιβάλλεται από τις περιστάσεις, σε περιπτώσεις καταστολής στάσης ή εσχάτης προδοσίας*
- *Επιτρεπόμενη λειτουργία χώρων* ***κινδυνώδους για την ανθρώπινη ζωή δράσης****-> όπως πυρηνικά εργοστάσια, βιομηχανίες, πυρηνικά όπλα…*
- Ο γιατρός *δεν μπορεί να παίρνει αυθαίρετα και χωρίς την θέληση κάποιου αίμα* προκειμένου να σώσει έναν ασθενή (ο άνθρωπος δεν είναι κονσέρβα οργάνων ή αίματος, **δεν μπορεί να προσβάλλει κατάφωρα την αξιοπρέπεια του**)

Το πρόβλημα της **ευθανασίας:**

- ΕΥΘΑΝΑΣΙΑ: **καταδώρηση ενός ανώδυνου θανάτου** σε εκείνους που πεθαίνουν με επώδυνο τρόπο εξαιτίας ασθένειας/ ατυχήματος/ γήρατος
- Πραγμάτωση προηγούμενης απαίτησης θύματος/ να γίνεται με την συναίνεση του/ πρωτοβουλία εκείνου που την τελεί/ πρωτοβουλία τρίτου
- Η ΕΥΘΑΝΑΣΙΑ ΔΙΑΚΡΙΝΕΤΑΙ ΣΕ:

1. **<u>Επιθανάτια αρωγή</u>**: ο γιατρός **δεν συντομεύει την ζωή**. Χορηγεί αναισθητικά ή ναρκωτικά φάρμακα τα οποία συχνά προκαλούν **πλήρη παράλυση της συνείδησης και απαλλάσσουν τον ασθενή από την επιθανάτια αγωνία**. (ο γιατρός κάνει κυριολεκτικά τον θάνατο «καλύτερο»)
2. **<u>Έμμεση ενεργητική ευθανασία</u>**: τελείται μία **ιατρική πράξη**. Ο θάνατος προκαλείται ως πιθανή παρενέργεια της πράξης αυτής. **ΑΝ είναι αποτέλεσμα της πράξης-> έχουμε ΠΚ299.**

   Μπορεί όμως να είναι και αποτέλεσμα επιτρεπόμενης κινδυνώδους δράσης:

- Υπάρχει πλήρης **ενημέρωση** του ασθενούς
- Η αγωγή θεωρείται **ενδεδειγμένη**
- Ο ασθενής έχει **συναινέσει στην υιοθέτηση της**
- Η αγωγή έχει εφαρμοστεί **lege artis** από τον γιατρό

3. **<u>Ευθεία ενεργητική ευθανασία:</u>** όταν κάποιος προκαλεί τον θάνατο ενός ανθρώπου **χορηγώντας ουσίες** ή άλλα μέσα που επισπεύδουν άμεσα τον θάνατο

   Αν πληρούνται οι προϋποθέσεις της **ΠΚ300**-> ανθρωποκτονία κατά απαίτηση

   Αν δεν πληρούνται**-> ΠΚ299**

   Σε κάθε περίπτωση η ευθεία ενεργητική ευθανασία είναι μια **τελικά άδικη πράξη**

   Ο δράστης θα παραμείνει ατιμώρητος μόνο αν υπάρχουν λόγοι άρσης του καταλογισμού (πχ ΠΚ33)

4. **<u>Παθητική ευθανασία</u>**: όταν δεν έχουμε πράξη αλλά παράλειψη (τρόπος τέλεσης του εγκλήματος)
   Πότε μπορεί να συμβαίνει αυτό;
- **Όταν ο ασθενής αρνείται την θεραπεία**-> όταν η δήλωση του ασθενούς είναι έγκυρη και ο γιατρός παραλείψει μια πράξη που θα μπορούσε να ανακόψει την βλάβη του εννόμου αγαθού ΔΕΝ πληρούται η αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος της ανθρωποκτονίας με παράλειψη
- **Όταν ο ασθενής ζητά την θεραπεία** (ή οι συγγενείς του): η παράλειψη του γιατρού συγκροτεί την νομοτυπική μορφή του εγκλήματος της ανθρωποκτονίας κατά ΠΚ299 (ο άδικος χαρακτήρας της δεν μπορεί να αρθεί)
- **Όταν ο ασθενής αδυνατεί να εκφράσει έγκυρη βούληση**: ο γιατρός είναι υποχρεωμένος κατ' αρχήν να παίρνει όλα τα αναγκαία μέτρα για την παράταση της ζωής (σταματά μόνο αν η αυτόνομη βιολογική λειτουργία του οργανισμού δεν είναι πια εφικτή). ΞΑΝΑ ΠΚ299 αν παραλείψει

5. **<u>Υποβοήθηση πράξης αυτοκτονίας</u>**: υποβοήθηση ενός ατόμου να θέσει τέρμα στην ζωή του (ΠΚ301)
   3. Ανθρωποκτονία με δόλο

<u>Το γράμμα του νόμου</u>: *όποιος σκοτώνει άλλον τιμωρείται με κάθειρξη ισόβια ή πρόσκαιρη τουλάχιστον 10 ετών ενώ αν η πράξη έχει αποφασιστεί και εκτελεστεί σε βρασμό ψυχικής ορμής η απειλούμενη ποινή μετατρέπεται σε πρόσκαιρη κάθειρξη.*

<u>Έχουμε 2 μορφές ανθρωποκτονίας:</u>
- **Βασική μορφή** ΠΚ299 **παρ. 1η**
- **Προνομιούχα μορφή** ΠΚ299 παρ. **2η**

Βασικό έγκλημα **παρ. 1η:**
- ΟΧΙ κάθε μορφή ανθρωποκτονίας αλλά **μόνο εκείνη που αποδεικνύεται ότι έχει αποφασιστεί ή εκτελεσθεί σε κατάσταση ψυχικής ηρεμίας**
- Πρέπει να υπάρχει **ΑΠΟΛΥΤΗ ΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑ** ως προς την ύπαρξη ψυχικής ηρεμίας
- Από την έλλειψη βρασμού ψυχικής ορμής δεν τεκμαίρεται η ύπαρξη ψυχικής ηρεμίας (απαιτείται να αιτιολογείται-> το λέει ο Άρειος Πάγος)
- Ένα το δικαστήριο πεισθεί ότι βρίσκονταν σε κατάσταση ψυχικής ηρεμίας εφαρμόζει την πρώτη παράγραφο, διαφορετικά την 2η.

<u>Ήρεμη σκέψη</u>: *συνειδησιακή διαύγεια, ψύχραιμη και ήρεμη σκέψη, νηφάλια* στάθμιση των αιτιών που οδηγούν στο έγκλημα και εκείνων που απωθούν σε αυτό.

<u>Βρασμός ψυχικής ορμής:</u> κάθε **υπερδιέγερση συναισθήματος ή πάθους** που φθάνει στο σημείο να αποκλείει την ήρεμη σκέψη.

- **Δεν έχει σημασία** αν η υπερδιέγερση αυτή είναι **αιφνίδια ή απότομη**
- Πρόκειται για κάθε υπερδιέγερση συναισθήματος ή πάθους, **εφόσον αποκλείει την ήρεμη σκέψη, ανεξαρτήτως του λόγου που την προκάλεσε**
- Κάθε ψυχική ώθηση
- Περιλαμβάνει **και τις αψιθυμίες** (*πανικός, φόβος, οίκτος, λύπη, υτροπή, θυμός, οργή, μίσος, ζήλια)*
- Αποφασιστικής σημασίας-> η **υπερδιέγερση να κυριαρχεί ή να καθορίζει την απόφαση** για την εκτέλεση του εγκλήματος (αιτιώδης συνάφεια)-> ο δράστης να ωθείται στο έγκλημα εξαιτίας της υπερδιέγερσης

ΣΧΕΣΕΙΣ ΠΚ 299 παρ. 2η με άλλες διατάξεις του ΠΚ:

- Βρασμός ψυχικής ορμής (ΠΚ299)-> περιορίζεται μόνο στην υπερένταση του συναισθήματος ή του πάθους
  Το άρθρο ενδιαφέρεται μόνο για το βιολογικό και όχι για το αξιολογικό στοιχείο
  ΒΕΒΑΙΑ μπορεί να έχει τέτοια ένταση ώστε να οδηγεί στην μείωση της ικανότητας του καταλογισμού (ΠΚ36)
  Είναι επίσης πιθανό να έχει τέτοια ένταση ώστε να αποκλείει εντελώς την ικανότητα του καταλογισμού (εφαρμόζουμε ΠΚ34 με επιφύλαξη της ΠΚ35)
- Σχέση με μείωση της ικανότητας του καταλογισμού (ΠΚ36)-> Δεν είναι ταυτόσημη έννοια.
  Περιλαμβάνει οποιαδήποτε διατάραξη της συνείδησης (μέθη, ύπνωση, υπερκόπωση…)
  Πρέπει να πιστοποιείται ως «αξιολογικός όρος» η ουσιαστική μείωση της ικανότητας καταλογισμού-> ο νομοθέτης απαιτεί σωρευτικά «αξιολογικό + βιολογικό στοιχείο»
- Σχέση με ΠΚ84 παρ. 2γ-> βρίσκεται σε σχέση υπαλληλίας προς το άρθρο ΠΚ299 παρ. 2η-> ποια κατάσταση όμως περιγράφει το άρθρο αυτό;
  Προϋποθέτει ότι ο δράστης έχει παρασυρθεί στην πράξη του από οργή ή βίαιη θλίψη και η κατάσταση αυτή έχει προκληθεί από άδικη εναντίον του πράξη
  Αντικειμενικός αιτιώδης σύνδεσμος ανάμεσα στην πράξη + στην οργή/ θλίψη/ αγανάκτηση.
  Δεν βρίσκεται σε κατάσταση πλήρους συνειδησιακής διαύγειας

Η ψυχική ηρεμία+ ο βρασμός ψυχικής ορμής ανήκουν στο αξιολογικό περιεχόμενο της ενοχής και επομένως συνιστούν στοιχεία του τελικού καταλογισμού.

<u>Διάρκεια βρασμού ψυχικής ορμής:</u>

- Συνήθως **μικρή χρονική διάρκεια**
- Μπορεί να **διαρκεί περισσότερο χρόνο**
- Πρέπει να μην υπάρχει χρόνος που μεσολαβεί μεταξύ απόφασης και εκτέλεσης στον οποίο υπάρχει ΨΥΧΙΚΗ ΗΡΕΜΙΑ

- Πρέπει **να μην μεσολαβεί ήρεμη σκέψη**

<u>Απόδειξη ύπαρξης βρασμού ψυχικής ορμής:</u>
- Η ύπαρξη του **κρίνεται ad hoc από τις υπάρχουσες περιστάσεις**, ενδείξεις, προσωπικότητα του δράστη
- Το «απαράσκευο» της πράξης μπορεί να είναι ένδειξη ΑΛΛΑ όχι πάντοτε
- Ο βρασμός ψυχικής ορμής **δεν αποκλείει την σκέψη αλλά την ήρεμη σκέψη**

«Εξάπτουσα αφορμή»: ο Ανδρουλάκης θεωρεί ότι πρέπει να υπάρχει κάποια εξωτερική αφορμή που να δικαιολογεί τον βρασμό ψυχικής ορμής και μάλιστα να είναι «σημαντική», ικανή να διεγείρει το πάθος. Η θέση όμως αυτή ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΟΡΘΗ. Στον βρασμό ψυχικής ορμής δεν τίθεται κανένας περιορισμός (εξωτερική αφορμή). Ούτε φυσικά είναι προϋπόθεση να υπάρχει ή να μην υπάρχει υπαίτια πρόκληση του βρασμού ψυχικής ορμής.

Αντικειμενική υπόσταση ΠΚ299:
1. Πράξη θανάτωσης:
- Το έγκλημα της ανθρωποκτονίας είναι κοινό (μπορεί να τελεστεί από οποιονδήποτε)
- Πράξη που προκαλεί τον θάνατο άλλου προσώπου
- Ακόμη και όταν ο δράστης χρησιμοποιεί κάποιο ζώο
- ΔΕΝ είναι ανθρωποκτονία όταν ο δράστης ωθεί με την συμπεριφορά του το θύμα σε πράξη αυτοκτονίας
- Έμμεση αυτουργία σε ανθρωποκτονία έχουμε όταν: το θύμα είναι ακαταλόγιστο/ όταν αφήνεται αντικειμενικά να επιλέξει τον τρόπο θανάτου του/ όταν ο δράστης εκμεταλλεύεται την πλάνη του θύματος για να προκαλέσει τον θάνατο του
- Τελείται και με παράλειψη (συντρέχουν οι όροι του ΠΚ15). Πρέπει ο δράστης να έχει ιδιαίτερη νομική υποχρέωση και να την έχει παραβεί.
- Η υποχρέωση αυτή μπορεί να προέρχεται είτε από διάταξη νόμου είτε από προηγούμενη επικίνδυνη πράξη

2. Τελικό άδικο:
- Δεν μπορεί να εφαρμοστεί το ΠΚ20
- Δεν μπορεί να θεωρηθεί ως λόγος άρσης του αδίκου ούτε η κατάσταση ανάγκης ούτε η συναίνεση του παθόντος

4. Υποκειμενική υπόσταση:
- Δόλος για την πρόκληση θανάτου (έστω και ενδεχόμενος)
- Ο δράστης γνωρίζει ως ενδεχόμενο ότι με την πράξη ή την παράλειψη του θα επιφέρει τον θάνατο και να αποδέχεται ή να επιδιώκει το αποτέλεσμα αυτό
- Παράλειψη: ο δόλος πρέπει να καλύπτει και την ύπαρξη ιδιαίτερης νομικής υποχρέωσης
- Η πλάνη ως προς την ύπαρξη ιδιαίτερης νομικής υποχρέωσης είναι πραγματική
- Ο δόλος διαγιγνώσκεται μέσα από ενδείξεις εμπειρικά παρατηρίσιμες-> οι οποίες φανερώνουν ότι ο δράστης έκανε ό,τι ήταν δυνατό για να

σκοτώσει το θύμα (έθεσε τους όρους κινδύνους για την ζωή του). Η πιθανή αποφυγή του θανάτου εναπόκειται στην τύχη

- Αντικειμενικά στοιχεία:
  - Μέσα που χρησιμοποίησε
  - Μέρος του σώματος το οποίο τραυμάτισε
  - Απόσταση μεταξύ θύματος- δράστη
  - Κατεύθυνση χτυπήματος
  - Ένταση πράξης
  - Ηλικία- φυσική κατάσταση δράστη
  - Κάθε άλλο αντικειμενικό μέγεθος

5. Ενοχή:

- 2 επιπλέον άδικα στοιχεία της ενοχής (ήρεμη ψυχική κατάσταση + βρασμός ψυχικής ορμής)
- Συνεκτίμηση των στοιχείων αυτών στον προσδιορισμό του ύψους της ποινικής κύρωσης
- Λειτουργούν ωστόσο και οι λόγοι άρσης ή μείωσης της ενοχής-> ΠΚ31
- Εάν ο βρασμός ψυχικής ορμής έχει οδηγήσει σε άρση του καταλογισμού-> ποινή δεν μπορεί να επιβληθεί ΠΚ34

6. Απόπειρα:

- Υπάρχει από τη στιγμή που αρχίζει μια επίθεση κατά του έννομου αγαθού της ζωής
- Υπάρχει όταν ο δράστης ΠΥΡΟΒΟΛΕΙ εναντίον του θύματος ή όταν επιτίθεται βίαια με ΜΑΧΑΙΡΙ εναντίον του χτυπώντας τον επανειλημμένα και με δύναμη
- Όταν τελείται με παράλειψη-> όταν παραβιάζοντας την ιδιαίτερη νομική του υποχρέωση επιτρέπει την πρόκληση ή την εξέλιξη ενός κινδύνου ο οποίος θα οδηγήσει στον θάνατο αν δεν ανακοπεί
- ΥΠΑΝΑΧΩΡΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΟΠΕΙΡΑ:
  - Υπαναχώρηση από μη πεπερασμένη απόπειρα: όσο ο δράστης δεν έχει προκαλέσει στο θύμα τέτοιας βαρύτητας τραύματα ώστε να προκληθεί αυτοτελώς ο θάνατος
  - Υπαναχώρηση από πεπερασμένη απόπειρα: ο δράστης φροντίζει να αποτρέψει το αποτέλεσμα θανάτου
  - Όταν τελείται με παράλειψη-> η αξιολόγηση της υπαναχώρησης κρίνεται με βάση τα αποτελέσματα που είχε πάνω στο έννομο αγαθό

7. Αποτυχημένο έγκλημα ανθρωποκτονίας:

- Ο δράστης επιχειρεί πράξει που θα μπορούσε να επιφέρει θάνατο όμως από τύχη το θύμα επιβιώνει. Η συμπεριφορά του έχει ΌΛΑ τα στοιχεία της απόπειρας
- Αντιμετωπίζεται ως υπαναχώρηση από πεπερασμένη απόπειρα (ποινή απόπειρας μειωμένη στο μισό)

8. Παραγραφή απόπειρας: 20ετής

- Παραγραφή ανθρωποκτονίας: 20ετής

9. Συμμετοχή: η ήρεμη ψυχική κατάσταση και ο βρασμός ψυχικής ορμής λαμβάνονται υπόψιν μόνο για τον συμμέτοχο για τον οποίο υπάρχουν. Για αυτό μπορεί για παράδειγμα ο ηθικός αυτουργός που βρισκόταν σε βρασμό ψυχικής ορμής να τιμωρηθεί με το ΠΚ299 παρ. 2η ενώ ο φυσικός αυτουργός με την ΠΚ299 παρ.1η

10. Ποινική κύρωση:

- Σε ήρεμη ψυχική κατάσταση-> κάθειρξη ισόβια ή πρόσκαιρη τουλάχιστον 10 ετών
- Σε βρασμό ψυχικής ορμής-> κάθειρξη από πέντε ως 10 έτη
- Ποινή 1ης παραγράφου-> φυλάκιση 2 ετών έως κάθειρξη 15 ετών
- Όταν συντρέχουν λόγοι μείωσης ποινής στην 1η παράγραφο-> οδηγεί σε περαιτέρω μείωση της ποινής
- Ποινή 2ης παραγράφου-> φυλάκιση ς ετών έως κάθειρξη 8 ετών

11. Προβλήματα συρροής:

- Συρροή εγκλημάτων κατά της ζωής: οι προσβολές της ζωής συρρέουν πάντοτε ΑΛΗΘΙΝΑ. Η ζωή είναι ένα προσωποπαγές αγαθό, επομένως αποκλείεται η επιβολή ενιαίας ποινής κατά ΠΚ98 ακόμα και όταν οι περισσότερες πράξεις εμφανίζονται ως ένα ενιαίο ιστορικό γεγονός
- Συρροή ανθρωποκτονίας και σωματικής βλάβης:
  - Τα εγκλήματα συρρέουν κατ' αρχήν ΑΛΗΘΙΝΑ
  - Όταν όμως η πράξη που προκαλεί την σωματική βλάβη είναι η πράξη που προκαλεί και τον θάνατο έχουμε ΦΑΙΝΟΜΕΝΙΚΗ ΚΑΤ' ΙΔΕΑ ΣΥΡΡΟΗ.-> η διάταξη για την σωματική βλάβη απωθείται ως σιωπηρά επικουρική
  - Αν μείνει στο στάδιο της απόπειρας η σωματική βλάβη απορροφάται στην απόπειρα και συνεκτιμάται κατά την επιμέτρηση της ποινής
  - Εάν υπάρξει υπαναχώρηση από μη πεπερασμένη απόπειρα-> η διάταξη για την σωματική βλάβη αναβιώνει και ο δράστης τιμωρείται για το έγκλημα αυτό
- Συρροή με εγκλήματα οπλοκατοχής, οπλοχρησίας, οπλοφορίας: ΑΛΗΘΙΝΗ, ΚΑΤ' ΙΔΕΑ ή ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ συρροή ανάλογα με τον αριθμό των επιμέρους πράξεων

3. Ανθρωποκτονία κατ' απαίτηση

ΠΚ300: προνομιούχα μορφή ανθρωποκτονίας
Αντικειμενικά στοιχεία

- Η πράξη τελείται σε βάρος ατόμου το οποίο πάσχει από ανίατη πάθηση
- Το ίδιο το θύμα απαιτεί επίμονα και σοβαρά την θανάτωση του

Υποκειμενικά στοιχεία:

- Αποφασίζεται και εκτελείται εξαιτίας της επίμονης απαίτησης του θύματος
- Από οίκτο προς αυτό
- Μειωμένη ενοχή: Ο δράστης λειτουργεί σε καθεστώς ψυχικής πίεσης

Αντικειμενική υπόσταση:

- Η πράξη πρέπει να τελείται κατά βάση με τον τρόπο που υποδεικνύει το θύμα/ τον πιο ανώδυνο για το θύμα τρόπο
- Το έγκλημα ΔΕΝ μπορεί να τελεσθεί με παράλειψη
- Σπουδαία και επίμονη απαίτηση του παθόντος->
  - «απαίτηση»-> όχι απλώς συναίνεση. Το θύμα αποτελεί τον ηθικό αυτουργό της εναντίον αυτού πράξης

- Ο τρόπος με τον οποίο ζητά την θανάτωση του είναι αδιάφορος
- «σπουδαία»-> έπειτα από ώριμη σκέψη και όχι επιπόλαια υπό την επίδραση έντονων συναισθημάτων όπως ο φόβος ή η θλίψη
- «επίμονη»-> δεν αρκεί μεμονωμένη αναφορά/ επαναλαμβάνει σταθερά και με έμφαση
- Πρέπει να προέρχεται από τον ίδιο τον παθόντα-> πρέπει να έχει την ικανότητα να δηλώνει έγκυρα την βούληση του (ο ανήλικος μέχρι δεκαπέντε ετών καθώς και ο ψυχασθενής δεν μπορεί)
- Η απαίτηση μπορεί να ανακληθεί
- Δεν χρειάζεται να απευθύνεται σε συγκεκριμένο πρόσωπο-> αν απευθύνεται ΜΟΝΟ για αυτό το πρόσωπο μπορεί να ισχύσει η ευνοϊκή ρύθμιση
- «ανίατη πάθηση»-> δεν μπορεί να θεραπευθεί, δεν χρειάζεται να οδηγεί στον θάνατο. Θα πρέπει να είναι τέτοιας ΕΝΤΑΣΗΣ ώστε να προκαλεί οίκτο στον δράστη
- Ο δράστης είναι μόνο εκείνος που αποφασίζει και εκτελεί την ανθρωποκτονία κατ' απαίτηση από ΟΙΚΤΟ. Πρέπει να υφίσταται σχέση αιτιώδους συνάφειας (το έγκλημα να τελέστηκε ΛΟΓΩ της απαίτησης και του οίκτου)

Υποκειμενική υπόσταση:

- Δόλος: απαιτείται δόλος που να καλύπτει και την τέλεση, ην ανίατη πάθηση, τη σοβαρή και επίμονη απαίτηση
- Οίκτος: συναίσθημα ευσπλαχνίας και λύπησης. Περιορίζει την ελευθερία επιλογών του υπαιτίου. Ο δράστης τελεί το έγκλημα εξαιτίας της έντονης ψυχικής πίεσης.
- Πλάνη ως προς την προσβολή της ζωής: χορηγεί φάρμακο στον παθόντα που νομίζει ότι μειώνει τους πόνους ενώ στην πραγματικότητα προκαλεί τον θάνατο-> ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΠΛΑΝΗ-> ανθρωποκτονία από αμέλεια
- Πλάνη ως προς την ανίατη πάθηση: ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΠΛΑΝΗ-> εφαρμόζεται το ΠΚ300
- Απόπειρα: απόπειρα που προκάλεσε σωματική βλάβη-> η προκαλούμενη σωματική βλάβη καλύπτεται κατ' ανάγκη από δόλο του υπαίτιου
- Συμμετοχή: μολονότι το θύμα συνιστά ηθικό αυτουργό στο έγκλημα που τελείται σε βάρος του, σε περίπτωση που το έγκλημα μείνει στο στάδιο της απόπειρας ο ηθικός αυτουργός ΔΕΝ μπορεί να τιμωρηθεί
  Συμμετοχή τρίτου: Η ΠΚ300 εφαρμόζεται μόνο για αυτόν που τέλεσε το έγκλημα από οίκτο και υπό καθεστώς ψυχικής πίεσης έπειτα από απαίτηση του θύματος. Ο συνεργός του θα τιμωρηθεί με βάση το ΠΚ299.

Προβλήματα συρροής:

- Συρροή απόπειρας ανθρωποκτονίας (ΠΚ42+ ΠΚ300) και της σωματικής βλάβης (ΠΚ308)-> φαινομενική κατ' ιδέα συρροή και η σωματική βλάβη απορροφάται στην απόπειρα ανθρωποκτονίας κατ' απαίτηση

4. Συμμετοχή σε αυτοκτονία

Τιμωρείται όταν κάποιος αφαιρεί την ζωή κάποιου ΑΛΛΑ η απόπειρα αυτοκτονίας μένει ατιμώρητη-> ο άνθρωπος έχει δικαίωμα αυτοδιάθεσης της ζωής (συνταγματικώς κατοχυρωμένο δικαίωμα)
ΔΕΝ ισχύει το ίδιο για όποιον συμμετέχει στην αυτοκτονία άλλου σύμφωνα με το ΠΚ301

- Εκείνος που «καταπείθει» άλλον να αυτοκτονήσει
- Εκείνος που προσφέρει βοήθεια κατά την τέλεση της πράξης (εφόσον χωρίς την βοήθεια του δεν θα ήταν εφικτή η τέλεση της αυτοκτονίας)

Έλλειψη αδίκου από την πράξη της αυτοκτονίας:
- Η αυτοκτονία δεν εμπεριέχει άδικο
- Δεν προσανατολίζεται κατά άλλου προσώπου
- Δεν θίγει τα έννομα αγαθά τρίτου

Αυτοτελές άδικο συμμετοχής σε αυτοκτονία:
- Η συμμετοχή σε αυτοκτονία δεν μπορεί να έχει εξαρτημένο άδικο
- «κατάπειση»-> όταν ο δράστης ασκεί ισχυρή επιρροή επάνω στον αυτόχειρα, δηλαδή εκμεταλλεύεται την αδύναμη θέση του για να τον οδηγήσει στην αυτοκτονία
- Αν το θύμα είναι ο ακαταλόγιστος, τότε εκείνος που τον εξωθεί σε αυτοκτονία είναι ΕΜΜΕΣΟΣ ΑΥΤΟΥΡΓΟΣ ΣΕ ΑΝΘΡΩΠΟΚΤΟΝΙΑ ΠΚ299
- Αν το θύμα δεν είναι ακαταλόγιστο, εκείνος που τον εξωθεί είναι ΣΥΜΜΕΤΟΧΟΣ ΣΕ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ ΠΚ301

Αντικειμενική υπόσταση:
- Έγκλημα υπαλλακτικά μικτό-> τελείται με 2 τρόπους
- Αυτοκτονία-> πράξη αυτοπροσβολής. Μόνη η συναίνεση στην βλάβη δεν είναι αρκετή
- «κατάπειση»-> προϋποθέτει άσκηση πειθούς μέσω γλωσσικής επικοινωνίας
- ΔΕΝ είναι δυνατή η κατάπειση του θύματος με παράλειψη
- 2^{ος} τρόπος-> παροχή βοήθειας κατά την τέλεση της πράξης
- Η βοήθεια πρέπει να έχει προσφερθεί κατά τον χρόνο τέλεσης της αυτοκτονίας
- Για την πλήρωση της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος ΔΕΝ αρκεί οποιαδήποτε βοήθεια αλλά απαιτείται ΑΜΕΣΗ ΣΥΝΕΡΓΕΙΑ
- Άμεσος συνεργός-> εκείνος που προσφέρει την βοήθεια του όταν ο αυτόχειρας δεν έχει στη ήδη στη διάθεση του το έννομο αγαθό της ζωής του (έχει αποφασίσει να αυτοκτονήσει δεν έχει την δυνατότητα να το κάνει)
- Ανάλογη απαξία με την κατάπειση
- Η ιδιαίτερη νομική υποχρέωση για παροχή βοήθειας ΔΕΝ ΚΑΤΑΛΥΕΤΑΙ και η παράληψη εκπλήρωσης της υποχρέωσης περικλείει άδικο ως αυτοτελής προσβολή της ζωής με παράλειψη (όσο

ο αυτόχειρας δεν αρνείται την βοήθεια που του προσφέρεται, αν την αρνείται θέμα ποινικής ευθύνης δεν τίθεται)

Υποκειμενική υπόσταση:
- Δόλος τόσο για την κατάπειση ή την παροχή βοήθειας όσο και την τέλεση της αυτοκτονίας
- Δόλος οποιουδήποτε βαθμού
- Ειδικά για την κατάπειση θέλουμε δόλο α βαθμού
- Πλάνη-> ο δράστης αγνοεί ότι με την συμπεριφορά του συμμετέχει σε αυτοκτονία-> ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΠΛΑΝΗ ΠΟΥ ΜΕΝΕΙ ΑΤΙΜΩΡΗΤΗ
- Πλάνη-> όταν πλανάται ως προς τους όρους της αυτοκτονίας υπάρχει πραγματική πλάνη και τιμωρείται κατά ΠΚ301 +ΠΚ30 παρ. 2η

5. Ανθρωποκτονία από αμέλεια

Αντικειμενική υπόσταση:
- ΠΚ302 (ανθρωποκτονία από αμέλεια)
- ΠΚ299 η αντικειμενική τους υπόσταση ταυτίζεται
- Αν η συμπεριφορά του υπαιτίου είναι καθ' όλα ορθή δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως άδικη. Ο νομοθέτης ΟΜΩΣ έχει ορίσει ρητά στο ΠΚ20 ότι μία συμπεριφορά μπορεί να είναι καθ' όλα ορθή κι όμως να είναι αρχικά άδικη
  Το άδικο προέρχεται από την προσβολή του εννόμου αγαθού και όχι από τον χαρακτήρα της συμπεριφοράς του δράστη
- Διαπιστώνεται αντικειμενικός αιτιώδης σύνδεσμος ανάμεσα στην πράξη ή την παράλειψη του υπαίτιου και του ανθρωποκτόνου αποτελέσματος
- Το περιεχόμενο της αμέλειας διαπιστώνεται με υποκειμενικά στοιχεία

Άδικο:
- Για την άρση του αδίκου ισχύουν όσα ισχύουν και για την ανθρωποκτονία
- «επιτρεπόμενη κινδυνώδης δράση»-> λόγος άρσης του αδίκου-> μία πράξη προσβάλλει ένα έννομο αγαθό (είναι αρχικά άδικη)-> όμως θεωρείται επιτρεπτή επειδή σχετίζεται με την λειτουργία ενός τομέα αναγνωρισμένης κοινωνικής δραστηριότητας
  Καλύπτει κάθε τομέα κοινωνικής δράσης
  - Ιατροχειρουργικές επεμβάσεις-> μία ιατρική πράξη που προκαλεί τον θάνατο συνιστά μια αρχικά άδικη πράξη εφόσον έχει οδηγήσει στην προσβολή του έννομου αγαθού

  Υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες το άδικο αίρεται εντελώς->
- Η ιατρική πράξη ήταν ενδεδειγμένη για την αντιμετώπιση του προβλήματος
- Πλήρης ενημέρωση του ασθενούς
- Ο ασθενής είχε συναινέσει στην πραγματοποίηση
- Η επέμβαση πραγματοποιήθηκε lege artis

Οι κανόνες αυτοί πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά
- Θανατηφόρα ατυχήματα στην κατασκευή έργων
- Συγκοινωνίες: το άδικο αίρεται αν αποδειχθεί ότι ο δράστης είχε τηρήσει όλους τους κανόνες του ΚΟΚ

Υποκειμενική υπόσταση:
- Αμέλεια: αποτελεί όρο που εντάσσεται τόσο στην υποκειμενική υπόσταση όσο και στην ενοχή
- Εντάσσονται τα οντολογικά στοιχεία της αμέλειας (γνώση βούληση)
- Πότε στοιχειοθετείται αμέλεια;->

- Όταν ο δράστης αγνοεί την πιθανότητα επέλευσης του αποτελέσματος που προφανώς ΔΕΝ αποδέχεται
- Όταν ο δράστης γνωρίζει ως την πιθανή επέλευση του αλλά πιστεύει ότι θα το αποφύγει
- Όταν ο δράστης γνωρίζει ως την πιθανή επέλευση του αποτελέσματος και αδιαφορεί

- Αξιολογικά στοιχεία της αμέλειας:
  - Η έλλειψη προσοχής που ο δράστης όφειλε να καταβάλλει
  - Η έλλειψη προσοχής που ο δράστης μπορούσε να καταβάλλει
- Ικανότητα για καταλογισμό: πρέπει ο δράστης να είναι ικανός προς καταλογισμό κατά την στιγμή που τελεί το έγκλημα
  Αυτό δεν ισχύει αν βρίσκεται σε κατάσταση μέθης ή υπνηλίας-> του καταλογίζεται τελικά ως έγκλημα από αμέλεια

Ποινική κύρωση:
- Η απειλούμενη ποινή είναι φυλάκιση από 3 μήνες μέχρι 5 έτη
- Το δικαστήριο μπορεί να μην επιβάλλει καν ποινή σε κάθε περίπτωση που κρίνει ότι ο δράστης έχει πληγεί τόσο σοβαρά από το αποτέλεσμα της πράξης του, ώστε η επιβολή της ποινής να εμφανίζεται πλέον δυσανάλογα επαχθής

Προβλήματα συρροής:
1. Περισσότερες ανθρωποκτονίες από αμέλεια:
   - Αληθινή συρροή
   - Πραγματική συρροή αν οι θάνατοι προκλήθηκαν με περισσότερες πράξεις
   - Κατ' ιδέα συρροή αν προκλήθηκαν με μία
2. Ανθρωποκτονία από αμέλεια και κοινώς επικίνδυνο έγκλημα δόλου (εμπρησμός, έκρηξη…)
   - Η συρροή των 2 εγκλημάτων είναι φαινομενική
   - Φαινομενική και στην περίπτωση που το έγκλημα προκάλεσε περισσότερους θανάτους-> ο νομοθέτης έχοντας ήδη αξιολογήσει στη βασική μορφή του εγκλήματος τη δυνατότητα πρόκλησης για αόριστο αριθμό ατόμων, δεν μπορεί να αγνοεί στο εκ του αποτελέσματος έγκλημα την πιθανότητα να επέλθουν πράγματι περισσότεροι θάνατοι.
3. Ανθρωποκτονία από αμέλεια και κοινώς επικίνδυνο έγκλημα από αμέλεια (ΠΚ264 παρ.2η, ΠΚ290 παρ.2η):
   - Αληθινή συρροή λόγω της ετερότητας των εννόμων αγαθών
   - Δεν μπορεί ένα έγκλημα διακινδύνευσης να απορροφήσει ένα έγκλημα ζωής ούτε το αντίθετο καθώς έτσι δεν θα αξιολογούνταν η διακινδύνευση των άλλων εννόμων αγαθών
4. Ανθρωποκτονία από αμέλεια και παραβάσεις ΚΟΚ

- Αληθινή συρροή
- Αληθινή και η συρροή με το έγκλημα φυγής του οδηγού

6. Παιδοκτονία

Τι είναι:
- ΠΚ303
- Προνομιούχα μορφή ανθρωποκτονίας με δόλο
- Το υποκείμενο τέλεσης-> η μητέρα
- Το αντικείμενο προσβολής-> το νεογέννητο παιδί
- Συνθήκες τέλεσης-> 1. Κατά τη διάρκεια του τοκετού, 2. Κατά την διάρκεια διατάραξης του οργανισμού της μητέρας από τον τοκετό

Λόγος μείωσης της ποινής (ποιοι έχουν υποστηριχθεί αλλά δεν είναι)
- Εκτός από μείωση καταλογισμού υπάρχει και μειωμένο άδικο
- Το πνεύμα του θύματος δεν είναι και τόσο ανεπτυγμένο ώστε να μπορεί να υποφέρει με την ιδέα του θανάτου
- Δεν προκαλείται χάσμα σε κάποιον οικογενειακό κύκλο
- Η μητέρα έχει αυξημένα δικαιώματα πάνω στο νεογέννητο παιδί ως δημιουργός του

ΚΑΜΙΑ ΑΠΟ ΑΥΤΕΣ ΤΙΣ ΑΠΟΨΕΙΣ ΔΕΝ ΣΤΕΚΟΥΝ
(ποια άποψη στέκει)
- Η μείωση της ποινής στο ΠΚ303 οφείλεται αποκλειστικά στην μειωμένη ενοχή της μητέρας
- Ο νομοθέτης στηρίζεται σε ένα αμιγώς βιολογικό στοιχείο-> τον τοκετό και την διατάραξη του οργανισμού από αυτόν
- Για να φθάσει μια γυναίκα στο σημείο να σκοτώσει ένα παιδί που κυοφορούσε τόσους μήνες δεν μπορεί παρά να είναι μειωμένου καταλογισμού
- ΟΛΕΣ οι άλλες πράξεις της μητέρας (σε βάρος άλλων παιδιών ή τρίτων) αξιολογούνται ΟΧΙ με βάση το ΠΚ303 αλλά με βάση το ΠΚ36

Αντικειμενική υπόσταση:
- Υποκείμενο τέλεσης: μόνο η μητέρα. Έχουμε ένα μη γνήσιο ιδιαίτερο έγκλημα
- Αντικείμενο προσβολής: το νεογέννητο παιδί (από την στιγμή που εμφανίστηκε ζωντανό στον εξωτερικό κόσμο)
- Τρόπος τέλεσης: ο νομοθέτης δεν εισάγει κάποιον περιορισμό (πράξη, παράλειψη)
  Μπορεί να τελεσθεί με έμμεση αυτουργία-> η μητέρα βάζει το μικρό παιδί της να το κάνει
  Μπορεί να είναι ο ηθικός αυτουργός-> σε περίπτωση που το πρόσωπο που χρησιμοποιείται το οποίο πράττει άδικα είναι μειωμένου καταλογισμού ή πλανάται ως προς την σημασία της πράξης του.
- Χρόνος τέλεσης: έχουμε 2 χρόνους->
  - Κατά τον τοκετό: κατά την διάρκεια του τοκετού, όταν έστω και ένα μέρος του παιδιού έχει εμφανιστεί στον εξωτερικό κόσμο

- Πράξεις που τελούνται πριν από τον τοκετό ή πριν εμφανιστεί έστω και ένα μέρος του παιδιού στον εξωτερικό κόσμο δεν μπορούν να υπαχθούν στην έννοια της παιδοκτονίας
- Παράδειγμα παιδοκτονίας κατά την διάρκεια του τοκετού-> η μητέρα πνίγει το παιδί της με τον ομφάλιο λώρο πριν τον αποκόψει
- Τέλεση της πράξης όσο διαρκεί η διατάραξη του οργανισμού από τον τοκετό-> Στην νομολογία μας έχει γίνει δεκτό ότι ύπαρξη διατάραξης του οργανισμού υφίσταται από 7 έως και 10 μέρες μετά τον τοκετό
- Η διατάραξη ΠΡΕΠΕΙ να οφείλεται στον τοκετό
- Να συναρτάται με την καταπόνηση του οργανισμού, συναισθηματικές εξάρσεις, ορμονικές επιδράσεις στο νευρικό σύστημα
- Αμάχητο τεκμήριο μειωμένου καταλογισμού-> αφού ο τοκετός έχει ολοκληρωθεί, ΠΡΕΠΕΙ να βεβαιώνεται ότι εξακολουθεί να υπάρχει διατάραξη του οργανισμού

➢ Χρόνος απόφασης για τέλεση: αδιάφορος, η μητέρα μπορεί να το έχει αποφασίσει και από πριν αρκεί να το κάνει στον χρόνο που προβλέπει ο νόμος

Υποκειμενική υπόσταση:

➢ Δόλος: απαιτείται δόλος που να καλύπτει πέραν της πράξης και την ιδιότητα του θύματος
➢ Πλάνη ως προς το αν προκαλεί θάνατο με την πράξη-> πραγματική πλάνη και μένει κατ' αρχήν ατιμώρητη
➢ Πλάνη ως προς την ιδιότητα του θύματος-> πιστεύει ότι το παιδί που σκοτώνει είναι δικό της όμως είναι ξένο-> τιμωρείται για παιδοκτονία και όχι για την βασική μορφή ανθρωποκτονίας
➢ Πλάνη ως προς την ιδιότητα του θύματος-> πιστεύει ότι το παιδί είναι ξένο όμως τελικά είναι το δικό της-> αντίστροφη πραγματική πλάνη-> τιμωρείται για παιδοκτονία
➢ Η μείωση της ποινής εξαρτάται καθαρά από το ΠΚ303. Βέβαια άλλα αίτια μείωσης της ενοχής (σοβαρή ψυχική ασθένεια), μπορούν να οδηγήσουν σε περαιτέρω μείωση της ποινής (ουσιώδης μείωση του καταλογισμού της γυναίκας)
➢ Απόπειρα: παραγραφή σε 15 έτη
➢ Ποινή υπαναχώρησης από πεπερασμένη απόπειρα: 6 μήνες έως 3 έτη
➢ Συμμετοχή: ο τρίτος που συμμετέχει δεν τιμωρείται με ΠΚ303 αλλά ως συμμέτοχος στο βασικό έγκλημα της ανθρωποκτονίας

Ποινική κύρωση:

➢ Από 5 έως 10 έτη κάθειρξη
➢ Δεν μπορούμε να συμπεριλάβουμε λόγους διατάραξης της συνείδησης κατά ΠΚ36 ΑΛΛΑ ΠΡΕΠΕΙ να συμπεριλάβουμε κατά ΠΚ34 αν αίρεται πλήρως ο καταλογισμός
➢ Στην περίπτωση της ψυχικής ασθένειας υπάρχει νέα μείωση της ποινής (1-6 έτη)

Προβλήματα συρροής:

- Παιδοκτονία (στάδιο απόπειρας) + απλή σωματική βλάβη-> η σωματική βλάβη απορροφάται στην απόπειρα παιδοκτονίας
- Παιδοκτονία (στάδιο απόπειρας) + βαριά σωματική βλάβη-> η ποινή που απειλείται στην απόπειρα παιδοκτονίας είναι μικρότερη από εκείνη στην βαριά σκοπούμενη σωματική βλάβη. Οπότε η απορρόφηση δεν μπορεί να λειτουργήσει.
- Οι ποινές των σωματικών βλαβών μειώνονται βέβαια και από το ΠΚ36 υποχρεωτικά
- Μετά από την μείωση αυτή στην παιδοκτονία (απόπειρα) + βαριά σκοπούμενη σωματική βλάβη υπάρχει φαινομενική συρροή και απορρόφηση στην απόπειρα παιδοκτονίας. Η μητέρα τελικά τιμωρείται μόνο για απόπειρα παιδοκτονίας (θα ληφθεί υπόψη και η βαριά σωματική βλάβη που προκάλεσε)

III. Προσβολές του εμβρύου

7. Διακοπή της κύησης

Έννομο αγαθό που προστατεύεται είναι το έμβρυο (το νεογνό πριν φανερωθεί έστω και μέρος του στον εξωτερικό κόσμο)

Ποιος όμως είναι ο φορέας του έννομου αγαθού;
1η άποψη: το ίδιο το έμβρυο. ΛΑΘΟΣ. Το έμβρυο στο ποινικό δεν είναι φορέας δικαιωμάτων. ΜΟΝΟ ΣΤΟ ΑΣΤΙΚΟ
2η άποψη: η κοινωνία και το έθνος. ΛΑΘΟΣ.
3η άποψη: οι γονείς του πριν την εμφύτευση. Μετά την εμφύτευση στη μήτρα μόνο η κυοφορούσα γυναίκα. ΣΩΣΤΟ.

Χρόνος έναρξης προστασίας του εμβρύου:
- Από την εμφύτευση του ωαρίου στην μήτρα της γυναίκας.
- 13- 14 μέρες από την γονιμοποίηση
- Στην ιατρικά υποβοηθούμενη αναπαραγωγή ποινική προστασία παρέχεται και πριν την εμφύτευση. ΩΣΤΟΣΟ η προστασία του γονιμοποιημένου ωαρίου δεν έχει ενταχθεί στον ΠΚ

Ας δούμε λίγο την διάταξη παράγραφο- παράγραφο->

1η παράγραφος: Όποιος χωρίς την συναίνεση της εγκύου, διακόπτει την εγκυμοσύνη της, τιμωρείται με κάθειρξη έως 10 έτη (ετεροδιακοπή χωρίς την συναίνεση)
- Τι λέει η παράγραφος αυτή; Τιμωρείται όποιος με ΔΟΛΟ διακόπτει την κύηση χωρίς την συναίνεση της εγκύου.
- Εκτός από το έμβρυο θίγεται και το δικαίωμα αυτοδιάθεσης της γυναίκας
- Υπάρχει επίσης και σωματική βλάβη της εγκύου η οποία παραμένει άδικη
- Υποκείμενο τέλεσης-> οποιοδήποτε άτομο. ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΟΙΝΟ
- Αντικείμενο προσβολής-> το ζωντανό έμβρυο. Δεν μας ενδιαφέρουν οι φυσικές ατέλειες αρκεί να έχει εμφυτευθεί στην γυναικεία μήτρα και να έχει δυναμική να εξελιχθεί σε άνθρωπο.

- Τρόποι τέλεσης-> με θανάτωση του εμβρύου είτε μέσα από το σώμα της εγκύου είτε με τον πρόωρο αποχωρισμό του από το σώμα της μητέρας
  Ο ειδικότερος τρόπος ΔΕΝ ενδιαφέρει
  Μπορεί να τελεστεί και με παράλειψη
- Η σύμφωνη γνώμη της εγκύου-> αποδεικνύεται ότι δεν προστατεύεται μόνο το έμβρυο αλλά και το δικαίωμα αυτοπροσδιορισμού της γυναίκας
  Η σύμφωνη γνώμη έχει τη μορφή συγκατάθεσης (δεν απαιτείται δικαιοπρακτική ικανότητα ούτε ικανότητα καταλογισμού). Αρκεί το να μπορεί να αντιληφθεί τι κάνει.
  Συναίνεση ως αποτέλεσμα σωματικής βίας ή παραπλάνησης-> θεωρείται ότι έγινε χωρίς την σύμφωνη γνώμη της εγκύου

2η παράγραφος: Όποιος με την συναίνεση της εγκύου, ή προσώπων που έχουν την γονική μέριμνα ή την επιμέλεια της αν αυτή είναι ΑΝΙΚΑΝΗ να συναινέσει διακόπτει την εγκυμοσύνη της, τιμωρείται με φυλάκιση έως 3 έτη ή χρηματική ποινή + αν ενεργεί κατ' επάγγελμα με φυλάκιση τουλάχιστον 2 ετών και χρηματική ποινή. Με την ίδια ποινή, μειωμένη κατά το μέτρο του Άρθρου 83ΠΚ (μειωμένη ποινή), τιμωρείται όποιος προμηθεύει σε έγκυο τα μέσα για την διακοπή της εγκυμοσύνης της εφόσον έγινε τουλάχιστον απόπειρα αυτής (ετεροδιακοπή με συναίνεση)

- Τι λέει η παράγραφος αυτή; Όποιος με την συναίνεση της εγκύου διακόπτει με ΔΟΛΟ την κύηση ή προμηθεύει την έγκυο με τα μέσα για την διακοπή, εφόσον έχει γίνει τουλάχιστον απόπειρα αυτής.
- Τυποποιούνται 2 αυτοτελείς μορφές συμπεριφοράς
- 1η μορφή-> διακοπή της κύησης
  - Με τους ίδιους τρόπους που αναφέρθηκαν και στην 1η παράγραφο
  - Η σύμφωνη γνώμη πρέπει να διατυπώνεται με απόλυτη σαφήνεια
  - Αν η έγκυος είναι ανίκανη να συναινέσει-> ΤΑ ΠΡΌΣΩΠΑ που έχουν την επιμέλεια της ή την γονική της μέριμνα.
  - Ακόμη και αν είναι ακαταλόγιστη μπορεί να συναινέσει
  - Η αναφορά στους γονείς και αυτούς που έχουν την επιμέλεια διευρύνει απλώς τον χώρο εφαρμογής.
- 2η μορφή-> χορήγηση στην έγκυο των αναγκαίων για την διακοπή μέσων
  - Χορήγηση των κατάλληλων για την διακοπή της κύησης μέσων
  - Δεν μπορούν να συμπεριληφθούν μέσα τα οποία μπορεί να τα προμηθευτεί ο καθένας από το εμπόριο
  - Πρέπει να της παρέχει ειδικά μέσα για τον σκοπό αυτό
  - Απαιτείται και η πραγματοποίηση από την έγκυο τουλάχιστον μιας απόπειρας με τη χρησιμοποίηση τους

3η παράγραφος: Έγκυος που μετά την 24η εβδομάδα της κύησης διακόπτει την εγκυμοσύνη της ή επιτρέπει σε άλλον να την διακόψει τιμωρείται με φυλάκιση έως 6 μήνες ή χρηματική ποινή (αυτοδιακοπή)

- Τι λέει η παράγραφος αυτή; Όποιος διακόπτει την κύηση μετά την 24η εβδομάδα ή επιτρέπει σε άλλον να την διακόψει.
- Η έγκυος μπορεί να τελέσει το έγκλημα με 2 τρόπους
- 1ος τρόπος: διακόπτοντας η ίδια την κύηση της

- 2ος τρόπος: επιτρέποντας σε άλλον να την διακόψει
  Στην περίπτωση αυτή εμφανίζεται ως άμεση συνεργός του φυσικού αυτουργού, η πράξη της όμως έχει αναχθεί σε ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ ΕΓΚΛΗΜΑ (για την ολοκλήρωση του οποίου απαιτείται ο τρίτος να έχει προκαλέσει τον θάνατο του εμβρύου)
- Η θανάτωση μπορεί να γίνει με οποιονδήποτε τρόπο (ακόμη και με αυτοκτονία-> δεν είναι δυνατή η τιμώρηση της εγκύου)

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ 1- 3 ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΑΣΗ:
- Απαιτείται δόλος οποιουδήποτε βαθμού-> καλύπτει την θανάτωση του εμβρύου
- Ο δόλος του δράστη-> δεν αρκεί να καλύπτει την χορήγηση των μέσων αλλά πρέπει να καλύπτει και την διακοπή της κύησης
- Πρέπει να καλύπτει την έλλειψη της συναίνεσης
- Η πλάνη ως προς την ύπαρξη της συναίνεσης συνιστά πλάνη ως προς στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης-> ο δράστης θα τιμωρηθεί με μειωμένη ποινή
- Πλάνη ως προς το αντικείμενο της προσβολής-> πραγματική (η έγκυος παίρνει εκτρωτικά φάρμακα πιστεύοντας ότι δεν έχει γίνει εμφύτευση)
- Πλάνη ως προς την συνδρομή των προϋποθέσεων για την διακοπεί της κύησης-> ΠΛΑΝΗ ΝΟΜΙΚΗ (ο γιατρός πιστεύει ότι η εγκυμοσύνη είναι αποτέλεσμα βιασμού ενώ βιασμός δεν υπήρξε)

4η παράγραφος: ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΔΙΚΗ ΠΡΑΞΗ η τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης από γιατρό μαιευτήρα γυναικολόγο με την συμμετοχή αναισθησιολόγου σε οργανωμένη νοσηλευτική μονάδα + ενεργείται από την έγκυο ή συναίνεση προσώπων παραγράφου 2 στις εξής περιπτώσεις:
  - Δεν έχουν συμπληρωθεί 12 εβδομάδες εγκυμοσύνης
  - Η εγκυμοσύνη είναι αποτέλεσμα ΒΙΑΣΜΟΥ, ΑΙΜΟΜΙΞΙΑΣ, ΑΠΟΠΛΑΝΗΣΗΣ ΑΝΗΛΙΚΗΣ, ΚΑΤΑΧΡΗΣΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΑΝΙΚΑΝΗΣ ΝΑ ΑΝΤΙΣΤΑΘΕΙ και εφόσον δεν έχουν συμπληρωθεί 19 εβδομάδες εγκυμοσύνης
  - Έχουν διαπιστωθεί ενδείξεις σοβαρής ανωμαλίας του εμβρύου που επάγονται στη γέννηση παθολογικού νεογνού ή υπάρχει αναπότρεπτος κίνδυνος για την ζωή της εγκύου ή κίνδυνος σοβαρής και διαρκούς βλάβης της σωματικής ή ψυχικής υγείας της.
- Τι λέει αυτή η παράγραφος; ΕΔΩ ΛΟΙΠΟΝ ΕΧΟΥΜΕ ΤΟΥΣ ΕΙΔΙΚΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΡΣΗΣ ΤΟΥ ΑΔΙΚΟΥ
- Με βάση τα μπουλετς παραπάνω η διακοπή της κύησης δικαιολογείται
- ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΟΜΩΣ:

1. Δεν έχουν συμπληρωθεί 12 εβδομάδες κύησης (υπέρτερο το δικαίωμα αυτοπροσδιορισμού της γυναίκας)
2. Η εγκυμοσύνη είναι αποτέλεσμα βιασμού, αποπλάνησης της ανήλικης, αιμομιξίας και κατάχρησης γυναίκας που δεν μπορούσε να αντισταθεί-> (19 εβδομάδες)-> η αξιοπρέπεια της γυναίκας θα προσβάλλονταν αφόρητα αν η έννομη τάξη της επέβαλλε να αποκτήσει ένα παιδί που θα προερχόταν από τις εκβιασμένες σχέσεις
3. Διαπιστώνονται με σύγχρονα μέσα προγενετικού ελέγχου ενδείξεις σοβαρής ανωμαλίας (γέννηση παθολογικού νεογνού)-> η κύηση μπορεί

να διακοπεί και στα τελευταία στάδια αυτής. Ο νομοθέτης ΔΕΝ μπορεί να επιβάλει στην γυναίκα να αναθρέψει ένα παιδί με σοβαρά προβλήματα υγείας

4. Αναπότρεπτος κίνδυνος για την ζωή της εγκύου (ή διαρκής βλάβη ψυχική ή σωματική)-> απαιτείται ιατρική βεβαίωση-> περίπτωση κατάστασης ανάγκης χωρίς να χρειάζεται ο κίνδυνος να είναι παρών ούτε να είναι διαφορετικά αναπότρεπτος

5η παράγραφος: Με φυλάκιση έως 3 έτη ή χρηματική ποινή τιμωρείται όποιος κατά την πραγματοποίηση προγενετικού ελέγχου μετά την 20η εβδομάδα κύησης ή κατά την διάρκεια του τοκετού και πριν από την εμφάνιση του παιδιού στον εξωτερικό κόσμο προκαλεί με αμέλεια διακοπή της κύησης ή βαριά βλάβη στο έμβρυο που έχει ως αποτέλεσμα τον θάνατο του νεογνού.

- Τι λέει αυτή η παράγραφος; Διακοπή της κύησης από αμέλεια ή από αμέλεια πρόκληση σωματικής βλάβης στο έμβρυο που έχει ως αποτέλεσμα τον ΘΑΝΑΤΟ του νεογνού, όταν τελείται κατά την πραγματοποίηση προγεννητικού ελέγχου μετά την 20η εβδομάδα κύησης ή κατά την διάρκεια του τοκετού και πριν την εμφάνιση του παιδιού στον εξωτερικό κόσμο
- Το έγκλημα είναι κοινό
- Κατά κανόνα ο δράστης θα είναι γιατρός, μαία ή άλλο μέλος μιας ιατρικής ομάδας
- Αντικείμενο προσβολής είναι το έμβρυο-> πριν την εμφάνιση του στον εξωτερικό κόσμο
- Αποτέλεσμα της πράξης-> η διακοπή της κύησης, είτε η πρόκληση βαριάς σωματικής βλάβης που έχει ως αποτέλεσμα τον θάνατο του νεογνού

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 5 ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΑΣΗ:

- Έγκλημα αμελείας
- Τα στοιχεία πρέπει να καλύπτονται από την αμέλεια του δράστη
- Έλλειψη προσοχής που όφειλε λόγω της φύσης του επαγγέλματος του να καταβάλλει
- Δεν αποδέχεται την διακοπή της κύησης ούτε την πρόκληση βαριάς σωματικής βλάβης που έχει ως αποτέλεσμα τον θάνατο του νεογνού

Απόπειρα- Συμμετοχή:

- Η απόπειρα ξεκινά (1-3)-> την στιγμή που ξεκινά η μυϊκή ενέργεια που μπορεί να οδηγήσει σε θανάτωση του εμβρύου
- Δεν είναι αρκετή η χορήγηση των κατάλληλων για την διακοπή μέσων αν η έγκυος δεν έχει αρχίσει να τα χρησιμοποιεί
- Αν γίνεται με την συναίνεση της εγκύου-> ΔΡΑΣΤΗΣ + ΕΓΚΥΟΣ-> ΣΥΝΑΥΤΟΥΡΓΟΙ

Ποινική κύρωση:

1η παράγραφος-> κάθειρξη έως 10 έτη

2η παράγραφος-> φυλάκιση ως 3 έτη ή χρηματική ποινή, αν ενεργεί κατ' επάγγελμα φυλάκιση τουλάχιστον 2 έτη και χρηματική ποινή. Αυτός που προμηθεύει-> φυλάκιση μικρότερη από 3 έτη ή χρηματική ποινή
3η παράγραφος-> φυλάκιση ως 6 μήνες ή χρηματική ποινή
5η παράγραφος-> φυλάκιση ως 3 έτη ή χρηματική ποινή

Προβλήματα συρροής:
1. ΑΛΗΘΙΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΣΥΡΡΟΗ-> απόπειρα διακοπής της κύησης + ανθρωποκτονία (για να θανατώσει το έμβρυο το αποχωρίζει από το μητρικό σώμα ΖΩΝΤΑΝΟ).
2. ΑΛΗΘΙΝΗ ΚΑΤ' ΙΔΕΑ ΣΥΡΡΟΗ-> διακοπή της κύησης + ανθρωποκτονία (σκοτώνει την έγκυο)
3. ΑΛΗΘΙΝΗ ΚΑΤ' ΙΔΕΑ ΣΥΡΡΟΗ-> διακοπή της κύησης + πρόκληση άλλης σωματικής βλάβης της εγκύου (όχι αυτή που σχετίζεται με τον αποχωρισμό του εμβρύου)

8. <u>Σωματική βλάβη εμβρύου ή νεογνού</u>

Εισαγωγικά:
- Αντιμετώπιση **βιαιοπραγίας κατά εγκύων γυναικών**
- \+ ποινική αντιμετώπιση **επενεργειών στην έγκυο από την κυκλοφορία φαρμάκων** που οδηγούν στην πρόκληση σωματικών βλαβών στο έμβρυο ή στο νεογνό
- **ΠΚ ΤΟΥ 2019**-> οι πράξεις αυτές τιμωρούνται **τόσο από δόλο και από αμέλεια**
- \+ τυποποιείται για πρώτη φορά και η **από αμέλεια πρόκληση των από πάνω αποτελεσμάτων** κατά την διάρκεια προγεννητικού ελέγχου **μετά την 20η εβδομάδα κύησης** ή **κατά την διάρκεια του τοκετού** (πριν εμφανιστεί το παιδί στον εξωτερικό κόσμο)
- ΔΙΑΤΑΞΗ 304Α

Αντικειμενική υπόσταση:
- <u>Υποκείμενο τέλεσης</u>-> **οποιοσδήποτε** εκτός από την έγκυο **(ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΟΙΝΟ**)
- <u>Αντικείμενο προσβολής-></u>

1η παράγραφος: **το έμβρυο** από τη στιγμή της εμφύτευσης του στην γυναικεία μήτρα- την στιγμή που εμφανίζεται στον εξωτερικό κόσμο. Η μυϊκή ενέργεια στρέφεται εναντίον του εμβρύου. **Αρκεί να οφείλεται σε μυϊκή ενέργεια όσο διαρκεί η κύηση** (ακόμη και αν αποχωρίσει το έμβρυο από το γυναικείο σώμα)
2η παράγραφος: το έμβρυο **ΜΕΤΑ ΤΗΝ 20η εβδομάδα** (για πράξεις που τελούνται στο πλαίσιο προγεννητικού ελέγχου) + **το έμβρυο από την στιγμή έναρξης του τοκετού** (για πράξεις που τελούνται κατά την διάρκεια του τοκετού)

Τρόποι τέλεσης:
- <u>1η παράγραφος:</u>

- **Υπαλλακτικά μικτό έγκλημα-> 2 τρόποι**
- <u>1ος τρόπος:</u> **όποιος βιαιοπραγεί σε βάρος εγκύου**

Βιαιοπραγία και όχι βία-> δεν ενδιαφέρει τον νομοθέτη ο λόγος για τον οποίο ασκείται βία. ΤΙΜΩΡΕΙ οποιαδήποτε χρήση υλικής δύναμης σε βάρος της εγκύου.
Η ένταση είναι αδιάφορη + το μέρος του σώματος κατά του οποίου στρέφεται
Είναι και η **χρήση υλικής δύναμης** που κατευθύνεται αποκλειστικά πάνω στο έμβρυο αφού αυτό αποτελεί τμήμα του σώματος της γυναίκας
Δεν χρειάζεται να προκαλέσει σωματική βλάβη στην γυναίκα

- 2ος τρόπος: η **χορήγηση φαρμάκων ή άλλων ουσιών**-> συνάγεται ότι πρέπει να είναι τέτοιες ώστε αντικειμενικά να μπορούν να προκαλέσουν βαριά σωματική βλάβη στο νεογνό.
  - 2η παράγραφος:
- **Δεν περιγράφονται** συγκεκριμένοι τρόποι τέλεσης
- **Οποιαδήποτε πράξη** του γιατρού, της μαίας, ή των βοηθών τους κατά την διάρκεια προγεννητικού ελέγχου (μετά την 20 εβδομάδα κύησης) ή κατά την διάρκεια του τοκετού

Αποτέλεσμα εγκλήματος:
- **Βαριά σωματική βλάβη** στο έμβρυο ή το νεογνό (βαριά πάθηση του σώματος ή της διάνοιας του)
- Περιγράφεται στο **ΠΚ310 παρ. 2η**

Σχέση αιτιότητας: πρέπει να αποδεικνύεται ότι **το αποτέλεσμα οφείλεται** στις συγκεκριμένες ενέργειες

Τέλεση εγκλήματος με παράλειψη:
- Μόνη η βιαιοπραγία προϋποθέτει ενέργεια άρα **δεν τελείται με παράλειψη**
- Η **μη χορήγηση φαρμάκων** όμως από κάποιον που είχε την ιδιαίτερη νομική υποχρέωση να χορηγήσει-> **τελείται με παράλειψη**
- Όταν κατά την πραγματοποίηση προγεννητικού ελέγχου ή του τοκετού ο γιατρός **παρέλειψε ενέργειες που όφειλε** να κάνει-> **τελείται με παράλειψη**
- Σε κάθε περίπτωση πρέπει να διαπιστώνεται **σχέση αιτιότητας** μεταξύ της παράλειψης και της βαριάς σωματικής βλάβης στο έμβρυο ή το νεογνό

Υποκειμενική υπόσταση:
1η παράγραφος: έχουμε **2 ξεχωριστά εδάφια**

➔ **1ο εδάφιο**: έγκλημα **δόλου**-> γνωρίζει έστω και ως ενδεχόμενο (ότι η γυναίκα είναι έγκυος) + επιδιώκει ή αποδέχεται την πρόκληση βαριάς σωματικής βλάβης στο έμβρυο

➔ **2ο εδάφιο**: **εκ του αποτελέσματος διακρινόμενο** έγκλημα-> γνωρίζει έστω και ως πιθανό ότι βιαιοπραγεί σε βάρος εγκύου + ΔΕΝ αποδέχεται την πρόκληση βαριάς σωματικής βλάβης (η οποία επέρχεται λόγω έλλειψης προσοχής)-> **έγκλημα αμελείας**

➔ ΠΛΑΝΗ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΓΚΥΜΟΣΥΝΗ-> **ΠΛΑΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ**

➔ ΠΛΑΝΗ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣΦΟΡΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ-> **ΠΛΑΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ**

2η παράγραφος: **ΕΓΚΛΗΜΑ ΑΜΕΛΕΙΑΣ**

➔ Γνωρίζει ότι η γυναίκα είναι έγκυος

➔ Δεν αποδέχεται την πρόκληση βαριάς σωματικής βλάβης στο έμβρυο η οποία προκαλείται από αμέλεια του

Απόπειρα: όταν αρχίζει να πραγματώνεται η αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος **χωρίς να ολοκληρώνεται** (η έγκυος σταματά την λήψη φαρμάκων που της έχει χορηγήσει ο δράστης, ένας περαστικός αποκρούει τον δράστη πριν χτυπήσει την γυναίκα με το μαχαίρι…)

Ποινική κύρωση:

ΠΚ304Α παρ. 1η εδάφιο α': φυλάκιση τουλάχιστον **ενός έτους**

ΠΚ304Α παρ. 1η εδάφιο β': φυλάκιση **έως ένα έτος ή χρηματική ποινή**

ΠΚ304Α παρ. 2η: φυλάκιση **έως 2 έτη ή χρηματική ποινή**-> μεγαλύτερη ποινή εξαιτίας της αυξημένης επιμέλειας που όφειλαν τα καταβάλλουν εκείνοι που επιχειρούν

Προβλήματα συρροής:

- **ΑΛΗΘΙΝΗ ΚΑΤ' ΙΔΕΑ ΣΥΡΡΟΗ**-> *σωματική βλάβη εμβρύου + σωματική βλάβη γυναίκας ΠΚ308*

ΙΙ. Εγκλήματα διακινδύνευσης της ζωής

9. Έκθεση

Εισαγωγικά:

- 1η άποψη: ΠΚ306-> προστατεύει την ζωή και την σωματική ακεραιότητα-> αρκετή για την πλήρωση της αντικειμενικής υπόστασης η δημιουργία ενός κινδύνου πρόκλησης απλής σωματικής βλάβης-> ΟΧΙ
- 2η άποψη: τυποποιείται η πρόκληση κινδύνου ζωής όσο και η πρόκληση κινδύνου βαριάς σωματικής βλάβης-> ΟΧΙ, γιατί αν ήταν έτσι θα βρισκόμασταν στα εγκλήματα κατά της σωματικής ακεραιότητας
- 3η άποψη: ΟΡΘΟΤΕΡΗ (είναι και του Ανδρουλάκη)-> προστατεύεται ΜΟΝΟ Η ΖΩΗ. Για την στοιχειοθέτηση του εγκλήματος της έκθεσης απαιτείται κίνδυνος ζωής.

Έγκλημα συγκεκριμένης διακινδύνευσης: ο κίνδυνος δεν αρκεί να είναι ενδεχόμενος, πρέπει να αποδεικνύεται υπαρκτός. Για να χρειάζεται να παρασχεθεί βοήθεια σε ένα άτομο είναι προφανές ότι το άτομο αυτό πρέπει να κινδυνεύει.

Αντικειμενική υπόσταση:

- Τρόποι τέλεσης:
  - Έχουμε ένα μικτό, πολύτροπο έγκλημα

1. Έκθεση με στενή έννοια: όποιος εκθέτει άλλον και έτσι τον καθιστά αβοήθητο.

2. Έκθεση με ευρεία έννοια: όποιος αφήνει αβοήθητο ένα πρόσωπο που το έχει στην προστασία του ή που έχει υποχρέωση να το διατρέφει ή να το περιθάλπει ή να το μεταφέρει ή ένα πρόσωπο που ο ίδιος υπαίτια τραυμάτισε
    - ΠΚ306 παρ. 2η: εκ του αποτελέσματος διακρινόμενο έγκλημα-> αν η έκθεση οδηγεί στον θάνατο ή βαριά σωματική βλάβη.

ΕΚΘΕΣΗ ΜΕ ΣΤΕΝΗ ΕΝΝΟΙΑ:
- Υποκείμενο τέλεσης: οποιοδήποτε πρόσωπο (κοινό έγκλημα)
- Αντικείμενο προσβολής: οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο (πράξεις αυτοδιακινδύνευσης δεν τιμωρούνται)
- Αξιόποινη συμπεριφορά: κάθε ενέργεια με την οποία το άτομο μετατοπίζεται από μία θέση σχετικά ασφαλή σε άλλη σχετικά ανασφαλή.
  Έκθεση υπάρχει και όταν το θύμα βρίσκεται ήδη σε κατάσταση κινδύνου, αρκεί με την μετακίνηση του ο κίνδυνος να επεκτείνεται
  Έγκλημα κίνησης.
  Μπορεί να τελεστεί και με παράλειψη-> όταν ο δράστης έχει ιδιαίτερη νομική υποχρέωση για προστασία του θύματος, δεν το εμποδίζει να μετακινηθεί από μία θέση σχετικά ασφαλή σε άλλη σχετικά ανασφαλή.
- Αποτέλεσμα πράξης: απαιτείται να έχει περιέλθει το θύμα σε θέση αβοήθητη (εξαιτίας της έκθεσης). Αυτό συμβαίνει όταν δημιουργείται ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΖΩΗΣ-> το θύμα δεν είναι σε θέση να βοηθήσει τον εαυτό του + έχει ξεκινήσει μια διαδικασία αυτοδύναμης εξέλιξης προς βλάβη του έννομου αγαθού
- Αδιάφορο αν υπάρχει άλλο άτομο που μπορεί να προσφέρει την βοήθεια του

ΕΚΘΕΣΗ ΜΕ ΕΥΡΕΙΑ ΕΝΝΟΙΑ:
- Υποκείμενο τέλεσης: μπορούν να είναι συγκεκριμένα μόνο πρόσωπα (ΕΓΚΛΗΜΑ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟ)

- Έχουν το θύμα υπό την προστασία τους
- Έχουν υποχρέωση να το διατρέφουν, να το περιθάλπουν, να το μεταφέρουν
- Έχουν προκαλέσει υπαίτια (δόλος ή αμέλεια) τον τραυματισμό του

Η υποχρέωση προστασίας + η υποχρέωση διατροφής/ περίθαλψης/ μεταφοράς μπορεί να προκύπτει είτε από σύμβαση, είτε από τον νόμο, είτε από προηγούμενη άδικη πράξη.
Οι απλές κοινωνικές σχέσεις ΔΕΝ είναι αρκετές για την στοιχειοθέτηση
- Ακόμα και όταν υπάρχει κάποια από τις υποχρεώσεις παροχής βοήθειας το έγκλημα δεν στοιχειοθετείται όταν το θύμα ΔΕΝ εγκαταλείπεται σε θέση αβοήθητη
- Η υποχρέωση παροχής βοήθειας εξαιτίας του υπαίτιου τραυματισμού-> η προκληθείσα σωματική βλάβη πρέπει να δημιουργεί κίνδυνο ζωής. Ο κίνδυνος δεν απαιτείται να είναι τελικά άδικος.

- Αντικείμενο προσβολής: εναντίον οποιουδήποτε προσώπου αρκεί να υπάρχει κάποια από τις από πάνω υποχρεώσεις

- Αξιόποινη συμπεριφορά: «άφεση θύματος σε θέση αβοήθητη»-> είναι ΕΓΚΛΗΜΑ ΓΝΗΣΙΑ ΠΑΡΑΛΕΙΨΗΣ-> το θύμα βρίσκεται ήδη σε θέση αβοήθητη και ο δράστης παραλείπει να του προσφέρει την βοήθεια του για να ανακόψει την εξέλιξη του κινδύνου
  - Ευθύνη υπάρχει εφόσον ο δράστης παραλείπει να πάρει κάθε μέτρο που είναι εφικτό για την διάσωση του θύματος
  - Εάν παρά την προσπάθεια το θύμα πεθάνει ευθύνη για το έγκλημα της έκθεσης ΔΕΝ στοιχειοθετείται
  - Στοιχειοθετείται εάν ο δράστης προσφέρει κάποια βοήθεια η οποία όμως ΔΕΝ είναι η οφειλόμενη
- Πότε ολοκληρώνεται η παράλειψη: ορθότερο είναι να δεχτούμε ότι η παράλειψη ολοκληρώνεται την στιγμή που εξαιτίας της αδράνειας του υπαιτίου αλλάζει ποιοτικά ο κίνδυνος για το έννομο αγαθό της ζωής (ο κίνδυνος δεν μπορεί πλέον να ανακοπεί με τα ίδια μέσα που ήταν εφικτό να ανακόψουν την εξέλιξη του)
  Η έκθεση με ευρεία/ στενή έννοια-> ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ
- Έκθεση με ευρεία έννοια ως έγκλημα διαρκές-> η έκθεση με ευρεία έννοια είναι έγκλημα διαρκές καθώς η τυπική περάτωση μπορεί να διατηρηθεί έως την στιγμή που δεν θα υπάρχει πια δυνατότητα και υποχρέωση ενέργειας. Η έκθεση με στενή έννοια είναι έγκλημα στιγμιαίο
- Έκθεση με ευρεία έννοια ως γνήσιο ιδιαίτερο έγκλημα-> ΔΕΝ αποτελεί διακεκριμένη περίπτωση παράλειψη λύτρωσης από κίνδυνο ζωής-> ΓΙΑΤΙ;-> δεν προϋποθέτει την έλλειψη κινδύνου για τη ζωή και την υγεία του υπαιτίου
  Αυτοτελές βασικό έγκλημα παράλειψης-> γνήσιο ιδιαίτερο έγκλημα

Τελικό άδικο:
- Μπορούν να λειτουργήσουν ΟΛΟΙ οι λόγοι άρσης του αδίκου-> η νομολογία έχει ασχοληθεί κυρίως με την σύγκρουση καθηκόντων->
- Όταν ο γιατρός αρνείται να πραγματοποιήσει χειρουργική επέμβαση σε ασθενή με μεταδοτική ασθένεια καθώς δεν επιθυμεί να θέσει σε κίνδυνο την ζωή άλλων ασθενών και του νοσηλευτικού προσωπικού
- Η πράξη του είναι αρχικά άδικη. Το άδικο αίρεται ΜΟΝΟ αν ο κίνδυνος ΔΕΝ μπορούσε να αποτραπεί με άλλα μέσα

Υποκειμενική υπόσταση:
- Απαιτείται δόλος
- Έκθεση με στενή έννοια-> δόλος που να καλύπτει τόσο την μετακίνηση του θύματος, τον κίνδυνο ζωής και την αδυναμία του θύματος να βοηθήσει τον εαυτό του
- Έκθεση με ευρεία έννοια-> πρέπει να γνωρίζει την αβοήθητη θέση, επιδιώκοντας ή αποδεχόμενος ταυτόχρονα την επαύξηση του κινδύνου ζωής που αυτή προκαλεί
- ΠΛΑΝΗ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΧΕΣΗ ΠΟΥ ΤΟΝ ΣΥΝΔΕΕΙ ΜΕ ΤΟ ΘΥΜΑ-> ΠΛΑΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ

Απόπειρα:

- Έκθεση με στενή έννοια: όταν ο δράστης έχει αρχίσει να τελεί το έγκλημα όμως το αποτέλεσμα κινδύνου ζωής δεν έχει επέλθει ακόμη
- Έκθεση με ευρεία έννοια: μολονότι ο δράστης παραλείπει να προσφέρει την βοήθεια του, ο κίνδυνος τελικά δεν μεταβάλλεται για οποιονδήποτε λόγο (άλλο άτομο προσφέρει βοήθεια)

Συμμετοχή:
- ΑΞΙΟΣΗΜΕΙΩΤΗ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΜΕ ΕΥΡΕΙΑ ΕΝΝΟΙΑ-> επειδή αποτελεί ΓΝΗΣΙΟ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟ ΕΓΚΛΗΜΑ η συμμετοχή κρίνεται με βάση το ΠΚ49 παρ. 1η

Εκ του αποτελέσματος διακρινόμενα εγκλήματα:
- ΠΚ306 παρ. 2η: 2 εκ του αποτελέσματος διακρινόμενα-> η έκθεση παράγει ή βαριά σωματική βλάβη ή τον θάνατο
- Όταν προηγείται τραυματισμός του θύματος-> αν ο θάνατος οφείλεται στον τραυματισμό-> ΣΥΡΡΟΗ ΘΑΝΑΤΗΦΟΡΑΣ ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΒΛΑΒΗΣ ΚΑΙ ΕΚΘΕΣΗΣ
- Όταν ο θάνατος οφείλεται στην εγκατάλειψη-> ΣΥΡΡΟΗ ΒΑΡΙΑΣ ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΒΛΑΒΗΣ ΚΑΙ ΕΚΘΕΣΗΣ.

Υποκειμενική υπόσταση:
- Απαιτείται δόλος του δράστη ως προς την έκθεση και αμέλεια ως προς τον θάνατο
- Στην περίπτωση που το αποτέλεσμα είναι βαριά σωματική βλάβη-> έχουμε δόλο ως προς την έκθεση και αμέλεια ως προς την βαριά σωματική βλάβη ή δόλο άμεσο β' βαθμού ή ενδεχόμενο

Ποινική κύρωση:
- Έκθεση-> φυλάκιση τουλάχιστον 6 μηνών
- Πρόκληση βαριάς σωματικής βλάβης-> φυλάκιση τουλάχιστον 3ων ετών
- Θανατηφόρα έκθεση-> κάθειρξη έως 10 έτη

Προβλήματα συρροής:
1. Έκθεση- ανθρωποκτονία με δόλο:
- ΦΑΙΝΟΜΕΝΙΚΗ ΚΑΤ' ΙΔΕΑ ΣΥΡΡΟΗ-> η διάταξη για την έκθεση απωθείται από την ΠΚ299
- Αν έχουμε απόπειρα ανθρωποκτονίας-> η απόπειρα ανθρωποκτονίας απορροφά την διάταξη για την έκθεση

2. Έκθεση και σωματική βλάβη:
- Η συρροή είναι κατά κανόνα ΑΛΗΘΙΝΗ

1η περίπτωση: η έκθεση απορροφάται στην βαριά σωματική βλάβη ως συντιμωρητή ύστερα πράξη (ο Α τραυματίζει τον Β με δόλο και στη συνέχεια τον εγκαταλείπει)
2η περίπτωση: το έγκλημα από αμέλεια απορροφάται από την έκθεση ως συντιμωρητή προηγούμενη πράξη (ο Α τραυματίζει τον Β από αμέλεια και στην συνέχεια με δόλο τον εγκαταλείπει)
3η περίπτωση: φαινομενική κατ' ιδέα συρροή και εφαρμόζεται μόνο το άρθρο ΠΚ306 παρ. 2η εδάφιο α', βάσει της αρχής της ειδικότητας (ο Α προκαλεί βαριά σωματική βλάβη ως αποτέλεσμα έκθεσης στον Β από άμεσο δόλο β' βαθμού, ενδεχόμενο ή αμέλεια)

3. Έκθεση και παραβάσεις του ΚΟΚ:
- Συρροή με το έγκλημα «φυγής οδηγού»-> ΦΑΙΝΟΜΕΝΙΚΗ ΚΑΤ' ΙΔΕΑ
- Αν συντρέχει και παράλειψη οδηγού να ειδοποιήσει τις αρχές ή να αποτρέψει οποιαδήποτε μεταβολή στον χώρο του εγκλήματος-> ΑΛΗΘΙΝΗ ΚΑΤ' ΙΔΕΑ ΣΥΡΡΟΗ

4. Πραγμάτωση έκθεσης με περισσότερους τρόπους
- Οι τρόποι τέλεσης συρρέουν φαινομενικά και πραγματικά
- Παράδειγμα (ο Α τραυματίζει από αμέλεια τον Π (πεζό), τον σέρνει στον παρακείμενο αγρό μειώνοντας τις πιθανότητες ανεύρεσης του και τον εγκαταλείπει)
- Ο δράστης θα τιμωρηθεί με μία ποινή (αρχή της συγχώνευσης)

5. Έκθεση και παράλειψη οφειλόμενης βοήθειας (ΠΚ288 παρ. 2η)
- ΦΑΙΝΟΜΕΝΙΚΗ ΣΥΡΡΟΗ-> στην περίπτωση που ο κίνδυνος έχει προκύψει από δυστύχημα και αφορά συγκεκριμένο άτομο
- ΑΛΗΘΙΝΗ ΣΥΡΡΟΗ-> αν υπάρχει κοινός κίνδυνος, εφόσον ο κίνδυνος για την ζωή των υπολοίπων δεν έχει αξιολογηθεί στο έγκλημα της έκθεσης.

10. Παράλειψη προσφοράς βοήθειας

Εισαγωγικά:
- ΠΚ307
- «ποινική διάταξη της αγάπης προς τον πλησίον»
- Προσβολή της ζωής συγκεκριμένου ανθρώπου που βρίσκεται σε κίνδυνο
- Έγκλημα ειδικής διακινδύνευσης της ανθρώπινης ζωής

Αντικειμενική υπόσταση:
- Υποκείμενο τέλεσης: Μπορεί να είναι ο οποιοσδήποτε (κοινό έγκλημα)
  Βαραίνει μόνο εκείνος που βρίσκονται στον τόπο του κινδύνου
  Δεν αρκεί να πληροφορούνται για τον κίνδυνο από τα μέσα ενημέρωσης ή με άλλο τρόπο
- Κίνδυνος ζωής: απαιτείται να βρίσκεται ένα άτομο σε κίνδυνο ζωής
  Βρίσκεται ένα άτομο όταν έχει αρχίσει μία διαδικασία με αυτοδύναμη εξέλιξη προς την βλάβη του έννομου αγαθού
  Ο κίνδυνος μπορεί να οφείλεται σε οποιαδήποτε αιτία
  Δεν χρειάζεται να βρίσκεται σε θέση αβοήθητη
- Παράλειψη σωτηρίας: έγκλημα γνήσιας παράλειψης
  Αναμενόμενη πράξη στο ΠΚ307 είναι εκείνη που μπορεί να σώσει το θύμα. Αν είναι αδύνατη δεν στοιχειοθετείται αντικειμενική υπόσταση
  Για την εκπλήρωση της υποχρέωσης δεν χρειάζεται να αποφευχθεί το αποτέλεσμα του θανάτου
  ΠΡΕΠΕΙ ωστόσο η προσφερόμενη βοήθεια να είναι η ενδεδειγμένη για την αποτροπή της βλάβης
- Πότε δεν υπάρχει υποχρέωση δράσης;-> όταν δεν υπάρχει οποιαδήποτε ενέργεια του υπόχρεου δεν μπορεί να ανακόψει αντικειμενικά την εξέλιξη του κινδύνου προς βλάβη του έννομου αγαθού ή όταν η εξέλιξη του κινδύνου έχει ήδη ανακοπεί

Η υποχρέωση παύει να υφίσταται αν το θύμα αρνείται ρητά την βοήθεια
- Χρόνος ολοκλήρωσης του εγκλήματος: ολοκληρώνεται όταν υπάρχει επίταση κινδύνου (ο κίνδυνος δεν μπορεί να αποτραπεί με τα ίδια μέσα)
  Δεν σημαίνει ότι παύει η υποχρέωση παροχής βοήθειας για εκείνον που κινδυνεύει
- Η παροχή βοήθειας δεν πρέπει να συνεπάγεται κίνδυνο για τη ζωή ή την υγεία του υπόχρεου

Υποκειμενική υπόσταση:
- ΔΟΛΟΣ οποιουδήποτε βαθμού
- Ο δράστης πρέπει να γνωρίζει ότι το άτομο βρίσκεται σε κίνδυνο, ότι μπορεί να το σώσει, ότι παραλείπει την αναγκαία για την ανακοπή του κινδύνου βοήθεια
- Να αποδέχεται ή να επιδιώκει το αποτέλεσμα αυτό
- ΠΛΑΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ-> ΠΛΑΝΗ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣΦΟΡΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΤΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΩΤΗΡΙΑ
- ΠΛΑΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ-> ΠΛΑΝΗ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΖΩΗΣ

Απόπειρα: η απόπειρα είναι νοητή από την στιγμή που έχει αρχίσει ο κίνδυνος ζωής και ο δράστης παραλείπει να προβεί στην σωτήρια ενέργεια
- Ο δράστης μπορεί να υπαναχωρήσει (θεωρείται υπαναχώρηση από μη πεπερασμένη απόπειρα)

Προβλήματα συρροής:
1. παράλειψη λύτρωσης από κίνδυνο ζωής και παράλειψη οφειλόμενης βοήθειας
- ΦΑΙΝΟΜΕΝΙΚΗ ΚΑΤ' ΙΔΕΑ ΣΥΡΡΟΗ αν είναι συγκεκριμένο το πρόσωπο
  Η ΠΚ288 παρ. 2η απωθείται ως επικουρική
- ΑΛΗΘΙΝΗ ΣΥΡΡΟΗ αν είναι κοινή η ανάγκη ή κοινός κίνδυνος (περισσότερα πρόσωπα
2. Παράλειψη λύτρωσης από κίνδυνο ζωής και έκθεση
- Η διάταξη του ΠΚ307 απωθείται ως επικουρική έναντι εκείνης όπου τυποποιείται το έγκλημα της έκθεσης

IV. Εγκλήματα κατά της σωματικής ακεραιότητας

10. Γενική προβληματική

Σωματική ακεραιότητα:

- 1η θεωρία: σωματική βλάβη είναι η **πρόκληση τραυμάτων** σε άλλο άνθρωπο
- 2η θεωρία: προστατευόμενο αγαθό είναι η τόσο η **υγεία** όσο και η **μορφική ακεραιότητα** του σώματος (ορθότερη)
- 3η θεωρία: ο ανθρώπινος οργανισμός αποτελεί μια **αδιάσπαστη ενότητα** που συγκροτείται τόσο από το **σώμα** όσο και τα **εσωτερικά του όργανα** (άρα στην προσβολή της σωματικής ακεραιότητας έχουμε και την εσωτερική αιμορραγία και την ψυχική νόσο)
- **ΠΚ308**-> **«σωματική κάκωση»:** *εξωτερική βλάβη του σώματος*
  «βλάβη της υγείας»: *αναφέρεται στην λειτουργία των εσωτερικών του οργάνων*
- **«σωματική ακεραιότητα»:** *ενιαίο αγαθό* (σωματική κάκωση + βλάβη της υγείας)

Φύση:
- Η σωματική ακεραιότητα αποτελεί **φυσική ιδιότητα** του ανθρώπινου σώματος
- *Προϋπόθεση: η ύπαρξη του ανθρώπου*
- Έχει **σχετικό περιεχόμενο**-> άλλοι άνθρωποι γεννιούνται πιο **ασθενικοί** ή πιο **δυνατοί** από άλλους
- Προστατευόμενο μέγεθος είναι **η σωματική ακεραιότητα του κάθε ανθρώπου ξεχωριστά**

Δομή του κεφαλαίου ΠΚ:
1. ΠΚ308: σωματική βλάβη με δόλο
2. ΠΚ308 παρ.1η εδάφιο β': προνομιούχα μορφή η εντελώς ελαφρά σωματική βλάβη
3. ΠΚ309: επικίνδυνη σωματική βλάβη
4. ΠΚ310 παρ.1η: βαριά σωματική βλάβη
5. ΠΚ312: σωματική βλάβη αδύναμων ατόμων
6. ΠΚ311: εκ του αποτελέσματος διακρινόμενο έγκλημα-> θανατηφόρα σωματική βλάβη
7. ΠΚ313: συμπλοκή

11. Σωματική βλάβη με δόλο

Εισαγωγικές παρατηρήσεις:
- ΠΚ308 παρ.1η (α): **βασικό έγκλημα** σωματικής βλάβης με δόλο-> κοινό/ ουσιαστικό/ αποτελέσματος/ υπαλλακτικά μικτό
- ΠΚ308 παρ. 1η (β): **προνομιούχα μορφή**-> εντελώς ελαφρά σωματική βλάβη

Αντικειμενική υπόσταση:
- **Υποκείμενο τέλεσης**: **κοινό έγκλημα**-> μπορεί να τελεσθεί από οποιονδήποτε
- **Αντικείμενο προσβολής**: **ΠΑΝΤΟΤΕ ένας άλλος άνθρωπος**. Το αντικείμενο προσβολής πρέπει να υπάρχει κατά τον χρόνο τέλεσης της πράξης.

Πράξεις που στρέφονται κατά του εμβρύου δεν συνιστούν σωματικές βλάβες (εξαίρεση-> αν παρουσιάζεται μετά τη γέννηση του παιδιού)

- **Αξιόποινη συμπεριφορά:**

- **ΜΕΣΑ ΤΕΛΕΣΗΣ**:
  - Ο **τρόπος δεν ενδιαφέρει** (δεν εξειδικεύεται περαιτέρω στην διάταξη)
  - Με **οποιονδήποτε τρόπο** (πυροβόλο όπλο, μαχαίρι, δηλητήριο, χτυπήματα)
  - Μπορεί να προκληθεί με την *αφαίρεση ή την καταστροφή αντικειμένων που είναι αναγκαία για τη διατήρηση της υγείας* ενός προσώπου (πχ βηματοδότης)
- **ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΚΑΚΩΣΗ:**
  - Παλαιότερα: «κάθε ανάρμοστη κακομεταχείριση με την οποία επηρεάζεται η σωματική ευεξία και η σωματική ακεραιότητα»
  - Προβλήματα με την θεωρία αυτή-> έννοιες που δεν μπορούν να συγκεκριμενοποιηθούν/ εξομοίωση «ευεξίας» με «σωματική ακεραιότητα»-> δεν είναι νοητή
  - Για να προσδιορίσουμε την έννοια της σωματικής κάκωσης είναι αναγκαία η **σύνδεση της πράξης με την προσβολή του έννομου αγαθού**
  - **«σωματικές κακώσεις»:** πράξεις που **θίγουν τη μορφική ακεραιότητα**- αφαιρώντας ή αλλοιώνοντας την ύλη του σώματος- ενώ παράλληλα **αλλοιώνουν τη λειτουργία του ανθρώπινου οργανισμού**
  - Στην έννοια περιλαμβάνονται επίσης προσβολές της μορφικής ακεραιότητας με αμετάκλητο χαρακτήρα όπως η αποκοπή δακτύλων ή η τύφλωση
- **ΒΛΑΒΗ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ:**
  - **Κάθε επενέργεια** στο ανθρώπινο σώμα που προκαλεί ή επιτείνει μία αποκλίνουσα προς το χειρότερο **«ανώμαλη» κατάσταση της λειτουργίας των ανθρώπινων οργάνων**
  - Η **διάρκεια της κατάστασης αυτής ΔΕΝ** θεωρείται ότι **έχει κάποια αυτοτελή σημασία**-> μία στιγμιαία μεταβολή ΔΕΝ μπορεί να θεωρηθεί επαρκής-> **απαιτείται σε κάθε περίπτωση μια διαδικασία ίασης** (παροχή ιατρικής περίθαλψης/ φυσικές δυνάμεις οργανισμού)
  - **Κυριότερες περιπτώσεις βλάβης της υγείας**:
    Μετάδοση μολυσματικής νόσου
    Χορήγηση δηλητηριωδών ουσιών
    Μετάδοση γρίπης
    Πρόκληση νοριευρικού κλονισμού
    Πρόκληση βαριάς μέθης

- **Σωματική βλάβη με παράλειψη**: το έγκλημα μπορεί να τελεσθεί με παράλειψη εφόσον υπάρχει **ιδιαίτερη νομική υποχρέωση** του υπαιτίου για την **τέλεση συγκεκριμένης μυϊκής ενέργειας** η οποία θα μπορούσε να **αποτρέψει την πρόκληση της**.

- **Σωματική βλάβη ως υπαλλακτικά μικτό έγκλημα**: 2 τρόποι τέλεσης οδηγούν στο ίδιο αποτέλεσμα (σωματική κάκωση/ βλάβη της υγείας)
- **Προνομιούχα μορφή της εντελώς ελαφράς σωματικής βλάβης:**
  - Την εντοπίζουμε στο **2ο εδάφιο** της 1ης παραγράφου του ΠΚ308
  - **Μόνο κριτήριο-> η ένταση της βλάβης** «εντελώς ελαφρά»-> όταν έχει επιπόλαιες μόνο συνέπειες

Τελικό άδικο:

- **Συναίνεση του παθόντος:**
- **ΑΚ308 παρ. 3η**: δεν είναι άδικη όταν επιχειρείται με τη συναίνεση του παθόντος + δεν προσκρούει στα χρηστά ήθη
- «**Συναίνεση»:** Υπάγεται τόσο η **απαίτηση** που προέρχεται από τον παθόντα όσο και **η συμφωνία του σε πρόταση** που προέρχεται από τρίτο. Πρέπει να υπάρχει **ικανότητα καταλογισμού** (βλέπε ανθρωποκτονία κατ' απαίτηση)
- «**Χρηστά ήθη»:** ειδικότερη μορφή της κυρίαρχης σε ορισμένο κοινωνικό χώρο ιδεολογίας αναφορικά με τη **γενική αποδοκιμασία** που προκαλεί στους κοινωνούς μία ορισμένη ανθρώπινη συμπεριφορά
- Η **σωματική βλάβη που προσκρούει στα χρηστά ήθη παραμένει ΑΔΙΚΗ έστω κι αν η συναίνεση εμφανίζεται ως ηθική**
- *Προβληματισμός: το δίκαιο δεν μπορεί να επεμβαίνει στον πυρήνα της ιδιωτικής ζωής του ατόμου*
- Ακόμη και να η σωματική βλάβη είναι άδικη, ο **παθών που έχει συναινέσει δεν μπορεί να τιμωρηθεί ως ηθικός αυτουργός ή συνεργός**

- **Σωματικές βλάβες στη διάρκεια αθλητικών αγώνων**:
- Τελούνται κατά τη διάρκεια αθλητικών αγώνων
- Είναι **αρχικά άδικες**
- Ο άδικος χαρακτήρας του **αίρεται** εφόσον **τελούνται στο πλαίσιο μιας επιτρεπόμενης κινδυνώδους δράσης** (σύμφωνα με τους κανονισμούς του αγωνίσματος ή με μία ασήμαντη παρέκκλιση από αυτούς)
- **Σοβαρή παραβίαση κανονισμού**: **άδικη** η σωματική βλάβη (είτε οφείλεται σε δόλο είτε σε αμέλεια)

- **Σωφρονισμός ανηλίκων:**
- Ο **ξυλοδαρμός ανηλίκων** παλαιότερα επιτρέπονταν ως μέτρο σωφρονισμού και παραδειγματισμού
- Πλέον ο ξυλοδαρμός με τέτοιο τρόπο ώστε να προκληθεί σωματική βλάβη στο ανήλικο **θίγει προφανώς την αξιοπρέπεια** του-> δεν μπορεί να δικαιολογηθεί η προσβολή (αντίθεση με το Σύνταγμα-> ανθρώπινη αξιοπρέπεια απόλυτα προστατευόμενο μέγεθος)

Υποκειμενική υπόσταση- Ενοχή:

- **Απαιτείται δόλος** (έστω και ενδεχόμενος) για την πρόκληση μίας απλής σωματικής βλάβης

- Η **ΠΛΑΝΗ σχετικά με την πρόκληση** της σωματικής βλάβης από συγκεκριμένη πράξη-> είναι **ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ-**> αποκλείει τον καταλογισμό
  Εξαίρεση: **αν η άγνοια** των πραγματικών περιστατικών **οφείλεται σε αμέλεια**-> οπότε ο δράστης τιμωρείται για έγκλημα αμελείας **(ΠΚ314)**
- Η **ΠΛΑΝΗ ως προς την ένταση της** σωματικής βλάβης-> είναι **ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ**-> Αν ο δράστης αποδέχεται ΜΟΝΟ την ελαφρά σωματική βλάβη, η πρόκληση της δεν μπορεί να οδηγήσει σε επιβάρυνση της θέσης του
  Εξαίρεση**: ΑΝ η πρόκληση** απλής σωματικής βλάβης **οφείλεται σε αμέλεια του**-> τιμωρείται με βάση το **ΠΚ314**
- Η **ΠΛΑΝΗ σχετικά με την συναίνεση του θύματος** στην προσβολή της σωματικής του ακεραιότητας-> είναι **ΝΟΜΙΚΗ**-> **αίρει τον καταλογισμό μόνο όταν κριθεί συγγνωστή**

Απόπειρα:

- 1η περίπτωση: **απόπειρα όταν τελείται με πράξη**
- *Υπαναχώρηση από **μη πεπερασμένη απόπειρα***: ο δράστης **αλλάζει γνώμη πριν ολοκληρωθεί η ενέργεια του**
- *Υπαναχώρηση από **πεπερασμένη απόπειρα***: ο δράστης **αλλάζει γνώμη αφού ολοκληρωθεί η ενέργεια και εμποδίζει τον τραυματισμό**
- 2η περίπτωση: **απόπειρα όταν τελείται με παράλειψη**:
- *Υπαναχώρηση από **μη πεπερασμένη απόπειρα***: ο δράστης **δεν κάνει την ενέργεια που υποχρεούται προκειμένου να ανακόψει τον κίνδυνο**. **Αλλάζει γνώμη όσο ο κίνδυνος μπορεί να αποτραπεί ακόμη με τα ΙΔΙΑ ΜΕΣΑ**
- *Υπαναχώρηση από **πεπερασμένη απόπειρα:*** ο δράστης **δεν κάνει την ενέργεια που υποχρεούται προκειμένου να ανακόψει τον κίνδυνο. Αλλάζει γνώμη όσο ο κίνδυνος μπορεί να αποτραπεί μόνο με ΕΠΑΧΘΕΣΤΕΡΟ ΓΙΑ ΤΟ ΘΥΜΑ ΤΡΟΠΟ**

Δικαστική άφεση της ποινής:

- **ΠΚ308 παρ. 4η**
- Αποφασίζει το δικαστήριο και το δικαστικό συμβούλιο-> αντίθετη άποψη ΜΟΝΟ το δικαστήριο.
- Το δικαστήριο **μπορεί να μην επιβάλλει την ποινή** για την απλή/ εντελώς ελαφρά σωματική βλάβη αν αποδειχτεί ότι συντρέχουν σωρευτικά **οι εξής προϋποθέσεις**
  1. Είχε προηγηθεί πριν**, ΠΡΑΞΗ ΤΟΥ ΠΑΘΟΝΤΟΣ ιδιαίτερα σκληρή ή βάναυση εναντίον** του δράστη ή **ενώπιον** του (υπερβαίνει σε σημαντικό βαθμό το μέτρο που επιβάλουν οι επικρατούντες στην κοινωνική συμβίωση κανόνες)
  2. **ΠΡΑΞΗ ΤΟΥ ΠΑΘΟΝΤΟΣ** ιδιαίτερα **σκληρή ή βάναυση->** προκάλεσε **δικαιολογημένη αγανάκτηση**
  3. **Αγανάκτηση** (ενεργής αιτία)-> παρέσυρε τον δράστη στην τέλεση του εγκλήματος-> **αγανάκτηση- τέλεση έχουν σχέση αιτίου-αιτιατού** (φαίνεται από την χρήση του ρήματος «παρασύρθηκε»)

- Εφόσον συντρέχουν οι όροι αυτοί το δικαστήριο-> **δυνητική δικαστική απόφαση άφεσης της ποινής** (+ΠΚ104Β)

Προβλήματα συρροής:

- ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΑΠΛΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΕΝΤΕΛΩΣ ΕΛΑΦΡΑΣ ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΒΛΑΒΗΣ:
  - Θέμα **συρροής βασικού εγκλήματος** και **προνομιούχας μορφής του**
  - ΑΤΟΠΗ ΘΕΩΡΙΑ: Ο δράστης θα τιμωρηθεί ΜΟΝΟ για ό,τι προκάλεσε (προνομιούχα μορφή σωματικής βλάβης)
  - **ΣΩΣΤΗ ΘΕΩΡΙΑ: ΦΑΙΝΟΜΕΝΙΚΗ ΚΑΤ' ΙΔΕΑ ΣΥΡΡΟΗ**
  - Ο δράστης **θα τιμωρηθεί μόνο για την βαρύτερη πράξη** (απόπειρα σωματικής βλάβης) ενώ η **προνομιούχα μορφή απορροφάται** από το βαρύτερο έγκλημα και συνεκτιμάται κατά την επιμέτρηση της ποινής
- ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΛΑΒΗ ΚΑΙ ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΑΝΘΡΩΠΟΚΤΟΝΙΑΣ:
  - **ΦΑΙΝΟΜΕΝΙΚΗ ΚΑΤ' ΙΔΕΑ ΣΥΡΡΟΗ**
  - Η σωματική βλάβη του ΠΚ308 θα απορροφηθεί από την απόπειρα ανθρωποκτονίας (ΠΚ299- ΠΚ42)

Δικονομικά ζητήματα:

- **ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΩΞΗ**:
  - Το έγκλημα τόσο του βασικού εγκλήματος όσο και της προνομιούχας μορφής **διώκεται κατ' έγκληση**
  - **ΕΞΑΙΡΕΣΗ->** η δίωξη είναι **αυτεπάγγελτη** αν ο **παθών είναι δημόσιος υπάλληλος** (πράξη κατά την υπηρεσία του ή για λόγους σχετικούς με την τέλεση της)

12. Επικίνδυνη σωματική βλάβη

Εισαγωγικές παρατηρήσεις:

- Χαρακτηρίζεται από τον **τρόπο τέλεσης** της πράξης
- Όταν τελείται με τρόπο που **μπορεί να προκαλέσει κίνδυνο ζωής** ή **βαριά σωματική βλάβη**
- Αυξημένο άδικο-> **ΔΕΝ προκαλεί μία απλή σωματική βλάβη** ΑΛΛΑ δημιουργεί **παράλληλα κίνδυνο επίτασης** ή **δυνατότητα κινδύνου για την ζωή**

Αντικειμενική υπόσταση:

- **Αναγκαία στοιχεία** για την πλήρωση της:
  1. Πρόκληση **απλής σωματικής βλάβης**
  2. Τέλεση της πράξης **κατά τρόπο που μπορεί να προκαλέσει** κίνδυνο ζωής ή βαριά σωματική βλάβη *(πυροβόλο όπλο, δηλητήριο, επικίνδυνο σκύλο)*

- **Χαρακτήρας** του εγκλήματος ως **δυνητικής ή συγκεκριμένης διακινδύνευσης:**
  - *Παλαιότερη άποψη: έγκλημα συγκεκριμένης διακινδύνευσης*

- ΩΣΤΟΣΟ η **πραγματική πρόκληση** του κινδύνου **δεν είναι πάντοτε αναγκαία**
- Από την διατύπωση του νόμου προκύπτει ότι η απλή σωματική βλάβη χαρακτηρίζεται επικίνδυνη όταν τελείται:

1. Με τρόπο που μπορεί να **προκαλέσει κίνδυνο ζωής**
2. Με τρόπο που μπορεί να **προκαλέσει βαριά σωματική βλάβη** (απαιτείται δυνατότητα πρόκλησης βλάβης)

- Σε ότι αφορά την **επικίνδυνη σωματική βλάβη είναι έγκλημα συγκεκριμένης διακινδύνευσης**
- Σε ότι αφορά την **βαριά σωματική βλάβη είναι έγκλημα δυνητικής διακινδύνευσης**
- Πρόκληση μίας **απλής σωματικής βλάβης** + ο **τρόπος που τελείται είτε δρομολογεί** μια διαδικασία η οποία **οδηγεί αυτοδύναμα σε βλάβη της ζωής** ή βαριά σωματική βλάβη **είτε θέτει όρους κινδύνου που μπορούν να οδηγήσουν σε βλάβη της ζωής** (+ δυνατότητα κινδύνου)

➢ **Άδικο:**

- Όσα ειπώθηκαν στην **απλή σωματική βλάβη**
- **ΕΞΑΙΡΕΣΗ-> η συναίνεση του παθόντος**

➢ **Υποκειμενική υπόσταση- Ενοχή**

- Απαιτείται **δόλος οποιουδήποτε βαθμού**
- **Επικίνδυνη σωματική βλάβη**-> **εκ του αποτελέσματος** διακρινόμενο έγκλημα-> *η δυνατότητα κινδύνου για τη ζωή και ο κίνδυνος πρόκλησης βαριάς σωματικής βλάβης πρέπει να καλύπτονται από αμέλεια*
- **ΟΧΙ ΟΡΘΗ ΑΠΟΨΗ Η ΠΑΡΑΠΑΝΩ**-> καταλήγει στο άτοπο να **τιμωρείται με μεγαλύτερη ποινή η επικίνδυνη σωματική βλάβη όταν ο δράστης έχει αμέλεια** ως προς την επικινδυνότητα του τρόπου
- **ΕΠΟΜΕΝΩΣ-> για την πλήρωση της αντικειμενικής υπόστασης απαιτείται ΔΟΛΟΣ** τόσο για την **πρόκληση της απλής σωματικής** βλάβης όσο και για την **επικινδυνότητα του τρόπου τέλεσης**

➢ **Απόπειρα:**

- *Όταν **αρχίζει να τελείται** μία πράξη που μπορεί να προκαλέσει απλή σωματική βλάβη και εμπεριέχει κίνδυνο πρόκλησης βαριάς βλάβης ή έστω δυνατότητα πρόκλησης κινδύνου ζωής*

➢ **Συμμετοχή:**

- Προϋποθέτει **ΔΟΛΟ του συμμέτοχου** τόσο ως προς την **πρόκληση της απλής** σωματικής βλάβης όσο και **ως προς την επικινδυνότητα** του τρόπου τέλεσης
- **ΑΝ ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ**-> ο συμμέτοχος τιμωρείται **μόνο για απλή σωματική βλάβη**

➢ **Ποινική κύρωση- Δικαστική άφεση της ποινής:**

- **Απειλούμενη ποινή**: φυλάκιση έως **3 έτη** ή **χρηματική ποινή**

- *ΑΠΟΨΗ ΜΗ ΕΠΙΚΡΑΤΟΥΣΑ: Μπορεί να μην επιβληθεί αν η πράξη έχει τελεσθεί υπό τους όρους του ΠΚ308 παρ. 4η*
  Προϋπόθεση-> προκλήθηκε **κίνδυνος βαριάς σωματικής βλάβης** και **ΟΧΙ κίνδυνος ή δυνατότητα κινδύνου ζωής**
- **ΕΠΙΚΡΑΤΟΥΣΑ ΑΠΟΨΗ: ΔΕΝ είναι νοητή η αναλογική εφαρμογή**
  Μπορούν να εφαρμοστούν όλοι οι λόγοι **δικαστικής άφεσης της ποινής ΠΚ104Β**

Προβλήματα συρροής:
- **ΣΥΡΡΟΗ ΜΕ ΤΟ ΒΑΣΙΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΤΟΥ ΠΚ308**: η επικίνδυνη σωματική βλάβη συνιστά διακεκριμένη μορφή απλής σωματικής βλάβης-> **ΦΑΙΝΟΜΕΝΙΚΗ ΚΑΤ' ΙΔΕΑ ΣΥΡΡΟΗ**-> η διάταξη του ΠΚ309 υπερισχύει ως ειδικότερη

Δικονομικά ζητήματα:
- Η ποινική δίωξη είναι **αυτεπάγγελτη**

13. Βαριά σωματική βλάβη

Εισαγωγικές παρατηρήσεις:
- ΠΚ310 παρ. 1η (α): **βαριά σωματική βλάβη**
- ΠΚ310 παρ. 1η (β): βαριά σωματική βλάβη **με άμεσο δόλο α' βαθμού**
- Το **επιπλέον μέγεθος της ποινής** συναρτάται με το **αυξημένο άδικο** που προκύπτει από το **επαχθέστερο για το θύμα αποτέλεσμα της πράξης**

Αντικειμενική υπόσταση:
- **Υποκείμενο τέλεσης:**
  - Έγκλημα **κοινό**
  - Μπορεί να είναι **οποιοδήποτε** άτομο

- **Αξιόποινη συμπεριφορά:**
  - Κάθε πράξη που είναι **αρκετή για την πρόκληση βαριάς σωματικής βλάβης**
  - Μπορεί να προκαλείται με **οποιονδήποτε τρόπο**
  - Μπορεί να προκαλείται και από αρχικά μικρότερης έντασης σωματική βλάβη η **οποία εξελίσσεται σε βαριά**
  - Τέλεση του εγκλήματος με παράλειψη-> **ΓΙΝΕΤΑΙ-> αρκεί η παράλειψη** να **οδηγεί αιτιακά** στην πρόκληση βαριάς σωματικής βλάβης

- **Αποτέλεσμα της πράξης:**

- Να έχει προκληθεί **βαριά σωματική βλάβη στο θύμα**-> παρ. 2η ΠΚ310
- Ειδικότερα αναφέρονται ενδεικτικά ως μορφές βαριάς σωματικής βλάβης οι εξής:

1. **Σωματική βλάβη που έχει δημιουργήσει κίνδυνο ζωής**-> ο κίνδυνος ζωής πρέπει να προκαλείται **από τη σωματική βλάβη** και **ΟΧΙ από τον τρόπο τέλεσης της πράξης** (αντίθεση με ΠΚ309). **Όχι μία μεμονωμένη στιγμή**, αλλά μια ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ που εξελίσσεται προς βλάβη της ζωής (αν δεν ανακοπεί με τον οποιονδήποτε τρόπο)
2. **Βαριά και μακροχρόνια αρρώστια**:
   «αρρώστια»: κάθε παθολογική κατάσταση του οργανισμού η οποία απαιτεί αντίδραση του οργανισμού προκειμένου να αποκατασταθεί
   «**βαριά αρρώστια**»: **σοβαρή κατάπτωση** του οργανισμού που συνοδεύεται από **δυσβάσταχτα ενοχλήματα** για σημαντικό χρονικό διάστημα (+ ψυχικές ασθένειες)
3. **Σημαντική και για πολύ χρόνο παρεμπόδιση χρήσης του σώματος ή της διάνοιας**: (τύφλωση, κώφωση, απώλεια μνήμης). Πρέπει να είναι **σημαντική** και να διαρκεί για **μεγάλο χρονικό διάστημα**
4. **Σοβαρός ακρωτηριασμός του θύματος**:
   «ακρωτηριασμός»: αποκοπή κάθε εξέχοντος μέρους του σώματος (μύτη χέρι πόδι…)
   «**σοβαρός ακρωτηριασμός**»: συνεπάγεται **έκπτωση μιας σημαντικής λειτουργίας** του ανθρώπινου σώματος

- Η έννοια της βαριάς σωματικής βλάβης είναι έννοια **ΝΟΜΙΚΗ**
- **Γενική- αντικειμενική θεώρηση** της βλάβης (όχι ανάλογα με τις προσωπικές ιδιότητες του παθόντος-> αγαθό είναι η σωματική ακεραιότητα)

Άδικο:
- **Δεν** αίρεται με την **συναίνεση του παθόντος**
- Οι **υπόλοιποι λόγοι λειτουργούν και εδώ**
- **ΠΚ20**

Υποκειμενική υπόσταση- ενοχή:
- Απαιτείται **δόλος οποιουδήποτε βαθμού**
- Για το **δεύτερο εδάφιο** απαιτείται **άμεσος δόλος 1ου βαθμού**

Απόπειρα:
- Είναι νοητή όταν ο δράστης έχοντας αποφασίσει να προκαλέσει σωματική βλάβη αυτής της έντασης **αρχίζει να τελεί πράξη** η οποία μπορεί να οδηγήσει στο αποτέλεσμα, **το οποίο ωστόσο τελικά ΔΕΝ ΕΠΕΡΧΕΤΑΙ**

Συμμετοχή:
- Είναι νοητή εφόσον ο συμμέτοχος **καλύπτει με δόλο** την πρόκληση της **ΒΑΡΙΑΣ ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΒΛΑΒΗΣ**
- **Αν καλύπτει με δόλο μόνο την πρόκληση απλής ή επικίνδυνης** σωματικής βλάβης τιμωρείται **μόνο ως ηθικός αυτουργός ή συνεργός στα εγκλήματα των άρθρων ΠΚ308 και ΠΚ309**
  Ο **φυσικός αυτουργός θα τιμωρηθεί βάσει του ΠΚ310**

Ποινική κύρωση:
- Ποινή φυλάκισης **τουλάχιστον 1 έτους**
- Όταν ο δράστης **επιδιώκει την πρόκληση** της η πράξη μετατρέπεται σε κακούργημα-> **κάθειρξη έως 10 έτη**

Προβλήματα συρροής:
- ΒΑΡΙΑ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΛΑΒΗ ΚΑΙ ΛΗΣΤΕΙΑ: **ΑΛΗΘΙΝΗ ΚΑΤ' ΙΔΕΑ ΣΥΡΡΟΗ** εφόσον θίγουν διαφορετικά έννομα αγαθά και τελούνται με την ίδια πράξη

14. Θανατηφόρα σωματική βλάβη

Εισαγωγικές παρατηρήσεις:
- **ΠΚ311**
- **Εκ του αποτελέσματος διακρινόμενο** έγκλημα
- **Σωματική βλάβη με δόλο** προκαλεί **αιτιακά το αποτέλεσμα του θανάτου**
- Πρόκειται για **σύνθεση εγκλημάτων**
- **Β' εδάφιο ΠΚ311: διακεκριμένη μορφή**-> για την πραγμάτωση της νομοτυπικής μορφής του εγκλήματος *ΔΕΝ αρκεί οποιαδήποτε σωματική βλάβη ΑΛΛΑ απαιτείται να είναι **βαριά και σκοπούμενη***

Αντικειμενική υπόσταση- άδικο:
- **Αξιόποινη συμπεριφορά**:
  - Απαιτείται αρχικά η πρόκληση μίας **σωματικής βλάβης**
  - Οποιασδήποτε έντασης (**βαριά, απλή, επικίνδυνη**)
  - Μπορεί να είναι και **απόπειρα** αν παρόλα αυτά επέρχεται το θανατηφόρο αποτέλεσμα

- **Το αξιόποινο αποτέλεσμα**:
  - Από τη σωματική βλάβη πρέπει **αιτιακά να επέρχεται ο θάνατος του θύματος**

- Αν μεταξύ της σωματικής βλάβης και της πρόκλησης του θανατηφόρου αποτελέσματος **μεσολαβεί πράξη ΤΡΙΤΟΥ** ή του ΙΔΙΟΥ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ-> **ο δράστης ευθύνεται μόνο για την σωματική βλάβη που προκάλεσε**
- Ο **τόπος, χρόνος** επέλευσης του θανάτου **ΔΕΝ ενδιαφέρει**
- Αρκεί ο θάνατος να είναι **συνέπεια της σωματικής βλάβης**
- *Σε κάποιες περιπτώσεις όταν μεταξύ σωματικής βλάβης και θανάτου μεσολαβεί μεγάλο διάστημα δημιουργείται ΠΡΟΒΛΗΜΑ ως προς την ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας*

Υποκειμενική υπόσταση- ενοχή:
- Απαιτείται **ΔΟΛΟΣ οποιουδήποτε βαθμού** ως προς την **πρόκληση σωματικής βλάβης**
- Απαιτείται **ΑΜΕΛΕΙΑ** ως προς το **αποτέλεσμα του θανάτου**
- Τα **στοιχεία** (είδος δόλου και αμέλειας) είναι **κρίσιμα για την επιμέτρηση της ποινής**

Απόπειρα:
- Απόπειρα **ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΝΟΗΤΗ**
- **ΕΞΑΊΡΕΣΗ: ΠΚ42 παρ. 3->** *νοείται απόπειρα στα εκ του αποτελέσματος διακρινόμενα ακόμα κι όταν υπάρχει αμέλεια του υπαιτίου ως προς το περαιτέρω αποτέλεσμα της πράξης του*

Συμμετοχή:
- Είναι **νοητή με βάση το ΠΚ29**
- Ο συμμέτοχος έχει **τουλάχιστον αμέλεια προς το αποτέλεσμα** και εφόσον **η πράξη δεν τιμωρείται ευρύτερα** από άλλη διάταξη

Ποινική κύρωση:
- Κάθειρξη έως **10 έτη**

Διακεκριμένη μορφή του εγκλήματος (εδάφιο β'):
- Απειλούμενη ποινή-> **κάθειρξη από 5 έως 10 έτη**
- Πρόκληση **βαριάς σωματικής βλάβης** από την οποία επέρχεται ο **θάνατος**
- **Έγκλημα δόλου-> βαριά σωματική βλάβη- έγκλημα αμελείας-> ανθρωποκτονία**

Προβλήματα συρροής:
- ΣΥΡΡΟΗ ΘΑΝΑΤΗΦΟΡΑΣ ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΒΛΑΒΗΣ ΜΕ ΤΑ ΣΥΝΘΕΤΙΚΑ ΤΗΣ: (σωματική βλάβη με δόλο, ανθρωποκτονία από αμέλεια)-> **ΦΑΙΝΟΜΕΝΙΚΗ ΚΑΤ' ΙΔΕΑ ΣΥΡΡΟΗ**-> ο δράστης τιμωρείται μόνο για το εκ του αποτελέσματος έγκλημα

15. Σωματική βλάβη από αμέλεια

Εισαγωγικές παρατηρήσεις:
- ΠΚ314 παρ. 1η εδάφιο α': **βασικό έγκλημα** σωματικής βλάβης από αμέλεια
- ΠΚ314 παρ. 1η εδάφιο β': **προνομιούχα μορφή** του εγκλήματος-> επιεικέστερη μεταχείριση-> μικρότερη ένταση της προσβολής (εντελώς ελαφρά σωματική βλάβη

Αντικειμενική υπόσταση- άδικο:
- Το **περιεχόμενο της πράξης**-> ίδιο με ό**σα ισχύουν για το έγκλημα της σωματικής βλάβης με δόλο**
- Όταν το έγκλημα **τελείται με παράλειψη** είναι αναγκαίο σε κάθε περίπτωση να προσδιορίζεται η πηγή μεταξύ της **ιδιαίτερης νομικής υποχρέωσης** του υπαιτίου αλλά και η **αιτιακή σχέση μεταξύ παράλειψης- αποτελέσματος**
- **Τελικό άδικο**: όσα ισχύουν για το **έγκλημα της ανθρωποκτονίας από αμέλεια** (*η **συναίνεση του παθόντος** σε διακινδύνευση της σωματικής ακεραιότητας μπορεί να οδηγήσει σε **άρση του άδικου** χαρακτήρα με **ανάλογη εφαρμογή του ΠΚ308 παρ. 3η***)
  Το ίδιο ισχύει στην περίπτωση που οι **συμμετέχοντες σε μία συλλογική δραστηριότητα ΔΕΝ έχουν πλήρη επίγνωση των κινδύνων** τους οποίους αντίθετα **γνωρίζει εκείνος που αναλαμβάνει την υποχρέωση να τους καθοδηγεί**-> **σωματική βλάβη από αμέλεια με παράλειψη**-> αν λαμβάνονταν όλα τα εφικτά για την αποφυγή του κινδύνου μέσα θα μπορούσε να έχει αποφευχθεί η πρόκληση της σωματικής βλάβης.

Υποκειμενική υπόσταση- ενοχή:
- Απαιτείται να **βεβαιώνονται ΟΛΑ τα στοιχεία της αμέλειας** όπως περιγράφονται στο **ΠΚ28**
- Στην δικαστική απόφαση πρέπει να αναφέρεται **μέχρι και το είδος της αμέλειας**, στοιχείο κρίσιμο για την επιμέτρηση της ποινής **(δεν αρκεί η έλλειψη δόλου)**

Ποινική κύρωση- δικαστική άφεση της ποινής
- Βασικό έγκλημα-> *φυλάκιση έως 2 έτη/ χρηματική ποινή/ παροχή κοινωφελούς εργασίας*
- Προνομιούχα μορφή-> *παροχή κοινωφελούς εργασίας/ χρηματική ποινή*
- Οι ποινές πρέπει να **ΜΗΝ επιβληθούν** αν συντρέχει κάποιος από τους λόγους **δικαστικής άφεσης της ποινής του ΠΚ104 παρ. 1η**

16. Ποινική αξιολόγηση των ιατροχειρουργικών επεμβάσεων

Ιατροχειρουργικές επεμβάσεις:
- 1ο ζήτημα: αν κάθε χειρουργική επέμβαση **πραγματώνει και την αντικειμενική υπόσταση της σωματικής βλάβης**-> άποψη

βιαστική-> μπορεί η εμφάνιση του δέρματος να είναι χειρότερη όμως η συνολική λειτουργία του οργανισμού είναι (συνήθως) **καλύτερη από πριν. Δεν υπάρχει άδικη πράξη**

- **Αν εξαιτίας της επέμβασης** η υγεία του ασθενούς **χειροτερεύει,** αρχικό άδικο υπάρχει-> το έννομο αγαθό της σωματικής ακεραιότητας **έχει προσβληθεί**
  Αυτό ισχύει και στην περίπτωση που η ιατρική πράξη προκαλεί νέο ιατρικό πρόβλημα
- 2ο ζήτημα: μπορεί η πράξη να **δικαιολογηθεί**; **Υπό ποιες προϋποθέσεις**;
  - **Η συναίνεση είναι αναγκαία** αλλά **όχι αρκετή**
  - Η συναίνεση **μπορεί να δικαιολογήσει μόνο απλές σωματικές** βλάβες (ούτε βαριές ούτε θανατηφόρες)
  - Η πράξη των γιατρών δεν μπορεί να δικαιολογηθεί ΜΟΝΟ με βάση τον κανόνα της αναγνωρισμένης κινδυνώδους δράσης
  - **Πρέπει να συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:**
    1. Να έχει επιλεγεί η **σωστή ιατρική μέθοδος**
    2. Ο γιατρός να έχει **ενημερώσει τον ασθενή** και **ο ασθενής να έχει συναινέσει**
    3. Η ιατρική πράξη να έγινε **lege artis** (σύμφωνα με τους κανόνες της ιατρικής επιστήμης)
  - Εάν συντρέχουν οι προϋποθέσεις αυτές τότε **ο γιατρός δεν φέρει ΚΑΜΙΑ ΕΥΘΥΝΗ** για το αποτέλεσμα της σωματικής βλάβης που μπορεί να προκαλείται από την ιατρική πράξη
  - **ΑΝ έστω και μία από αυτές τις προϋποθέσεις λείπει-> η ευθύνη του γιατρού είναι δεδομένη**

17. Σωματική βλάβη αδύναμων ατόμων

Εισαγωγικές παρατηρήσεις:

- **ΠΚ312**
- **Αυξημένη απαξία** που έχει η πράξη της σωματικής βλάβης όταν τελείται από πρόσωπα που έχουν την **επιμέλεια** ή γενικότερα την **φροντίδα ατόμων** τα οποία βρίσκονται σε **αδύναμη θέση** (ανήλικοι, ανάπηροι, ηλικιωμένοι)
- **Αυξημένη ενοχή** του δράστη, **αυξημένο άδικο** στην συμπεριφορά του
- **Κακοποίηση αδύναμων ατόμων** τα οποία ο δράστης έχει υπό την εξουσία του
- Το ίδιο συμβαίνει και όταν **η πράξη στρέφεται εναντίον συζύγου** ή συντρόφου κατά τη διάρκεια της συμβίωσης-> η εγκατάλειψη ή η καταγγελία του δράστη είναι **περιορισμένες** (αυξημένη ενοχή και αυξημένο άδικο του δράστη)

Αντικειμενική υπόσταση:

- *Το έγκλημα του άρθρου ΠΚ312 παρ.1η:*
  - **Υποκείμενο τέλεσης**:

Ιδιαίτερο έγκλημα
Μπορεί να τελεσθεί από **συγκεκριμένο κύκλο προσώπων ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ**:

1. **Μονιμότερη σχέση** με τον δράστη σύμφωνα με την οποία υποχρεούται να **μεριμνά για αυτό** (γονείς κηδεμόνες, επίτροποι)
2. Όταν αναλαμβάνει στην **πράξη να το φροντίσει για ένα μικρό χρονικό διάστημα** (σύμβαση-> πχ νταντά) ανεξαρτήτως αν γίνεται έναντι αμοιβής
3. Το **θύμα συνοικεί με τον δράστη** (τρέφεται και κοιμάται στην ίδια οικία)
4. Το **θύμα βρίσκεται σε σχέση εργασίας ή υπηρεσίας** όταν **εργάζεται για λογαριασμό του δράστη** (δεν απαιτείται σύμβαση εργασίας)

- **Αντικείμενο προσβολής**: θύμα μπορεί να είναι **μόνο ανήλικος ή πρόσωπο που ΔΕΝ μπορεί να υπερασπίσει τον εαυτό του** (ηλικιωμένος, σοβαρά ανάπηρος, ασθενής που στερείται την ικανότητα αυτοδιάθεσης)
- **Αξιόποινη συμπεριφορά**: **πρόκληση σωματικής κάκωσης ή βλάβης της υγείας (ΠΚ308)**

➢ *<u>Το έγκλημα του άρθρου ΠΚ312 παρ.2η:</u>*

- **Υποκείμενο τέλεσης:**
  Ιδιαίτερο έγκλημα
  Δράστης μπορεί να είναι **ΜΟΝΟ ο σύζυγος ή σύντροφος του θύματος**
  Η **μονιμότητα της συμβίωσης δεν θεωρείται κρίσιμη** (αρκεί η διαπίστωση της πραγματικής κατάστασης στο πλαίσιο της οποίας 2 άτομα έχουν συμφωνήσει να μοιραστούν την ζωή τους)
  Η **απλή συγκατοίκηση ΔΕΝ είναι αρκετή**
- **Αντικείμενο προσβολής**: **σύζυγος**/ σύντροφος του δράστη
  ΔΕΝ απαιτείται το θύμα **να μην μπορεί να υπερασπιστεί** τον εαυτό του
  ***Αμάχητο τεκμήριο για την «αδύναμη» θέση* του συντρόφου όσο διαρκεί ο γάμος ή η συμβίωση**
- **Αξιόποινη συμπεριφορά**: *πρόκληση σωματικής βλάβης* (μπορεί να τελεσθεί και με παράλειψη). Μπορεί να τελεσθεί **είτε με μία είτε με συνεχείς επαναλαμβανόμενες πράξεις**

➢ *<u>Το έγκλημα του άρθρου ΠΚ312 παρ.3η:</u>*

- Δημιουργείται ένα ακόμη ***αμάχητο τεκμήριο***
- Εκείνος ο οποίος **προκαλεί σωματική βλάβη** στα θύματα των **2 πρώτων παραγράφων ΕΝΩΠΙΟΝ ΑΝΗΛΙΚΟΥ**-> **προκαλεί απλή σωματική βλάβη και σε ΒΑΡΟΣ του ανηλίκου**
- Η συγκεκριμένη πράξη **επιδρά αρνητικά στην ψυχοκοινωνική εξέλιξη** των ανηλίκων
- **Αυστηρότερη αντιμετώπιση** του υπαιτίου

- Η πράξη αυτή **δεν έχει αυτοτελή ποινική απαξία**
- Το τεκμήριο καλύπτει **μόνο την πρόκληση της απλής σωματικής βλάβης**

➢ *<u>Το έγκλημα του άρθρου ΠΚ312 παρ. 4η:</u>*

- **Έγκλημα των βασανιστηρίων σε βάρος ανηλίκων ή προσώπων που δεν μπορούν να υπερασπίσουν τον εαυτό τους**
- Η επιβολή ποινής **ΔΕΝ προϋποθέτει την πρόκληση** των **σωματικών βλαβών**
- Θεμελιώνεται για **πρώτη φορά άδικο** και **διαμορφώνεται σε ένα νέο γνήσιο ιδιαίτερο έγκλημα**
- **Αξιόποινη συμπεριφορά:** *μεθοδευμένη πρόκληση έντονου σωματικού πόνου ή σωματικής εξάντλησης επικίνδυνης για την υγεία, ή ψυχικού πόνου ικανού να επιφέρει σοβαρή ψυχική βλάβη ΙΔΙΩΣ με την παρατεταμένη απομόνωση σε βάρος των προσώπων της 1ης παραγράφου*
- <u>ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ:</u>

1. Πρόκληση **«έντονου σωματικού πόνου»:** έχει ένα αντικειμενικό υπόβαθρο-> *η πρόκληση του προϋποθέτει τη διέγερση των αλγοϋποδοχέων του ανθρώπινου οργανισμού, οι οποίοι κωδικοποιούν τις διεγέρσεις με μορφές νευρικών ώσεων και τις μεταφέρουν διαδοχικά στον εγκέφαλο για αποκωδικοποίηση και επεξεργασία. Η ένταση προκύπτει από την ένταση των διεργασιών αυτών*
2. Πρόκληση **«σωματικής εξάντλησης επικίνδυνης για την υγεία»: σωματική κατάπτωση, εξασθένηση του ανθρώπινου οργανισμού** (ασφαλώς εξαιρετικά ασαφής). Ως μορφή βασανιστηρίων **δεν τυποποιείται κάθε σωματική εξάντληση αλλά ΜΟΝΟ εκείνη που είναι επικίνδυνη για την υγεία** (έγκλημα συγκεκριμένης διακινδύνευσης της σωματικής ακεραιότητας)
3. Πρόκληση **«ψυχικού πόνου ικανού να επιφέρει σοβαρή ψυχική βλάβη»**: **«ψυχικός πόνος»**-> εξαιρετικά ασαφής έννοια-> προσδιορίζεται με βάση την **επίδραση που μπορούν να έχουν στον ανθρώπινο οργανισμό** (έγκλημα συγκεκριμένης διακινδύνευσης της σωματικής ακεραιότητας)

- Η πρόκληση των αποτελεσμάτων αυτών **πρέπει να προκαλείται «μεθοδευμένα»**-> ακόμη και όταν ο σχεδιασμός διαμορφώνεται την ίδια στιγμή της τέλεσης της
- Η μεθόδευση προϋποθέτει **«επιλογή συμπεριφοράς» και επομένως «εσκεμμένη» τέλεση της μυϊκής ενέργειας ή παράλειψης**
- Η συγκεκριμένη πράξη **ανάγεται σε έγκλημα μόνο αν στρέφεται κατά των προσώπων της 1ης παραγράφου**

Άδικο:

- Η πράξη είναι **τελικά άδικη ακόμα και όταν το θύμα έχει συναινέσει** στην πρόκληση των σωματικών βλαβών
- Η **συναίνεση δε μπορεί να λειτουργήσει ως λόγος άρσης του αδίκου**
- Όταν το θύμα βρίσκεται **σε σχέση εξάρτησης** που περιγράφεται στο ΠΚ312 παρ.2η **δύσκολα μπορεί κανείς να μιλήσει για ελευθερία επιλογής**

Υποκειμενική υπόσταση- ενοχή:

- **1η παράγραφος:**
  - **Απαιτείται δόλος** έστω και **ενδεχόμενος** ο οποίος πρέπει **να καλύπτει ΟΛΑ τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης**
  - Ο δράστης πρέπει **να γνωρίζει και κατ' ελάχιστο να αποδέχεται** την πρόκληση της **σωματικής βλάβης** και **να γνωρίζει έστω και ως πιθανή τα σχέση που τον συνδέει με το πρόσωπο αυτό**
- **2η παράγραφος:**
  - Αρκεί να γνωρίζει **ως πιθανό ότι προκαλεί μία σωματική βλάβη** σε βάρος του συζύγου ή συντρόφου του
- **3η παράγραφος:**
  - είναι αρκετό **να γνωρίζει ότι τελεί σωματική βλάβη ενώπιον ανηλίκου ΕΣΤΩ ΚΑΙ ΑΝ ΔΕΝ αποδέχεται την πρόκληση σωματικής βλάβης σε αυτόν**-> η πράξη αυτή προκαλεί σε κάθε περίπτωση *απλή σωματική βλάβη*
  - αν προκληθεί *επικίνδυνη ή βαριά*-> **εφαρμόζονται οι κανόνες της 1ης παραγράφου** και πρέπει να **αποδειχθεί ο δόλος** του δράστη για τη βλάβη αυτή
- **4η παράγραφος:**
  - **Δόλος ΠΚ26**-> θέλουμε **άμεσο δόλο α' βαθμού για την πράξη**
  - + μεθοδευμένη τέλεση της πράξης
  - **Για το αποτέλεσμα της μυϊκής ενέργειας** μπορεί να **καλύπτεται από οποιοδήποτε είδος δόλου**

Απόπειρα:

- Είναι **νοητή όταν ο δράστης έχει αρχίσει να τελεί τη σωματική βλάβη (παρ. 1η- παρ. 3η)**
- Είναι **νοητή όταν ο δράστης έχει αρχίσει να προκαλεί πόνο ή σωματική εξάντληση (παρ. 4η)** *χωρίς όμως τελικά να προκληθεί σωματική βλάβη/ ισχυρός πόνος/ σωματική εξάντληση επικίνδυνη για την υγεία…*
- Είναι **νοητή** και όταν το έγκλημα **τελείται με παράλειψη**

Συμμετοχή:

- **Νοητή σε όλες τις μορφές** του εγκλήματος
- Ο **συμμέτοχος** πρέπει να έχει τον **δόλο που απαιτείται** και για τον **φυσικό αυτουργό**

- Οι **συμμέτοχοι** που **δεν έχουν τις ιδιότητες που προβλέπει το ΠΚ312** (στις πρώτες 3 παραγράφους) (μη γνήσιο ιδιαίτερο έγκλημα) θα **κριθούν βάσει του άρθρου ΠΚ49 παρ. 2η** και τις γενικές διατάξεις των άρθρων ΠΚ309, ΠΚ308, ΠΚ310
- 4η παράγραφος: έγκλημα **γνήσιο ιδιαίτερο**-> οι συμμέτοχοι **τιμωρούνται με την ποινή του ΠΚ312 παρ. 4η ΟΤΑΝ έχουν και αυτοί τις ιδιότητες του φυσικού αυτουργού**
  ΑΝ δεν έχουν τις ιδιότητες αυτές τιμωρούνται με μειωμένη ποινή ΠΚ49 παρ. 1η
  ΑΝ η πράξη των βασανιστηρίων τελείται από άτομα που ΔΕΝ έχουν συγκεκριμένες ιδιότητες και εκείνος που τις έχει λειτουργεί ως ηθικός αυτουργός ή συνεργός τότε βάσει του ΠΚ49 τιμωρείται αυτός ως αυτουργός ενώ οι φυσικοί αυτουργοί ως συνεργοί

Ποινική κύρωση:

- **3 πρώτες παράγραφοι** διαμορφώνονται **5 διακεκριμένες μορφές σωματικής βλάβης**
  1. ΠΚ308 παρ. 1η εδάφιο α': **απλή σωματική βλάβη** (τιμωρείται με φυλάκιση 1-5 έτη)
  2. ΠΚ309: **επικίνδυνη σωματική βλάβη**-> τιμωρείται με φυλάκιση από 2 ως 5 έτη
  3. ΠΚ310 παρ. 1η εδάφιο α': **βαριά σωματική βλάβη**-> τιμωρείται με φυλάκιση από 3-5 έτη
  4. ΠΚ310 παρ. 1η εδάφιο β': **βαριά σκοπούμενη σωματική βλάβη**-> τιμωρείται με κάθειρξη
  5. ΠΚ311: **θανατηφόρα σωματική βλάβη**-> τιμωρείται σε κάθε περίπτωση με κάθειρξη
- Η τέλεση των πράξεων αυτών σε **βάρος εγκύου συνιστά επιβαρυντική περίπτωση**
- 4η παράγραφος-> τιμωρείται **με τις απειλούμενες για την βαριά σωματική βλάβη ποινές** (βαριά σωματική βλάβη- βαριά σκοπούμενη σωματική βλάβη)

Προβλήματα συρροής:

- ***Συρροή με τα εγκλήματα των άρθρων ΠΚ308- ΠΚ311***: οι διατάξεις του άρθρου **ΠΚ312 υπερισχύουν ως ειδικότερες.** Όταν το έγκλημα της σωματικής βλάβης **τελείται ΕΝΩΠΙΟΝ ΑΝΗΛΙΚΟΥ**, ο δράστης τιμωρείται τόσο για **ΠΚ312 παρ. 1η ή 2η** όσο και για εκείνο της **παρ. 3η του ΠΚ312 (ΑΛΗΘΙΝΗ ΚΑΤ ΙΔΕΑ ΣΥΡΡΟΗ)**
- ***Συρροή με πράξεις ενδοοικογενειακής βίας***

18. Συμπλοκή

Εισαγωγικές παρατηρήσεις:

- **Τυποποίηση** του εγκλήματος
- **Αποδεικτικές δυσχέρειες**-> συμπλέκονται **περισσότερα άτομα** και επέρχεται ένα **θανατηφόρο αποτέλεσμα** ή ένα αποτέλεσμα **βαριάς σωματικής βλάβης** (χωρίς να μπορεί να αποδοθεί αυτό σε ένα συγκεκριμένο δράστη)
- Η συμπλοκή **δημιουργεί κίνδυνο όχι μόνο για το συγκεκριμένο άτομο** ΑΛΛΑ και **για τους υπόλοιπους συμπλεκόμενους** καθώς και **τρίτα πρόσωπα**
- Έγκλημα **γενικής διακινδύνευσης**
- Έγκλημα **πολυπρόσωπο**-> η τέλεση του προϋποθέτει τη συμμετοχή περισσότερων

Αντικειμενική υπόσταση:

- **Αξιόποινη συμπεριφορά**:
  - Αρκεί η **συμμετοχή σε συμπλοκή ή επίθεση** που γίνεται από πολλούς
  - **«συμπλοκή»:** όταν **3 τουλάχιστον άτομα διαπληκτίζονται μεταξύ τους** τελώντας **αμοιβαίες βιαιοπραγίες** κατά του σώματος
  - **«επίθεση»**: όταν **2 τουλάχιστον άτομα στρέφονται εναντίον 1** τελώντας **μονομερώς πράξεις βίας** σε βάρος του (η επίθεση *μετατρέπεται σε συμπλοκή μόλις εκείνος που δέχεται την επίθεση τελεί και ο ίδιος πράξεις βίας*)
  - Ο **όρος συμμετοχή ΔΕΝ νοείται** (μόνο με την καθημερινή του έννοια)
  - Ο **ειδικότερος τρόπος τέλεσης της βιαιοπραγίας ΔΕΝ ενδιαφέρει**

- **Υποκείμενο τέλεσης:**
  - **Γενικής διακινδύνευσης**
  - Μπορεί να τελεσθεί και **από εκείνον που υπέστη βαριά σωματική βλάβη εφόσον συμμετείχε στην συμπλοκή ή στην επίθεση**

- **Το αποτέλεσμα του θανάτου ή της βαριάς σωματικής βλάβης:**
  - **ΔΕΝ αποτελεί στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης** (η επέλευση του δεν συναρτάται κατ' ανάγκη με την πράξη του φυσικού αυτουργού)
  - ΑΚΟΜΗ ΚΑΙ ΑΝ είναι απολύτως βέβαιο ότι το αποτέλεσμα ΔΕΝ επήλθε από τη δική του συμπεριφορά **Ο ΔΡΑΣΤΗΣ ΤΙΜΩΡΕΙΤΑΙ**, όπως ορίζει ο νόμος **για μόνη τη συμμετοχή του στη συμπλοκή ή την επίθεση**
  - Η **πρόκληση θανάτου ή βαριάς σωματικής βλάβης** θεωρείται «**εξωτερικός όρος του αξιοποίνου**»
  - Το στοιχείο αυτό πρέπει να εμφανίζεται **ως συνέπεια της συμπλοκής ή της επίθεσης** (αν ο θάνατος ή η βαριά σωματική

βλάβη έχουν επέλθει και ο κατηγορούμενος συμμετέχει στην συμπλοκή μετά την πραγμάτωση τους ΔΕΝ μπορεί να του χρεωθεί ευθύνη για τη συμμετοχή του σε αυτή
ΔΕΝ ισχύει το ίδιο όταν ο κατηγορούμενος ισχυρίζεται ότι συμμετείχε στη συμπλοκή αλλά αποχώρησε πριν επέλθει το αποτέλεσμα

- **Συμμετοχή στην συμπλοκή «χωρίς υπαιτιότητα»:**
  - «**υπαιτιότητα»: δόλος ή αμέλεια**
  - ΔΕΝ ευθύνεται εκείνος που δεν έχει υπαιτιότητα
  - ΔΕΝ ευθύνεται εκείνος που αναμείχθηκε για να χωρίσει τους διαπληκτιζόμενους ή απλώς αποκρούει εναντίον του επίθεση

Υποκειμενική υπόσταση- Ενοχή:

- **Συμπλοκή είναι πλημμέλημα**
- Ο δράστης πρέπει να έχει **δόλο ως προς την πλήρωση της υποκειμενικής υπόστασης**-> **να γνωρίζει** (έστω και ως πιθανό) ότι συμμετέχει σε συμπλοκή/ επίθεση και **να το αποδέχεται**
- Ο **δόλος δεν απαιτείται να καλύπτει** την πρόκληση του **θανάτου** ή της **βαριάς σωματικής βλάβης**

Απόπειρα:

- Απόπειρα **ΔΕΝ είναι κατ' αρχήν νοητή** (η πλήρωση της νομοτυπικής μορφής απαιτεί συνδρομή εξωτερικού όρου του αξιοποίνου ο οποίος πραγματώνεται ΜΕΤΑ την ολοκλήρωση της αντικειμενικής υπόστασης)
- **ΚΑΤ' ΕΞΑΙΡΕΣΗ** φαίνεται πιθανή, Εάν κάποιοι από τους **συμμετέχοντες έχουν ήδη τελέσει** ολοκληρωμένο το έγκλημα

Συμμετοχή:

- Είναι **νοητή**
- Περιλαμβάνει **δραστηριότητες** οι οποίες κατά κανόνα **προηγούνται της συμπλοκής** ή **γίνονται στην διάρκεια της ΧΩΡΙΣ να φτάνουν στην τέλεση βιαιοπραγιών**

Ποινική κύρωση:

- **ΠΚ313: φυλάκιση έως 3 έτη**
- ΖΗΤΗΜΑ: αυτός που υπέστη από τη συμπλοκή που συμμετείχε **ΒΑΡΙΑ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΛΆΒΗ**-> το γεγονός του τραυματισμού **θεωρείται ελαφρυντική περίσταση**-> με βάση το ΠΚ104Β θα μπορούσε να **δικαιολογηθεί ακόμη και δικαστική άφεση της ποινής** (αν το δικαστήριο κρίνει πως έχει πληγεί τόσο σοβαρά ώστε η επιβολή ποινής να εμφανίζεται πλέον δυσανάλογα επαχθής)

Προβλήματα συρροής:

- **ΣΥΜΠΛΟΚΗ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΘΑΝΑΤΟΥ Ή ΒΑΡΙΑΣ ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΒΛΑΒΗΣ**: αν αποδειχτεί ότι ο δράστης προκάλεσε παράλληλα και βαριά σωματική βλάβη ή τον θάνατο-> **αληθινή συρροή**-> ευθύνεται για **2 εγκλήματα**
- **ΣΥΜΠΛΟΚΗ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΩΝ ΘΑΝΑΤΩΝ Ή ΣΩΜΑΤΙΚΩΝ ΒΛΑΒΩΝ:** δεν υπάρχουν πολλά αλλά ένα μόνο έγκλημα συμπλοκής και τα περισσότερα βλαπτικά αποτελέσματα **έχουν ήδη αξιολογηθεί από τον νομοθέτη κατά την διαμόρφωση του απειλούμενου πλαισίου ποινής**

10.Κατάπειση γυναίκας σε ακρωτηριασμό γεννητικών οργάνων

Εισαγωγικές παρατηρήσεις:

- **ΠΚ315**
- *Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την καταπολέμηση της βίας κατά των Γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης)*
- Με βάση **την διάταξη 38** της σύμβασης τα κράτη μέλη οφείλουν να **λάβουν όλα τα αναγκαία μέτρα** για να αναγάγουν σε **ποινικό αδίκημα**
  - *Την **εκτομή***
  - *Του **ακρωτηριασμό***
  - *Την **εκτέλεση οποιουδήποτε άλλου ακρωτηριασμού***
  - *Σε ολόκληρο το εύρος ή οποιοδήποτε τμήμα των **μικρών ή μεγάλων αιδοιϊκών χειλέων ή της κλειτορίδας***
  - *Του **εξαναγκασμό ή της παρότρυνση** της γυναίκας να **υποβληθεί** σε οποιαδήποτε από αυτές τις πράξεις*
  - *Την **υποκίνηση ή του εξαναγκασμό ή την παρότρυνση ανήλικης** για να υποβληθεί σε κάποια από τις πράξεις αυτές*
- Η συγκεκριμένη πρακτική **δημιουργεί ανεπανόρθωτη βλάβη** στην γυναίκα
- Η πράξη του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων υπάγεται στη **βαριά σωματική βλάβη** -> η πράξη **διατηρεί τον άδικο χαρακτήρα της ακόμα κι όταν τελείται με την συναίνεση** της παθούσας
- Αναγωγή σε **έγκλημα μόνο των πράξεων παρότρυνσης** των γυναικών ώστε να υποβληθούν σε ακρωτηριασμό **ακόμη κι όταν αυτός τελικά δεν πραγματοποιείται**
  Άδικο-> επιβολή της βούλησης ενός ατόμου σε μία ανήλικη ή ενήλικη γυναίκα η οποία βρίσκεται ΚΑΤΑ ΚΑΝΟΝΑ σε αδύναμη θέση
  Πράξη ετεροπροσβολής της σωματικής ακεραιότητας της γυναίκας με τη **μορφή της δυνητικής διακινδύνευσης**

Αντικειμενική υπόσταση- Άδικο

- **Υποκείμενο τέλεσης:**
  - **Κοινό** έγκλημα
  - Μπορεί να είναι **οποιοσδήποτε**
- **Αντικείμενο προσβολής:**
  - Μπορεί να είναι **μόνο η γυναίκα**
  - Δεν ενδιαφέρει αν είναι **ενήλικη ή ανήλικη**
- **Αξιόποινη συμπεριφορά:**
  - Εκείνος που καταπείθει μια γυναίκα **να υποβληθεί σε ακρωτηριασμό γεννητικών οργάνων**
  - **«κατάπειση»: βλέπε ΠΚ301**
  - **Δεν** είναι δυνατή η τέλεση με **παράλειψη**
  - Η **κατάπειση πρέπει να τείνει στην πραγματοποίηση του ακρωτηριασμού** (όσα αναφέρθηκαν στο άρθρο 38 της σύμβασης)
  - **Πρέπει το θύμα να έχει πεισθεί** να υποβληθεί στον ακρωτηριασμό (πρέπει **να το έχει αποφασίσει**-> δεν απαιτείται να έχει γίνει)

Υποκειμενική υπόσταση:

- **Δόλος**-> πρέπει να καλύπτει τόσο την κατάπειση όσο και τον ακρωτηριασμό
- **Οποιουδήποτε βαθμού**
- Όσο αφορά την **κατάπειση** πρέπει να είναι **άμεσος δόλος α' βαθμού**
- Επιχειρεί **να επιβάλει την υποβολή του θύματος** σε ακρωτηριασμό+ **να επιδιώκει την επιβολή**

Απόπειρα:

- Είναι νοητή όταν **ο δράστης προσπαθεί να επιβάλει τη βούληση του** στο θύμα **χωρίς όμως να καταφέρει να το πείσει**

Συμμετοχή:

- **Όλες οι μορφές** συμμετοχής είναι νοητές

Ποινική κύρωση:

- Φυλάκιση από **10 μέρες έως 5 έτη**

Προβλήματα συρροής:

- ΜΕ ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΤΗΣ **ΒΑΡΙΑΣ ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΒΛΑΒΗΣ**: αν πραγματοποιήθηκε ο ακρωτηριασμός, **ο δράστης της κατάπεισης εμφανίζεται ως συμμέτοχος στην βαριά σκοπούμενη σωματική βλάβη.** Η **διάταξη του ΠΚ310 παρ. 1η υπερισχύει** ως αυστηρότερη και απορροφά το έγκλημα του ΠΚ315

V. Εγκλήματα κατά της τιμής

8. Η οντολογική και η αξιολογική πλευρά του εννόμου αγαθού της τιμής

Το προστατευόμενο έννομο αγαθό:

- **ΠΚ361**
- **«τιμή»:** ως προς το **περιεχόμενο** του αγαθού αυτού έχουν υποστηριχθεί διάφορες απόψεις
  1η άποψη-> ταυτίζεται με ένα **πραγματικό γεγονός** *(γεγονοτική θεωρία)*
  2η άποψη-> θεωρείται **προϊόν μίας αξιολόγησης** *(αξιολογική θεωρία)*
  3η άποψη-> εντάσσονται σε αυτό **τόσο αντικειμενικά όσο και υποκειμενικά στοιχεία**
- Ορθότερες εμφανίζονται οι **αντικειμενικές θεωρίες**-> εκείνες που προσπαθούν να το περιγράψουν **ως μέγεθος του εξωτερικού κόσμου**
- Η **τιμή** (όπως ακριβώς η ζωή και η σωματική ακεραιότητα) είναι **ιδιότητα του ανθρωπίνου σώματος**.
- ΒΕΒΑΙΑ **δεν συνιστά φυσική ιδιότητα** αλλά **κοινωνική ιδιότητα** αφού προϋποθέτει την ύπαρξη κοινωνικού και όχι απλώς φυσικού χώρου και το περιεχόμενο της **καθορίζεται από τις κοινωνικές αντιλήψεις κάθε εποχής**
- Ο άνθρωπος-> έχει ορισμένη **κοινωνική παράσταση**-> εικόνα που δημιουργείται επειδή ζει στο πλαίσιο μιας κοινωνικής δομής που το **αναγνωρίζει ορισμένες ιδιότητες και δικαιώματα**
- Οι **ιδιότητες** αυτές είναι ->
  - Η **ισοτιμία όλων των ανθρώπων**
  - Η **ελευθερία αυτοπροσδιορισμού τους**
- Αυτό είναι **το περιεχόμενο της τιμής τους**
- Η τιμή είναι ένα μέγεθος **ισάξιο για όλους**
- ΠΟΤΕ ΠΡΟΣΒΑΛΛΕΤΑΙ;
  - Όταν η κοινωνική παράσταση του ατόμου **μειώνεται**
  - Όταν το άτομο υποβαθμίζεται, τίθεται σε **υποδεέστερη κατηγορία έναντι των άλλων** (παύει να είναι ισότιμος)
  - Αυτό συμβαίνει ακόμη και αν το άτομο **ΠΡΑΓΜΑΤΙ ΑΝΗΚΕΙ σε αυτή την «υποβαθμισμένη»** κατηγορία που το κατέταξε ο δράστης
  - Το θέμα επομένως **ΔΕΝ είναι το αν ανήκει ή όχι ΑΛΛΑ αν κατά τον χρόνο της πράξης είναι ή δεν είναι μειωτική αυτή η κατάταξη** σύμφωνα με τις επικρατούσες κοινωνικές αντιλήψεις

Φορέας του έννομου αγαθού της τιμής:

- *Κάθε **φυσικό πρόσωπο**.* Αμιγώς ατομικό έννομο αγαθό
- *Οι νεκροί ΔΕΝ έχουν τιμή*
- *Η οικογένεια ΔΕΝ έχει τιμή*
- *Τα νομικά πρόσωπα ΔΕΝ έχουν τιμή*

Δομή του ΚΑ' κεφαλαίου του ποινικού Κώδικα:

- ΠΚ362: βασικό έγκλημα-> **ΔΥΣΦΗΜΙΣΗ**
- ΠΚ361: επικουρικό έγκλημα-> **ΕΞΥΒΡΙΣΗ** (εφαρμόζεται μόνο όταν δεν υπάρχει περίπτωση δυσφήμισης)
- ΠΚ363: διακεκριμένη μορφή-> **ΣΥΚΟΦΑΝΤΙΚΗ ΔΥΣΦΗΜΙΣΗ**
- ΠΚ365: βασικό έγκλημα-> **ΠΡΟΣΒΟΛΗ ΜΝΗΜΗΣ ΝΕΚΡΟΥ ή ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΠΟΥ ΈΧΕΙ ΚΗΡΥΧΘΕΊ ΑΦΑΝΤΟ**
- ΠΚ366, ΠΚ367: **ειδικοί λόγοι άρσης του αδίκου**
- ΠΚ368: **κατ' έγκληση δίωξη**
- ΠΚ369: **δημοσίευση της δικαστικής απόφασης**

9. Εξύβριση

Έννομο αγαθό:

- **ΠΚ361**
- **«τιμή»**
- *Τα είπαμε από πάνω τι είναι*

Αντικειμενική υπόσταση:

- **Υποκείμενο τέλεσης**:
  - **Οποιοδήποτέ** πρόσωπο
  - Έγκλημα **κοινό**
- **Αντικείμενο προσβολής**:
  - Οποιοσδήποτε άνθρωπος **ανεξαρτήτως φύλου ή ηλικίας**
  - *ΔΕΝ μπορεί να είναι το έμβρυο/ ο νεκρός*
  - *ΔΕΝ μπορεί να είναι η οικογένεια/ μια ομάδα*
  - *ΔΕΝ μπορούν να είναι τα πρόσωπα των ομάδων σε περίπτωση που θίγεται ένα μέλος του ΕΚΤΟΣ αν από το συγκεκριμένο περιστατικό φαίνεται ότι ο δράστης μολονότι αναφέρεται σε ένα πρόσωπο απευθύνει ουσιαστικά την προσβολή εναντίον άλλου*

- **Αξιόποινη συμπεριφορά**
- **Μέσα τέλεσης**:
  - **«λόγος»:** κάθε έκφραση **γραπτή ή προφορική** που διατυπώνεται με λέξεις
  - **«έργο»:** κάθε **σωματική κίνηση** που επιδρά πάνω στο σώμα του θύματος
  - **«με οποιονδήποτε άλλο τρόπο»:** όταν **χρησιμοποιούνται άλλα μέσα** πχ φωτογραφίες χειρονομίες από απόσταση κτλ.
  - **ΜΟΝΟ όταν ΔΕΝ υπάγεται στη νομοτυπική μορφή της δυσφήμισης**
  - ΕΠΟΜΕΝΩΣ ΕΞΥΒΡΙΣΗ ΥΠΑΡΧΕΙ ΟΤΑΝ Ο ΔΡΑΣΤΗΣ:

1. Ισχυρίζεται γεγονός **μειωτικό της τιμής ΜΟΝΟ ενώπιον του ίδιου του θύματος**
2. Ισχυρίζεται γεγονός **μειωτικό της τιμής ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΡΙΤΟΥ**, το οποίο όμως είναι **ΑΛΗΘΙΝΟ** και έτσι **αίρεται ο άδικος χαρακτήρας**

της δυσφήμισης ΑΛΛΑ ο τρόπος που τελέστηκε η πράξει **ΘΙΓΕΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΑ την τιμή του θύματος**

3. Χρησιμοποιεί **χαρακτηρισμούς μειωτικούς της τιμής** (χωρίς να αναφέρεται σε γεγονότα)-> η **προσβολή της τιμής είναι ηπιότερη** (παλιάνθρωπο, πρόστυχο)
4. Χρησιμοποιεί **εκφράσεις που μειώνουν την κοινωνική παράσταση του θύματος μολονότι ΔΕΝ το χαρακτηρίζουν** (βλασφημίες)
5. Χρησιμοποιεί **χειρονομίες με τις οποίες επενεργεί στο θύμα μειώνοντας την κοινωνική του παράσταση** (χαστουκίζει το θύμα)
6. Χρησιμοποιεί **συμβολικές χειρονομίες που αντικειμενικά μειώνουν την τιμή ΧΩΡΙΣ να επενεργεί στο σώμα του** (πχ μουτζώνει)

- **Αποτέλεσμα της πράξης:**
  - Πρέπει να **οδηγεί σε μείωση της τιμής του θύματος**
  - **Μείωση** της **κοινωνικής του παράστασης**
  - Εξαρτάται από τη **σχέση που συνδέει δράστη- θύμα**
  - Τον τρόπο με τον οποίο **εκδηλώνεται η πράξη**
  - Τον **τόπο + τον κοινωνικό περίγυρο**
  - Η μείωση της τιμής πρέπει να γίνεται με **ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΑΦΗΝΕΙΑ**
  - **Εξύβριση-> έγκλημα ΒΛΑΒΗΣ** της τιμής (αντίθεση με δυσφήμιση που είναι έγκλημα διακινδύνευσης της τιμής)
  - **Εξύβριση-> θιγόμενο μέγεθος είναι ΜΟΝΟ η τιμή** (αντίθεση με δυσφήμιση που είναι και η υπόληψη)
  - Πρέπει το θύμα να **κατονομάζεται ρητά** είτε να είναι εφικτός ο προσδιορισμός του

- **Συλλογική εξύβριση:**
  - Όταν αποδίδεται **ορισμένος μειωτικός χαρακτηρισμός** σε ολόκληρη κατηγορία προσώπων
  - Το έγκλημα της εξύβρισης **μπορεί να στοιχειοθετηθεί και με ομαδικούς χαρακτηρισμούς. Διαφωνία ως προς το εύρος**
  - *Η γενίκευση «όλοι οι δικηγόροι είναι προδότες» είναι ανεπίτρεπτη*
  - Η **εξύβριση πρέπει να απευθύνεται κατά συγκεκριμένου προσώπου**

Επομένως διακρίνουμε περιπτώσεις:

1. Ένας συλλογικός χαρακτηρισμός *«οι δικαστές της έδρας είναι αμόρφωτοι»* **εξατομικεύεται** όπως είναι προφανές στο **κάθε μέλος της συγκεκριμένης ομάδας**, το οποίο **ΔΙΚΑΙΟΥΤΑΙ να υποβάλει έγκληση για εξύβριση**
2. Όταν η ομάδα είναι **μεγάλη και απροσδιόριστη ΔΕΝ εξατομικεύεται** κατ' αρχήν σε κανένα συγκεκριμένο πρόσωπο και επομένως **δικαίωμα για υποβολή έγκλησης ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ**

3. Αν η πράξη της συλλογικής εξύβρισης **τελείται σε χώρο όπου υπάρχει ένα ή λίγα μέρη της ευρύτερης ομάδας,** ώστε να **εξατομικεύεται σ' αυτά ο μειωτικός χαρακτηρισμός**, τότε **στοιχειοθετείται εξύβριση** σε βάρος των συγκεκριμένων προσώπων
4. Αν ο δράστης με τον συλλογικό χαρακτηρισμό **δεν απευθύνεται εναντίον συγκεκριμένου προσώπου** αλλά **στρέφεται κατά της ομάδας συνολικά. ΔΕΝ μπορεί το θύμα να υποβάλλει έγκληση** για εξύβριση σε βάρος του
5. Περίπτωση στην οποία **ο ομαδικός χαρακτηρισμός ήδη κατά τον τρόπο που διατυπώνεται περιορίζεται σε μέρος της ομάδας** (πχ όλοι οι δικαστές λαδώνονται)-> **οι φράσεις αυτές δεν μπορούν να θεωρηθούν εξύβριση** σε βάρος του παριστάμενου δικαστή αφού ήδη από τον τρόπο της διατύπωσης συνάγεται ότι **ο δράστης εκφέρει μία κρίση «μέσου όρου».**

- **Εμπιστευτικές ανακοινώσεις σε οικογενειακό ή φιλικό κύκλο προσώπων**
  - Ζήτημα που έχει **απασχολήσει την θεωρία**
  - **ΔΕΝ υπάρχει καν εξύβριση** καθώς λείπει το στοιχείο της «προς τρίτους» κοινολόγησης
  - ΩΣΤΟΣΟ **κάθε άτομο πλην του δράστη είναι τρίτος** (επομένως και ο γονέας και ο σύζυγος και ο στενός φίλος)
  - ΟΡΘΟΤΕΡΗ ΑΠΟΨΗ-> η **αντικειμενική υπόσταση της εξύβρισης πληρούται σε κάθε περίπτωση ΑΙΡΕΤΑΙ όμως ο άδικος χαρακτήρας** της με βάση το **ΠΚ367 παρ. *1η*** *γιατί υπάρχει δικαιολογημένο και κοινωνικά αναγνωρισμένο συμφέρον για ελεύθερη ανταλλαγή σκέψεων και απόψεων στο πλαίσιο του στενού οικογενειακού ή φιλικού κύκλου και τούτο ανεξάρτητα από το αν τα πρόσωπα του κύκλου συνδέονται με τον θιγόμενο ή όχι*

Τελικό άδικο:

- Ο **άδικος χαρακτήρας ΑΙΡΕΤΑΙ**
  - στις περιπτώσεις που **συντρέχει κάποιος από τους γενικούς λόγους άρσης του αδίκου**
  - όταν **πληρούνται οι προϋποθέσεις των ΠΚ366 και ΠΚ367**
  - σχετικά με το **ΠΚ366-> αφορά μόνο την δυσφήμιση**. **Εφαρμόζεται αναλογικά** στην εξύβριση στην περίπτωση που πραγματοποιείται με **ισχυρισμό γεγονότος μειωτικού της τιμής**

Υποκειμενική υπόσταση- ενοχή:

- πρέπει να καλύπτεται **από τον δόλο του δράστη**
- ο **δόλος περιλαμβάνει**:
  1. την **γνώση** ότι η αξιόποινη συμπεριφορά **είναι βέβαιο ή ενδέχεται να βλάψει αντικειμενικά την τιμή** του θύματος μειώνοντας την κοινωνική του παράσταση
  2. την **επιδίωξη ή αποδοχή μείωσης της τιμής**

- εάν το **αγνοεί το 1ο τότε υπάρχει ΠΛΑΝΗ ως προς τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης της εξύβρισης-> ΠΡΑΜΓΑΤΙΚΗ-> αποκλείει τον καταλογισμό**
- εάν ο δράστης **αγνοεί κάποιες από τις προϋποθέσεις των άρθρων ΠΚ366- ΠΚ367 τότε η πλάνη είναι ΝΟΜΙΚΗ και αίρει τον καταλογισμό ΜΟΝΟ όταν είναι συγγνωστή**

Απόπειρα:

- όταν ο δράστης **εξαπολύει την επίθεση** του **χωρίς** όμως τελικά να **προσβληθεί** το έννομο αγαθό της τιμής-> (ο δράστης εκτοξεύει ένα γιαούρτι εναντίον του θύματος αλλά δεν βρίσκει τελικά τον στόχο του)

Ποινική κύρωση- Δικαστική άφεση της ποινής:

- **Βασικό έγκλημα**: φυλάκιση **έως 6 μήνες** ή χρηματική ποινή
- Το δικαστήριο μπορεί να **ΜΗΝ ΕΠΙΒΑΛΕΙ** την ποινή αν κρίνει ότι παρασύρθηκε στην πράξη από δικαιολογημένη αγανάκτηση εξαιτίας πράξης του θύματος εναντίον ή ενώπιον του δράστη που ήταν ιδιαίτερα σκληρή ή βάναυση
- **Προϋποθέσεις** (πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά για την δικαστική άφεση)
  1. *Η πράξη να **στρεφόταν εναυτίου του δράστη** (ή ενώπιου)*
  2. *Να υπάρχει **αμεσότητα χρόνου** μεταξύ πράξης του θύματος και εξύβρισης*
  3. *Η πράξη του θύματος να ήταν **ιδιαίτερα σκληρή/ βάναυση***
  4. *Η πράξη να προκάλεσε στον δράστη της εξύβρισης **δικαιολογημένη αγανάκτηση***
  5. *Η αγανάκτηση **να του οδήγησε στην πράξη της εξύβρισης***
- Οι έννοιες «δικαιολογημένη» «ιδιαίτερη σκληρότητα» «βαναυσότητα»-> έννοιες νομικές-> κρίνονται από το δικαστήριο

Διακεκριμένη μορφή εξύβρισης:

- Η ποινή επαυξάνεται (έως **2 έτη** ή χρηματική ποινή)
- ΠΟΤΕ; Όταν η πράξη **τελείται δημόσια, με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσω διαδικτύου**
- **«Δημόσια»:** όταν επιλέγεται μέσο ή τρόπος έκφρασης ώστε η προσβλητική για την τιμή συμπεριφορά να γίνει αντιληπτή από **αόριστο αριθμό ατόμων**
- Στο **διαδίκτυο μπορεί να μην είναι καν δημόσια** αλλά **μέσω ηλεκτρονικών μηνυμάτων**

Προβλήματα συρροής:

- **<u>ΕΞΥΒΡΙΣΗ ΚΑΙ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΛΑΒΗ</u>: ΑΛΗΘΙΝΗ ΚΑΤ' ΙΔΕΑ ΣΥΡΡΟΗ** λόγω της ετερότητας των εννόμων αγαθών
- **<u>ΕΞΥΒΡΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΒΟΛΗ ΤΗΣ ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑΣ Ή ΤΗΣ ΕΥΠΡΕΠΕΙΑΣ</u>: ΦΑΙΝΟΜΕΝΙΚΗ ΣΥΡΡΟΗ** για τη γενετήσια αξιοπρέπεια
- **<u>ΕΞΥΒΡΙΣΗ ΚΑΙ ΒΙΑΣΜΟΣ</u>: ΦΑΙΝΟΜΕΝΙΚΗ ΚΑΤ' ΙΔΕΑ ΣΥΡΡΟΗ**

10. Δυσφήμηση απλή

Εισαγωγικές παρατηρήσεις:

- **ΠΚ362**
- **Βασικό έγκλημα** κατά της τιμής

Αντικειμενική υπόσταση- άδικο:

- **Υποκείμενο τέλεσης**: οποιοδήποτε άτομο- έγκλημα **κοινό**
- **Αντικείμενο προσβολής**: **μόνο** το φυσικό **πρόσωπο** του οποίου **θίγεται** η τιμή ή η υπόληψη

- **Αξιόποινη συμπεριφορά:**

- *Ισχυρισμός ή διάδοση γεγονότος:*
  - «**ισχυρισμός**»: όταν ο δράστης υποστηρίζει ή βεβαιώνει ότι **γνωρίζει ο ίδιος το μειωτικό της τιμής** ή της υπόληψης **γεγονός**
  - «**διάδοση**»: ο δράστης απλώς **αναμεταδίδει κάτι που πληροφορήθηκε** από κάποιον άλλον
  - **Αδιάφορος ο ειδικότερος τρόπος** (μπορεί να χρησιμοποιηθεί οποιοσδήποτε τρόπος)
- *Ενώπιον τρίτου:*
  - Πρέπει ο δράστης να το ισχυρίζεται ή να το διαδίδει ενώπιον τρίτου
  - «**τρίτος**»: **κάθε φυσικό πρόσωπο διαφορετικό** εκείνου που θίγεται
    Εντάσσονται και τα πρόσωπα που πληροφορούνται το γεγονός **κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους**
  - **ΔΕΝ ενδιαφέρει** αν οι τρίτοι γνωρίζουν ήδη ή μπορούν εύκολα να **πληροφορηθούν** από άλλους για το γεγονός
  - ΑΚΟΜΗ και αν δεν απευθύνεται σε συγκεκριμένο πρόσωπο αλλά σε **αόριστο αριθμό ατόμων** (δια τύπου ή με την έκδοση βιβλίου)
  - Πρέπει να έχει **περιέλθει σε γνώση του τρίτου**-> *αν ο τρίτος δεν γνωρίζει ελληνικά, είναι κουφός…* ο δράστης τιμωρείται **ΜΟΝΟ για ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΔΥΣΦΗΜΗΣΗΣ**
- *Έννοια του γεγονότος:*
  - Η **διάδοση + ο ισχυρισμός πρέπει να αφορούν ορισμένο γεγονός**
  - «**γεγονός**»: κάθε **συγκεκριμένο περιστατικό** του εξωτερικού κόσμου που ανάγεται στο παρελθόν ή το παρόν το οποίο υποπίπτει στις αισθήσεις και είναι **δεκτικό αποδείξεως** + κάθε **συγκεκριμένη σχέση ή συμπεριφορά** αναφερόμενη στο παρελθόν ή το παρόν που υποπίπτει στις αισθήσεις και αντίκειται στην ηθική και την ευπρέπεια

- Η αναφορά **συγκεκριμένων περιστατικών** (και όχι αξιολογικών κρίσεων όπως συμβαίνει στην εξύβριση) -> **καθιστά των ισχυρισμό πολύ πιο αξιόπιστο**-> εντονότερη η δυσφήμηση από την εξύβριση
- ***Γεγονότα- αξιολογικές κρίσεις***: μπορεί να **συνυπάρχουν**-> μια ανακοίνωση που **εμφανίζεται ως αξιολογική κρίση** ή όταν ένας ανύποπτος τρίτος **μπορεί να αντιληφθεί μέσω της αξιολόγησης** τη διαδοχή των πραγματικών περιστατικών
- **«γεγονότα»: συμβάντα του εξωτερικού κόσμου**, αντιληπτά με τις αισθήσεις (**όχι συναισθήματα και προθέσεις**)
- Για την πλήρωση της ***αντικειμενικής υπόστασης* είναι ΑΔΙΑΦΟΡΟ αν το γεγονός είναι αληθινό ή ψευδές**
- Πρέπει να υπάρχει **ταυτότητα** μεταξύ του **προσώπου στο οποίο αναφέρεται το γεγονός** και εκείνου του οποίου **θίγεται** η τιμή

- <u>*Δυνατότητα προσβολής της τιμής ή της υπόληψης*</u>
  - Το γεγονός πρέπει **ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΑ να μπορεί να βλάψει** την τιμή ή την υπόληψη του προσώπου
  - **«τιμή»:** η **κοινωνική παράσταση** του ατόμου-> γεγονότα που μπορούν να θίξουν την τιμή-> **εμπεριέχουν παράβαση νομικών καθηκόντων ή αντίθεση στα επικρατούντα χρηστά ήθη**
  - **«υπόληψη»: κοινωνική παράσταση** που προκύπτει από ορισμένες **ιδιότητες/ ικανότητες** ορισμένης κατηγορίας ανθρώπων για την εκπλήρωση των ιδιαίτερων κοινωνικών τους έργων
  - Για την ολοκλήρωση της ***αντικειμενικής υπόστασης* ΔΕΝ απαιτείται να έχει πράγματι μειωθεί η τιμή ή η υπόληψη**
  - ΑΡΚΕΙ το ότι η **διάδοση του γεγονότος μπορεί να μειώσει την κοινωνική παράσταση/ καλή φήμη ενός ανθρώπου**
  - Έγκλημα **δυνητικής διακινδύνευσης της τιμής** (αντίθεση με εξύβριση που είναι έγκλημα βλάβης)

- <u>*Η αλήθεια του δυσφημιστικού γεγονότος*</u>:
  - **ΔΕΝ χρειάζεται** να είναι οπωσδήποτε **ψευδές**
  - Αν είναι **αληθές αίρεται το άδικο** (θα το δούμε παρακάτω)
  - *Η μη επιβολή ποινής οφείλεται σε στάθμιση των αγαθών που κάνει ο νομοθέτης-> ανάγκη προστασίας της ελευθερίας του ατόμου-> ελευθερία του να λέει την αλήθεια*

- <u>*Εκπλήρωση καθήκοντος ή δικαιολογημένο ενδιαφέρου*</u>
  - Το άδικο αίρεται και όταν ο ισχυρισμός οφείλεται στην εκπλήρωση καθήκοντος ή άλλο δικαιολογημένο συμφέρον (ΠΚ367)

Υποκειμενική υπόσταση- ενοχή:

- **Δόλος οποιουδήποτε βαθμού**
- Ο δράστης πρέπει να καλύπτει **γνωστικά και βουλητικά**:

1. *Ότι **ισχυρίζεται ή διαδίδει** ένα γεγονός*
2. *Ότι ο ισχυρισμός ή η διάδοση **λαμβάνει χώρα ενώπιον τρίτων***
3. *Ότι το γεγονός είναι **αντικειμενικά πρόσφορο** να μειώσει την τιμή του θύματος έναντι των τρίτων*

- Αν αγνοεί κάποιο από τα στοιχεία της **αντικειμενικής υπόστασης**-> **ΠΛΑΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ** (η πράξη ΔΕΝ του καταλογίζεται)
- Αν πιστεύει ότι το **δυσφημιστικό γεγονός είναι ΑΛΗΘΙΝΟ** ή ότι η πράξη του υπηρετεί **δικαιολογημένο συμφέρον**-> **ΝΟΜΙΚΗ ΠΛΑΝΗ** (αίρει τον καταλογισμό μόνο όταν είναι ΣΥΓΓΝΩΣΤΗ)

Απόπειρα:

- Έγκλημα **τυπικό**
- **Σε εξαιρετικές περιπτώσεις** είναι νοητό το στάδιο της απόπειρας

Ποινική κύρωση- δικαστική άφεση της ποινής:

- *Απειλούμενη ποινή*: φυλάκιση έως **1 έτος** ή χρηματική ποινή
- **Η δικαστική άφεση** της ποινής **δεν είναι νοητή** (δυσφήμιση-> βαρύτερο έγκλημα από την εξύβριση)

ΔΙΑΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΜΟΡΦΗ ΔΥΣΦΗΜΙΣΗΣ:

- Η ποινή **επαυξάνεται** (φυλάκιση έως **3 έτη** ή χρηματική ποινή)
- Όταν η πράξη τελείται **δημόσια** με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσω **διαδικτύου**
- *Ισχύουν όσα ειπώθηκαν για τη διακεκριμένη μορφή εξύβρισης*

Προβλήματα συρροής:

- **ΔΥΣΦΗΜΙΣΗ ΚΑΙ ΕΞΥΒΡΙΣΗ**
  1η περίπτωση: διατυπώνονται σε **βάρος του ίδιου ατόμου**-> **ΦΑΙΝΟΜΕΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ**
  2η περίπτωση: όταν τελούνται με την **ίδια πράξη** η συρροή είναι **ΦΑΙΝΟΜΕΝΙΚΗ ΚΑΤ' ΙΔΕΑ**
  3η περίπτωση: όταν αναφέρεται **αποκλειστικά και μόνο σε συγκεκριμένο δυσφημιστικό γεγονός**-> πραγματώνει **μόνο την νομοτυπική μορφή της εξύβρισης**
- Δυσφήμιση επιχείρησης ή εργασίας

11. Συκοφαντική δυσφήμιση

Εισαγωγικές παρατηρήσεις:

- **Ειδική διακεκριμένη μορφή δυσφήμισης**
  - Ένα **αντικειμενικό στοιχείο** (*ότι το διαδιδόμενο γεγονός είναι **ψευδές**)*
  - Ένα **υποκειμενικό στοιχείο** (*ότι ο δράστης **γνωρίζει ως βέβαιο** ότι τα όσα ισχυρίζεται ή διαδίδει **δεν ανταποκρίνονται στην αλήθεια***)

Αντικειμενική υπόσταση- άδικο:

- Περιλαμβάνει **όλα τα στοιχεία** τα οποία συγκροτούν την *αντικειμενική υπόσταση της απλής δυσφήμισης*
- **+ όρος ότι το διαδιδόμενο γεγονός πρέπει να είναι ψευδές**
- *Λόγοι άρσης του αδίκου: ΔΕΝ ισχύει ούτε το ΠΚ366 παρ. 1η ούτε το ΠΚ367 παρ. 1η*

Υποκειμενική υπόσταση- ενοχή:

- Ταυτίζεται με εκείνη της **απλής δυσφήμισης**
- Απαιτείται **άμεσος δόλος α' ή β' βαθμού ως προς το ψευδές του γεγονότος**
- Ο δράστης μπορεί να **καλύπτει και με ενδεχόμενο δόλο την ενώπιον τρίτου διάδοση γεγονότος**
- Απαιτείται να γνωρίζει **ως βέβαιο ότι το διαδεδομένο** από αυτόν γεγονός **είναι ψευδές**

Ποινική κύρωση:

- Φυλάκιση τουλάχιστον **3ων μηνών** και χρηματική ποινή

ΔΙΑΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΜΟΡΦΗ ΣΥΚΟΦΑΝΤΙΚΗΣ ΔΥΣΦΗΜΙΣΗΣ:

- Η ποινή επαυξάνεται όταν η πράξη τελείται **ΔΗΜΟΣΙΑ** με οποιονδήποτε τρόπο ή **μέσω διαδικτύου**
- Φυλάκιση τουλάχιστον **6 μηνών** και χρηματική ποινή
- Όσα ειπώθηκαν και για τη **διακεκριμένη μορφή εξύβρισης**
- Το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει και την *παρεπόμενη ποινή της δημοσίευσης της καταδικαστικής απόφασης*

Προβλήματα συρροής:

- **ΣΥΚΟΦΑΝΤΙΚΗ ΔΥΣΦΗΜΙΣΗ ΚΑΙ ΕΞΥΒΡΙΣΗ**
  - Φαινομενική κατ' ιδέα συρροή
  - Αναφορά ψευδών γεγονότων + αξιολογικές κρίσεις μειωτικές της τιμής για το ίδιο άτομο
  - Τα 2 αυτά εγκλήματα θίγουν το ίδιο έννομο αγαθό
  - Όταν ο δράστης αναφέρεται αποκλειστικά στο συγκεκριμένο δυσφημιστικό γεγονός, πραγματώνει μόνο τη νομοτυπική μορφή της συκοφαντικής δυσφήμισης
- **ΣΥΚΟΦΑΝΤΙΚΗ ΔΥΣΦΗΜΙΣΗ ΚΑΙ ΨΕΥΔΗΣ ΚΑΤΑΜΗΝΥΣΗ**
- **ΣΥΚΟΦΑΝΤΙΚΗ ΔΥΣΦΗΜΙΣΗ ΚΑΙ ΨΕΥΔΗΣ ΚΑΤΑΘΕΣΗ**: αληθινή συρροή

Ποινική δίωξη:

- **ΠΚ368** (έγκληση)

12. Προσβολή μνήμης νεκρού

Εισαγωγικές παρατηρήσεις:

- Τιμή έχουν **μόνο οι ζωντανοί**
- Άρα εδώ έχουμε προσβολή τιμής των **μελών της οικογένειας του νεκρού**-> θίγεται έμμεσα από τον διασυρμό του
- **Διευρύνει το αξιόποινο**
- **Μόνο με έγκληση των συγγενών** μπορεί να κινηθεί η ποινική δίωξη
- Τα ίδια ισχύουν και για τον **άφαντο**

Αντικειμενική υπόσταση- άδικο:

- *Πράξη εξύβρισης- δυσφήμισης- συκοφαντικής δυσφήμισης*:

- **Εξύβριση**: χρήση χαρακτηρισμών ή άλλων φράσεων ή πράξεων με τις οποίες θα μειωνόταν η κοινωνική παράσταση του νεκρού αν ζούσε
- **Δυσφήμιση**: ισχυρισμό ή διάδοση ενώπιον τρίτου γεγονότων για τον νεκρό τα οποία αν ζούσε θα μπορούσαν να βλάψουν την τιμή ή την υπόληψη του
- **Συκοφαντική δυσφήμιση**: απαιτεί τα γεγονότα να είναι ψευδή

Υποκειμενική υπόσταση- ενοχή:

- Απαιτείται **δόλος**
- Ο οποίος μπορεί να είναι και **ενδεχόμενος**
- **Εξαίρεση-> συκοφαντική δυσφήμιση**

Ποινική κύρωση:

- Χρηματική ποινή/ παροχή κοινωφελούς εργασίας
- Μπορεί να επιβληθεί και η δημοσίευση καταδικαστικής απόφασης αν η πράξη έχει τελεσθεί δημόσια ή μέσω διαδικτύου

Ποινική δίωξη:

- Απαιτείται **έγκληση**
- Την υποβάλλουν ο **σύζυγος** του νεκρού ή του άφαντου + τα **παιδιά** του
- Αν δεν υπάρχουν την υποβάλλουν οι **γονείς** και οι **αδερφοί** του

13. Δικαιολογημένες προσβολές της τιμής (η αλήθεια των δυσφημιστικών γεγονότων)

Η αλήθεια των δυσφημιστικών γεγονότων (ΠΚ366 παρ. 1η)

- Αν το γεγονός είναι αληθινό **αίρεται ο άδικος χαρακτήρας** της πράξης
- Ο νομοθέτης σταθμίζει το έννομο αγαθό της τιμής και το **δικαίωμα του ατόμου να λέει ελεύθερα την αλήθεια** έστω και αν είναι δυσάρεστη
- Η αλήθεια του γεγονότος **ερευνάται αυτεπαγγέλτως** από το δικαστήριο όπως και ΟΛΟΙ οι λόγοι άρσης του αδίκου
- **Αν το δικαστήριο έχει αμφιβολίες ΔΕΝ μπορεί να απαλλάξει τον κατηγορούμενο**-> εκείνος που δυσφημεί το πράττει με δικό του κίνδυνο

Διατήρηση του αδίκου όταν η πράξη αφορά σχέσεις του οικογενειακού ή του ιδιωτικού βίου:

- **Προϋποθέσεις διατήρησης του αδίκου:**
  - Το γεγονός που ισχυρίσθηκε ή διέδωσε ο δράστης **αφορά αποκλειστικά σχέσεις ιδιωτικού ή οικογενειακού βίου**-> *ΟΛΕΣ οι εκδηλώσεις/ καταστάσεις/ συμβάντα που έχουν καθαρά προσωπικό χαρακτήρα (πχ σεξουαλική ζωή του ατόμου, προσωπικές σχέσεις μεταξύ των συζύγων, ασθένειες…)*
  - Οι σχέσεις αυτές **ΔΕΝ θίγουν το δημόσιο συμφέρον**-> όταν *ΔΕΝ μπορεί να δημιουργηθεί από αυτές κίνδυνος για αγαθά τρίτων ή όταν ΔΕΝ ενσωματώνουν κάποιο ενδιαφέρον της πολιτείας*
- **Δικαιολογητικός λόγος θέσπισης του περιορισμού του λόγου άρσης του αδίκου:**
  - **Απαραβίαστο του ιδιωτικού βίου** (συνταγματικό δικαίωμα)
  - Κοινολόγηση γεγονότων που αφορούν την οικογενειακή/ ιδιωτική του ζωή συνιστούν σημαντική **προσβολή του ιδιωτικού βίου**
  - Η ιδιωτική ζωή και η τιμή του ατόμου θεωρούνται **υπέρτερα** από την ελευθερία του λόγου **(ακόμη και αν τα γεγονότα είναι αληθή)**

<u>Γεγονότα που συνιστούν αξιόποινες πράξεις (ΠΚ366 παρ. 2η)</u>

- **Πεδίο εφαρμογής**:
  - Αναφέρεται ρητά στις περιπτώσεις των άρθρων **ΠΚ362, ΠΚ363, ΠΚ365**
  - + έγκλημα της εξύβρισης **ΠΚ361** (μολονότι δεν αναφέρεται ρητώς)
- **Αναστολή εκδίκασης:**
  - Αν το γεγονός που ισχυρίζεται ή διαδίδει ο υπαίτιος είναι ΑΞΙΟΠΟΙΝΗ ΠΡΑΞΗ για την οποία ασκήθηκε ποινική δίωξη-> η δίκη για τα συγκεκριμένα εγκλήματα **ΑΝΑΣΤΕΛΛΕΤΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ μέχρι το τέλος της ποινικής δίωξης**
  - **ΣΚΟΠΟΣ: αποφυγή έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων**
  - Ισχύει μέχρι την έκδοση αμετάκλητου απαλλακτικού βουλεύματος ή αμετάκλητης αθωωτικής ή καταδικαστικής απόφασης
- **Τεκμήριο:**
  - Η αναστολή της ποινικής διαδικασίας συνδέεται με τη **δημιουργία τεκμηρίου ως προς την ΑΛΗΘΕΙΑ των δυσφημιστικών γεγονότων**
  - <u>Εάν η απόφαση για την αξιόποινη πράξη</u>-> είναι **ΚΑΤΑΔΙΚΑΣΤΙΚΗ**-> το γεγονός **τεκμαίρεται αληθινό**-> η πράξη μένει **ΑΤΙΜΩΡΗΤΗ**
  - <u>Εάν η απόφαση είναι **ΑΘΩΩΤΙΚΗ**</u>-> **ΔΕΝ** δημιουργείται **τεκμήριο** ότι το γεγονός είναι ψευδές

<u>Πιθανή τιμωρία για το έγκλημα της εξύβρισης (ΠΚ366 παρ. 3η)</u>

- Ακόμη και όταν το δυσφημιστικό γεγονός αποδεικνύεται αληθινό-> ο **δράστης μπορεί να τιμωρηθεί για εξύβριση** αν προκύπτει από τον **τρόπο που πραγματοποιήθηκε** η δυσφήμιση «**σκοπός εξύβρισης**»
- **<u>«σκοπός εξύβρισης»:</u>** υπάρχει όταν από τον τρόπο της διάδοσης ή από τις περιστάσεις υπό τις οποίες τελέστηκε η πράξη προκύπτει μία **ΑΥΤΟΤΕΛΗΣ, ΜΕΙΩΤΙΚΗ της τιμής αξιολόγηση** που ΔΕΝ καλύπτεται από την ανάγκη έκφρασης του γεγονότος
- Για να τιμωρηθεί πρέπει να **πληρούνται ΟΛΟΙ οι αντικειμενικοί όροι του εγκλήματος της εξύβρισης**

- **Υποκειμενική υπόσταση-> άμεσος δόλος α' βαθμού**

14. Κοινά χαρακτηριστικά των προσβολών της τιμής - Ειδικά θέματα (το δικαιολογημένο ενδιαφέρον στα εγκλήματα κατά της τιμής)

ΠΚ367:
***1η παράγραφος**: «**ΔΕΝ αποτελούν άδικη πράξη**:*
1. *Οι **δυσμενείς κρίσεις** για **επιστημονικές**, **καλλιτεχνικές** ή **επαγγελματικές** εργασίες*
2. *Οι **δυσμενείς εκφράσεις** που περιέρχονται σε **έγγραφο δημόσιας αρχής** για αντικείμενα που **ανάγονται στον κύκλο της υπηρεσίας** της*
3. *Οι **εκδηλώσεις** που γίνονται για την **εκτέλεση των νόμιμων καθηκόντων**, την **άσκηση νόμιμης εξουσίας** ή τη **διαφύλαξη** (προστασία) **δικαιώματος** ή από άλλο **δικαιολογημένο ενδιαφέρου** και*
4. *Σε **ανάλογες περιπτώσεις***

***2η παράγραφος**: Η προηγούμενη διάταξη **ΔΕΝ εφαρμόζεται**:*
1. *Όταν οι παραπάνω κρίσεις και εκδηλώσεις **περιέχουν τα συστατικά στοιχεία της πράξης του ΠΚ363***
2. ***Αν** από τον τρόπο που πραγματοποιήθηκε ή από τις περιστάσεις υπό τις οποίες τελέστηκε η δυσφήμιση **προκύπτει σκοπός εξύβρισης**»*

Πεδίο εφαρμογής:
- Παράγραφος 1η: περιλαμβάνονται **ειδικοί λόγοι άρσης του αδίκου** που ισχύουν για τα εγκλήματα **ΠΚ361-ΠΚ365**
- Το 1 και το 2 αναφέρονται σε **κρίσεις και σε εκφράσεις** άρα **ΔΕΝ μπορούν να εφαρμοστούν στο ΠΚ362-> δυσφήμιση** γιατί δεν αναφέρονται σε γεγονότα
- **ΜΟΝΟ το 3 και το 4** εφαρμόζονται στην **δυσφήμιση** ΠΚ362
- Η διάταξη **συνολικά ΔΕΝ μπορεί να εφαρμοστεί στην συκοφαντική δυσφήμιση ΠΚ363**
- Δεν μπορεί να εφαρμοστεί στο έγκλημα της προσβολής της μνήμης νεκρού **ΠΚ365 όταν τελείται με διάδοση ψευδών γεγονότων**.

Οριοθέτηση του πεδίου εφαρμογής του ΠΚ367 παράγραφος 1η από τα άρθρα ΠΚ366 παράγραφος 1η και ΠΚ367 παράγραφος 2η:
- **Το άρθρο ΠΚ367 παρ. 1η εφαρμόζεται όταν το γεγονός είναι ΑΛΗΘΙΝΟ**:
  - *Όσον αφορά το έγκλημα της δυσφήμισης (3-4) και της εξύβρισης όταν τελείται με ισχυρισμό μειωτικού της τιμής γεγονότος η εφαρμογή του ΠΚ367 παρ. 1η προϋποθέτει **διευκρίνιση της σχέσης του άρθρου με το ΠΚ366 παρ. 1η**.*
  - Λογική σχέση των 2 άρθρων
  - **ΠΚ367 παρ. 1η**: Λόγος άρσης του αδίκου-> προστασία δικαιολογημένων ενδιαφερόντων-> προκύπτει από τη **σχετικότητα**

της αξίας του εννόμου αγαθού της τιμής στην συγκεκριμένη περίπτωση
- **ΠΚ366 παρ. 1**: άρση του άδικου χαρακτήρα **όταν το γεγονός είναι αληθινό**-> αξιολόγηση του αγαθού σε **γενικό και αφηρημένο** επίπεδο
- ΣΥΝΕΠΩΣ-> **μόλις διαπιστωθεί ότι το γεγονός είναι αληθινό-> Ο ΔΡΑΣΤΗΣ δεν μπορεί να τιμωρηθεί για δυσφήμιση** και παρέλκει οποιαδήποτε έρευνα ως προς την ύπαρξη δικαιολογημένων συμφερόντων

- **Το άρθρο ΠΚ367 παρ. 1η ΔΕΝ εφαρμόζεται όταν το γεγονός αποδεικνύεται ψευδές**
  - 2η παράγραφος του ΠΚ367
  - Αποκλείεται η εφαρμογή του ΠΚ367 παρ. 1η **στις περίπτωση συκοφαντικής δυσφήμισης**-> όταν το **διαδιδόμενο γεγονός είναι ΨΕΥΔΕΣ** και ο δράστης καλύπτει το στοιχείο αυτό με **άμεσο δόλο**
  - Όταν τα γεγονότα είναι ψευδή **ΔΕΝ μπορεί να νοηθεί** πως η διάδοση τους **εξυπηρετεί** πράγματι κάποιο **δικαιολογημένο συμφέρον**
  - ΔΕΝ μπορεί ο δράστης να επικαλεσθεί οποιοδήποτε δικαιολογημένο συμφέρον για να αρθεί ο άδικος χαρακτήρας της πράξης του όταν το γεγονός που διαδίδει είναι αποδεδειγμένα ψευδές
  - **ΣΗΜΕΙΩΣΗ**: το ΠΚ367 παρ. 1η **δεν εφαρμόζεται ούτε όταν το δυσφημιστικό γεγονός είναι αληθινό. ΕΦΑΡΜΟΖΕΤΑΙ ΜΟΝΟ ΟΤΑΝ ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΕΝ ΤΟΠΟΘΕΤΕΙΤΑΙ** ΕΠΙ ΤΟΥ ΑΛΗΘΟΥΣ Ή ΨΕΥΔΟΥΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΤΟΥ ΓΕΓΟΝΟΤΟΣ ΑΥΤΟΥ

- **Το άρθρο ΠΚ367 παρ. 1η ΔΕΝ εφαρμόζεται όταν προκύπτει «σκοπός εξύβρισης»**
  - Η ρύθμιση μοιάζει με του ΠΚ366 παρ. 2η
  - Συνήθως ταυτίζονται
  - **«σκοπός εξύβρισης»:** όταν η δυσμενής κρίση ή φράση ή άλλες μειωτικές εκδηλώσεις υπερακοντίζουν τον σκοπό για τον οποίο διατυπώνονται (όταν ο ίδιος σκοπός θα μπορούσε να εξυπηρετηθεί και με εκφράσεις λιγότερο προσβλητικές)
  - Άρση του αδίκου είναι νοητή ΜΟΝΟ όταν
    1. *Υπάρχει αναλογία μέσου προς τον σκοπό*
    2. *Ο σκοπός δεν μπορεί να επιτευχθεί με ηπιότερα μέσα*
  - Εδώ δεν συμβαίνει **ούτε το πρώτο ούτε το δεύτερο**
  - Η ποινή επιβάλλεται **υπό την προϋπόθεση ότι ο δράστης χρησιμοποίησε τον συγκεκριμένο τρόπο έκφρασης για να προσβάλει την τιμή άλλου**

Το περιεχόμενο των ειδικών λόγων άρσης του αδίκου (ΠΚ367 παρ.1η (4))

➢ Αίρεται και σε άλλες περιπτώσεις **πέραν αυτών που απαριθμούνται** ρητά (εφόσον είναι ανάλογου περιεχομένου)

1. *<u>Δυσμενείς κρίσεις για επιστημονικές, καλλιτεχνικές ή επαγγελματικές εργασίες</u>*

- Οι επιστήμες οι τέχνες και τα επαγγέλματα βρίσκονται σε **διαρκή ανέλιξη** και η πρόοδος του επιτελείται με την **κριτική αξιολόγηση κάθε συμβολής**
- Η **κριτική** (θετική αρνητική) **προάγει την επιστήμη**
- Όσο αρνητική και να είναι μια κριτική ΔΕΝ θίγει κατ' ανάγκη την τιμή του δημιουργού
- ΩΣΤΟΣΟ η **κριτική μπορεί να περιλαμβάνει ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΤΙΜΗΣ** (πχ. μια εργασία καλείται αντιγραφή)-> υπάρχει **αρχικό άδικο** όμως ο άδικος χαρακτήρας της πράξης **αίρεται** αν η πράξη συνδέεται με το συγκεκριμένο έργο
- Το **δικαστήριο δεν μπορεί να ασκεί «λογοκρισία»**
  Μπορεί να αρνηθεί την άρση του αδίκου **ΜΟΝΟ** όταν από τον τρόπο και τις περιστάσεις τέλεσης προκύπτει **«σκοπός εξύβρισης»**

2. *<u>Δυσμενείς εκφράσεις σε έγγραφο δημόσιας υπηρεσίας:</u>*

- Το δικαστήριο **ΔΕΝ μπορεί να ελέγξει** αν οι κρίσεις είναι δίκαιες ή οι χαρακτηρισμοί σκληροί
- Μπορεί να ελέγξει αν προκύπτει «**σκοπός εξύβρισης**»-> ο δράστης χρησιμοποιεί **χαρακτηρισμούς άσχετους** με το έργο που επιτελεί το θύμα
  Ή τις **περιστάσεις τέλεσης->** *πχ αυτί για την εμπιστευτική ανακοίνωση προς το υπουργείο ο δράστης αφήνει την έκθεση σε κοινή θέα καθηγητών και γονέων*

3. *<u>Εκδηλώσεις μειωτικές της τιμής από δικαιολογημένο ενδιαφέρον:</u>*

- **«δικαιολογημένο ενδιαφέρον»:** η εκτέλεση **νόμιμου καθήκοντος**, η άσκηση **νόμιμης εξουσίας** και η **προστασία δικαιώματος** αναφέρονται ως παραδείγματα δικαιολογημένων ενδιαφερόντων
  - Τα 3 αυτά παραδείγματα στηρίζονται στον **νόμο**
  - Συνάγεται το συμπέρασμα ότι και τα άλλα «δικαιολογημένα ενδιαφέροντα» θα πρέπει να έχουν αντίστοιχη νομική κάλυψη
  - ***Εκτέλεση νόμιμου καθήκοντος***-> έχει υπαχθεί η αγόρευση συνηγόρου ή η κατάθεση μάρτυρα
  - ***Άσκηση νόμιμης εξουσίας***-> η εξέταση από αρμόδια επιτροπή της βουλής υποψήφιου προέδρου Δημόσιου Οργανισμού
  - ***Προστασία δικαιώματος***-> προβολή λόγων εξαίρεσης δικαστή ή λόγων διαζυγίου
  - ***Διαφύλαξη της «επιστημονικής αξιοπρέπειας»***: υπεράσπιση από ορισμένη κατηγορία, μόρφωση των παιδιών
- **Προσβολές της τιμής μέσω του τύπου**:
  - Ο τύπος επιτελεί συνταγματικά αναγνωρισμένη λειτουργία
  - Αποστολή: **ενημέρωση των πολιτών + άσκηση κριτικής και ελέγχου** σε πράξεις και παραλείψεις που επηρεάζουν την **κοινωνική ζωή**
  - Κάθε μειωτική δημοσίευση θεωρείται ότι γίνεται από το **«δικαιολογημένο ενδιαφέρον ενημέρωσης της κοινής γνώμης»**
  - <u>ΩΣΤΟΣΟ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΥΝΤΡΕΧΟΥΝ ΚΑΠΟΙΟΙ **ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ:**</u>
    1) Το δημοσίευμα **πρέπει να συνδέεται με ορισμένες πράξεις/ παραλείψεις, καταστάσεις**-> αν κάποιος δημοσιογράφος

εξαπολύει χαρακτηρισμούς χωρίς να τους συνδέει με πράξεις ο άδικος χαρακτήρας της ΕΞΥΒΡΙΣΗΣ δεν μπορεί να αρθεί

2) Τα μνημονευόμενα περιστατικά πρέπει **να επηρεάζουν την κοινωνική ζωή**-> οι μειωτικοί χαρακτηρισμοί που συνδέονται με περιστατικά της ιδιωτικής ζωής (δεν επηρεάζουν το κοινωνικό σύνολο) ΔΕΝ μπορούν να δικαιολογηθούν
3) Απαιτείται να **ασκείται ΚΡΙΤΙΚΗ στα προβαλλόμενα περιστατικά με τα οποία να συνδέονται οι μειωτικοί χαρακτηρισμοί** (όχι με αφορμή περιστατικά να υπερακοντίζουν οι μειωτικοί χαρακτηρισμοί)-> ΤΗΡΗΣΗ απολύτως αναγκαίου ΜΕΤΡΟΥ στην κριτική την οποία ασκεί
4) Οι μειωτικοί της τιμής χαρακτηρισμοί **ΠΡΕΠΕΙ να σχετίζονται με τα γεγονότα επί των οποίων να ασκείται κριτική**-> ΑΝ δεν σχετίζονται τότε υπάρχει «σκοπός εξύβρισης»

- **ΔΕΝ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΟ ΑΔΙΚΟ**
  Το **είδος των λέξεων**
  Η **οξύτητα** τους
  Η **ορθότητα** της κριτικής

4. *Άρση του αδίκου σε ανάλογες περιπτώσεις*:

- **Χάνει ουσιαστικά το νόημα της**

Δικαστικός έλεγχος για τη συνδρομή των όρων του ΠΚ367 παρ. 1η:

- Το δικαστήριο υποχρεούται να **εξετάσει ΑΥΤΕΠΑΓΓΕΛΤΑ** αν συντρέχει ή όχι περίπτωση εφαρμογής του
- Πρέπει να εκτίθενται στην δικαστική απόφαση **ΟΛΑ τα στοιχεία που να δείχνουν αν η πράξη ήταν στην συγκεκριμένη περίπτωση το αναγκαίο αντικειμενικά μέσο για την προάσπιση του δικαιολογημένου συμφέροντος**